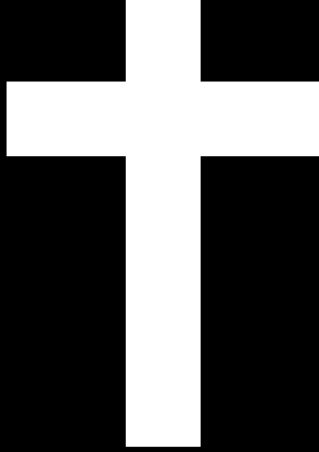

Tawúratu na Injiila
dée fɔ́líní

Tem: Tawúratu na Injiila dée fɔ́líní Portions

Tawúratu na Injiila dée fòólú
Tem: Tawúratu na Injiila dée fòólú Portions

copyright © 2015 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Tem)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-12-01

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 25 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022
8c0a8cd3-d7e5-555f-be67-ae986942796a

Contents

MAATEWU 1

Yeésu Krísto-dée Laabáaru kíféngi Maatéwu waanmáa kí né.

Yeésu ijaajaanáa

(Lúk. 3.23-38)

¹ caajaanáa yirá ndó: ge Yeésu ijaajaanáa ijaabika ge Dáwoda ijaajaanáa ijaabika.

² Ibrahim waalóru, Isaaka ulóru Yaakubu ulóru Yúúda na iigoobíya. ³ Yúúda ilé waalóru Faaréesi na Zará (belé bogoo ge Tamáaru), Faaréesi waalóru Esiróoni, Esiróoni ulóru Aráamu ⁴ Aráamu waalóru Aminadáabi, Aminadáabi ulóru Naasóoni, Naasóoni ilé waalóru Sulemáana; ⁵ Sulemáana waalóru Bóozu, ilé igoo ge Ráabi. Bóozu waalóru Obéedi, ilé igoo ge Ruwetu. Obéedi waalóru

⁶ Yesé waaloroná wuro Dáwoda. Dáwoda waalóru Sulemana (ilé igoo fungéena Urii dželó) ⁷ waalóru Robowáamu, Robowáamu ulóru Abiyáa, Abiyáa ulóru Azáa. ⁸ Azáa waalóru Yozafaati, Yozafaati ulóru Yoráamu, Yoráamu ulóru Oziyáasi. ⁹ Oziyáasi waalóru Yowataani, Yowataani ulóru Akáazi, Akáazi ulóru Ezekiyáasi. ¹⁰ Ezekiyáasi waalóru Manasée, Manasée ulóru Amóoni, Amóoni ulóru Yoziyáasi. ¹¹ Yoziyáasi waalóru Yokonyáasi na iigoobíya. Bidée saati ge baagba Israyéeli biya bedxená Yomti laadó-daá.

¹² Beedxená Israyéeli biya Babilóoni wóro né, Yokonyási waalóru Salatiyéeli, Salatiyéeli ilé ulóru Zorobabéeli. ¹³ Zorobabéeli waalóru Abiwúudi, Abiwúudi ulóru Eliyakiimi, Eliyakiimi ulóru Azóori. ¹⁴ Azóori waalóru Sadóoki, Sadóoki ulóru Akíimi, Akíimi ulóru Eliwúudi. ¹⁵ Eliwúudi waalóru Eleyazáaru, Eleyazáaru ulóru Matáani, Matáani ulóru Yaakubu. ¹⁶ Yaakubu waalóru Ísifu Maryáama weeni waalóru Yeésu weeni bánjáa yi sisi né ttaaló.

¹⁷ Kogboo Ibrahim ngóni Dáwoda, caajaanáa waali ge akizaaló naaru féyi; bika kogboo Dáwoda ngóni saati beedxená Israyéeli biya Babilóoni yomti né, caajaanáa waadali akizaaló naaru féyi. Kogboo saati kum ngóni baalóru Yeésu Krísto né, caajaanáa waali akizaaló naaru féyi.

Njini bilá ge baalóru Yeésu né.

(Lúk. 2.1-7)

¹⁸ Ibée njinitáa baaloroná Yeésu Krísto né. Bánjáa igoo si ukpoo. Ina yi bodoyoozita bogoo ge Maryáama weeyé fuwá na doni-daá. ¹⁹ Ísifu weeni baava yi né, kée uró weeni izuzéé né, idosóoli si umati ti uraa zamoo inu bika biforosi Maryáama yide, biyélé wozóoli sisi ina yi batara sumuu-daá. ²⁰ Iwe wánmaazi bilé né, nge Dádóo Isóo-dée naaru waadu ilu uró doozire-daá itó yi sisi: «Ísifu Dáwoda kutuluu-de bú, nkanu nundaare si ngbóo Maryáama né, kama na Kezena Dacuru-curu-nga-dée yiko-daá ge weeyéna fuwá kana. ²¹ Wánloróo bú abaaló na nva yi yide sisi Yeésu, kama umó si ilee ná idé zamoo kidée alaháaciwá-daá.»

²² Birija bilé ge na wenti Dádóo Isóo waanmatina noo sisi:

²³ «aléeré waasɩ abaaló né wénŷéé fuwá ɩlórɔ bú abaaló na bafa yi yíɗe sɩsɩ Emanuwéeli» né ikóodi.

Yíɗe ɗim ɗugutoluú ge sɩsɩ: «Isóo we ɗójó.»

²⁴ Isifu weevé né, waalá níŋináa ɗádúɔ Isóo-déé malááyika waanmáti yi né nóó ɩkpóo Mariyáma ɩbisi ɩɗeeló. ²⁵ Amá ina yi bodoyóózi háli ɩkóni ɩlórɔ bú abaaló weeni Isifu waava yíɗe sɩsɩ Yeésu né.

2

Tilíɗa túbu-ɗináa wɔɔgóni bokúu bú Yeésu tééɗi.

(Lúk. 2.8-20)

¹ Baalórɔ Yeésu Betlehém tɛɛ-biyá kowe Yudée laadóo-daá né-daá ge, saáti wenki wéndji kowúróo né. Baalórɔ yi wóróo né, nge tilíɗa túbu-ɗináa beegbélem wílasi-déé bodé né baagálíiná wísi yaagaludé fáránídi batála Yerusalém tééɗi-daá. ² Nge boobóózi sɩsɩ: «Yahúúɗúwá-déé wúro baalórɔ yi né, ɩwe lé? Káma ɗaagáná ɩdéé wulo ɗoo wísi yaagaludé fáránídi né ge ɗóógóni si ɗukúu yi tééɗi.»

³ Wúro Eróodi waanɩ bilé né, nge ɩlaakáari waagoró ina Yerusalém zamóo ríŋa. ⁴ Nge woodúuzi -déé kóbonáa ríŋa na ɩbóózi we sɩsɩ lé ge si balórɔ ? ⁵ Nge belé boobúsi yi sɩsɩ: «Betlehém, Yudée laadóo-daá, káma bee wenti Isóo waanmatináa nóó né ndó:

⁶ «Nyóó Betlehém Yudée laadóo-daá, níɗékée tɛɛ-biyá buɗoorná ke Yudée laadóo-dáa né, káma nyóó nyádaá ge wúro

weeni si ikéti méɗéé zamóo né si ɩɩná.»

⁷ Nge Eróodi weeyéle bayáa tilíɗa túbu-ɗináa beegbélem wílasi-déé bodé né súmúú-daá, ɩbóózi we saáti wenki ɗéyi-ɗéyi wulo waɗɔ kalíi né. ⁸ Nge weeyéle beɗéé Betlehém bika ɩtó we sɩsɩ: «ɩbó ɩbóózi ɩtíli bú ɩmó ɩɗidáare ɗéyi-ɗéyi. A míiná yi iyéle mandíli, na móó ɗóóo mobó mogóguu yi tééɗi.»

⁹ Wúro waanmáti we bilé bité né, boogbóo níbaáawo. Nge baana wulo wenká baagáná ke wísi yaagaludé né baazá-daá kénɗéé. Kaadála lénlé bú we né, nge kaazim. ¹⁰ Baana wulo bilé né, nge biɩbá bilá we niini. ¹¹ Nge baazúɔ ɗaána-daá bomooná bú na ɩɔo Mariyáma. Nna ge baagá baɗóná-ro bokúu bú tééɗi, bobóɗi bagbíná-daá balízi síká, bánvoodí né, na tulaari banŷaa ki sɩsɩ né. ¹² Nge Isóo waabási wé ɗooziré-daá sɩsɩ bákábisi Eróodi-jó; nge boogbooná níbaáawo nakírɩ babisi balaadóo-daá.

Isifu wɔɔgbóo bú na ɩɔo bese beɗéé Mísira

¹³ Beɗéé wóróo né, nge ɗádúɔ Isóo-déé waɗɔ ɩlí Isifu-ro ɗooziré-daá ɩtó yi sɩsɩ: «kuró, kpoo bú na ɩɔo ise ɩɗéé Mísira. Coo nína háli saáti wenki si modó nya sɩsɩ ngábisi né, káma wóngoní ɩcáa bú si ɩko yi.» ¹⁴ Isifu waagoró ɩkpóo bú na ɩɔo nuwoowú beɗéé Mísira. ¹⁵ Wɔɔjóo nína háli Eróodi ɩkóni ɩsí. Bulá bilé ge na wenti Isóo waanmatináa nóó sɩsɩ: «Mááyaa mebiyaaló sɩsɩ ɩlí Mísira» né ikóodi.

Wúro Eróodi weeyéle bakɔ biya abaaláa.

¹⁶ waadlí sɩsɩ tilíɗa túbu-ɗináa beegbélem wílasi-déé bodé né boodúúli yi né, nge waabá ɩyéé baaná. Nge waava wéɗe sɩsɩ bákó

bíya abaaláa ríŋa bowená bízɪ nasíle ngbóo ngédi né Betlehém na kídee farándíwá-daá. Bízɪ sɪm sídaá ge tɪlída waawíli sɪsɪ bálnoróu bú umó. ¹⁷ Bulá bulé ge na wentí Yeremíya waavónŋmátɪ sɪsɪ:

¹⁸ «Baaní lowú nakírɪ Raamáa téédɪ-daá, wíídi na meedɪre ge bigéɛ.

Rasíla wénwii kɔ ɪdee bíya,

ɪdánjaa bebéélɪ yɪ, káma íbíya waazí» né, ikóódi.

Isifu na Mariyama na bu baagábisi Nazaréeti.

¹⁹ sɪm wóró ge Isóo-dée waadɔ ulí Isifu-ro ɔozire-daá Mísira laadóo-daá. ²⁰ Nge woódo Isifu sɪsɪ: «Koró, kpoo bú na igoo nbisi laadóo-daá, káma wenbá bálnvonjáádɪ sɪ baku bú né baazí.» ²¹ Nge Isifu waagoró ukpoo bú na igoo ɪbisi Israyéélɪ laadóo-daá. ²² Amá waaní sɪsɪ Arikelawóosɪ Eróodi biyaaló wéndjɪ kɔ kowuróo jaa wóró Yudée laadóo-daá né, bulá yɪ nundáare nna boɔé. Nge Isóo waanmatiná yɪ ɔozire-daá ɪdée Galilée farándí-daá. ²³ Nge woobó ɪóo téédɪ bánýaa tɪ sɪsɪ Nazaréeti né tɪdaá. Bulá bulé ge na wentí waavónŋmátɪ sɪsɪ: «Sɪ bayáa yɪ ge sɪsɪ » né, ikóódi.

3

Yaayá wánlám ɪráa waázu Yuudée tɛwɔlɔo-daá.

(Maa. 1.1-8; Lúk. 3.1-18; Yoh. 1.19-28)

¹ Bowóró ge weení wénlírɪi ɪráa lím-daá wónzóo we túúbá lím né waadɔ ulí Yudée tɛ-wólɔo-daá wánlám waázu sɪsɪ: ² «Igéɛ mílákási, káma Isóo-dée waajús.» ³ tóm ge Esáya waavónŋmátɪ sɪsɪ:

«lowú nakírɪ woovɔ tɛ-wólɔo-daá sɪsɪ:

"Igbírɪ Dádúu-dée níbááwu,

ɪzízɪ ɪdee níbéyisi."»

⁴ Raakúm-dée fónɪ tóko ge Yaayá sóona bika tónɔe-ɔanbára nyaarée ɪɪnoóo-daá. Bɪga né, igídjɪm ge cíbááni na tóoni. ⁵ Yerusalém na Yudée ríŋa, na Yorodáani buwá farándí-daá ɪráa wónɔoni ɪjó ⁶ bálnlám túúbá ɪráa-daá bika wénlírɪi we lím-daá wónzóo we túúbá lím Yorodáani buwá-daá.

⁷ Yaayá waana sɪsɪ ɔabata na wónɔoni ɪjó sɪsɪ iliri we lím-daá ɪso we túúbá lím. Nna ge woódo we sɪsɪ: «Míi boozá ana ɔó! Weení waawílná míi sɪsɪ ísé ulí Isóo-dée tóm foonáa tɪjús né tɪdaá? ⁸ Ilá lakási sínwílɪ sɪsɪ mílá túúbá ɪkéɛ né; ⁹ ɪkamáázɪ mídáa sɪsɪ míjáajaa ge Ibrahim né buɪé. Káma ménveerím míi sɪsɪ Isóo wánbuzí ukpoo bó ana ɔó ɪbɪsɪná Ibrahim kutoluú-de bíya. ¹⁰ Bángbírɪ kpenbiiyá sɪ bebelína tíni tigutolɪni-dé né. Tɪwó wenkɪ ríŋa kíɔándɔu bíya kazoo nba né, bénbelí kɪ baɔɔ nimini-daá. ¹¹ Lím-daá ge móó ménlírɪi míi mónzoo míi túúbá lím na bɪwíli sɪsɪ mílá túúbá ɪkéɛ, amá weení ɪgerɛɛ mówóro né waagíli ma. Mádátála malzɪ yɪ takamwá. Ilé sɪ ilírɪná míi na nimini. ¹² ɪɔókɪná kífalanáko ɪnoózi-daá, sɪ ɪlízɪ tolá foosó bika ukpoo mílá ɪbírɪ igbeewú-daá, na ukpoo tolá ɪbírɪ nimini ɪdándɪm né ɪdaá biɔe.

Yaayá weeliri Yeésu lím-daá.

¹³ Bídée sáati ge Yeésu waagáliná Galilée ɪkónɪ Yaayá-jó Yorodáani buwá-jó sɪsɪ iliri yɪ lím-daá. ¹⁴ woójóolɪ yɪ ɪtó yɪ sɪsɪ: «Móó mómoóna kɔ moóoni nyóó nírɪ ma lím-daa nzo ma túúbá lím, na nyóó ngúti

nyóngóní mójó?» ¹⁵ Amá Yeésu woobúsi yi sɪsɪ: «Yelee dɪlá bulé leleedó, káma bulé ge bɪmɔ́na dɪlá wenbí rɪŋa Isóo wɔ́obóózi né.» Nna ge Yaayá weedísi iliri Yeésu lím-daá. ¹⁶ Weeliri Yeésu lím-daá ilí né, bɪdée sáátí kɪmí ge waadɪlɔ́, nge Yeésu waana wéngedim nyazi dɪvóóre kófólómíde déére kɔ́kóni kosóm ɪwɔ́zɪ. ¹⁷ Nge baaní lowú nakírɪ ɪsódáá sɪsɪ: «Ceení ge máábá mójóólée yi né. ɪrɔ́ ge mááqú médéé soólím rɪŋa.»

4

¹ Nna ge Isóo-dée Kezenja wooboná Yeésu tɛewólóo-daá sɪsɪ ɪyí yi kɔ́dósi. ² Wójó wé neéle nuvoowú na ɪdaawó ideqɪ ɪdɔnyóo wóró né, nge nyóósi waalá yi. ³ Nge woogódúu ɪjó kɪtɔ́ yi sɪsɪ: «A nyéégée , tɔ bó ana abísi kíqíim ndj.» ⁴ Amá Yeésu woobúsi kɪ sɪsɪ: «Baanmáa Isóo-dée tóm tákarɪqá-daá sɪsɪ bɪdekée kíqíim riké ge ɪrɔ́ wéndíi na ɪcɔ́o weezuú-daá, bínbɔ́ozɪ ɪmature rɪŋa dɪnlɪnáa Isóo nɔ́o-daá né dɪdɔ.»

⁵ Nna ge wooboná Yeésu Yerusalém Isóo-dée téédɪ-daá, ɪdée qáana kɔ́jɔ́o-daá. ⁶ Nge kɪdó yi sɪsɪ: «A nyéégée Isóo Biyaaló, tɔ nyáɪɪ nzuu ade, káma baanmáa Isóo-dée tóm tákarɪqá-daá sɪsɪ:

"Isóo wánváa ɪdée malááyíkawá wéde sɪsɪ bekpéki nya banóózi-daá na nyánóvó ikótuúli bó"».

⁷ Nna ge Yeésu wɔ́odó kɪ sɪsɪ: «Baadánmáa Isóo-dée tóm tákarɪqá-daá sɪsɪ: "ńdánqáázɪ Nyádóo Isóo nbée sɪsɪ wánbɪzɪ?"»

⁸ waadási kiboná yi bóo kóboŋgi nakírɪ kɔ́jɔ́o-daá, nge kɪwílɪ yi dɪúúlinya rɪŋa na kídeé ásícé, ⁹ nge kɪdó yi sɪsɪ: «A nyáágá nyáqɔ́nárɔ́ ngúu ma téédɪ, mánváa nya birɪŋa.» ¹⁰ Nna ge Yeésu wɔ́odó kɪ sɪsɪ: «Laná ma bolíni, Sitááni! Káma baanmáa Isóo-dée tóm tákarɪqá-daá sɪsɪ: "Nyádóo Isóo riké ge nyónguú téédɪ, bɪka iriké ge nyánlám bɔ́wɔ́tá."» ¹¹ Nna ge sitááni wɛedéé kiyéle yi. Nge malááyíkawá woogódúu Yeésu-jó balá yi bɔ́wɔ́tá.

¹² Yeésu waaní sɪsɪ bɔ́odɔ Yaayá sáráka. Waaní bulé né, nge waalí nna ɪdée Galilée. ¹³ Amá idokúti ɪcɔ́o Nazarétɪ, wɛedéé ɪcɔ́o Kapernawúm ɪuré kóboŋde-jó, Zabalóni na Nefitalí bedée ladási-daá, ¹⁴ na wenti Esáya waanmáti sɪsɪ:

¹⁵ «Zabalóni-dée laadóo na Nefitalíi-dée laadóo mídúláana tenkú, na yɔ́rɔ́dááni buwá-dée fɔ́olɔ́o kɪganáa né, Nyóó Galilée, ɪráa bedekée Yahúqúwá né bedée téédɪ,

¹⁶ Zamóo kɪwe temeenuú-daá né kɪna dɛnyem kóboŋgi,

bɪka dɛnyem ɪdɔ́ kɪlɪ

sím-dée temeenuú téédɪ-daá» né, ikóodi.

¹⁷ Bɪdɪŋa-rɔ́ ge Yeésu waabáázɪ waázu lám sɪsɪ: «ɪgée mílákási, káma Isóo-dée waajɔ́oná.»

¹⁸ Waadála Galilée tenkú nɔ́o-jó né, nge waana ɪráa nɔ́wóle ɪrɔ́ na igoobú bónlóo biruú, káma begée birini ɪwɔ́ráa ge; ɪráa bení bayɪrá ge Simóóni weení baava yi yɪde sɪsɪ né, na Andirée. ¹⁹ Nge Yeésu wɔ́odó wɛ sɪsɪ: «ɪgóvú ma bɪka mabɪsná mɪ wenbá bányaá ɪráa sɪsɪ bófú ma né.» ²⁰ Nna-ńna ge beeyéle birini bofɔ́ yi. ²¹ Woodúu bolíni né, nge waana koobíya nɔ́wóle: banáábílé Yaakúbu Zebedée biyaaló

na igoobú Yuhááni bowe bedée kpíírúu-daá, bána bajaa Zebedée bónnyoozì bedée birini. Nge waayáa we. ²² Nna-nna ge beeyéle bedée kpíírúu na bajaa bofu yi.

²³ Nge Yeésu woobó wéngilím Galilée laadóo ríŋa-daá wánwílí uráa Isóo-dée tóm , wénveerím we Isóo-dée -dée Laabáaro Kifeŋgi bika wánwaazí uráa-dée kodómíni báa wentí na bedée mádáfiyáti. ²⁴ Iráa waaní bánŋmatí Yeésu-dée tóm Sirii téédíwá ríŋa-daá, nge bóngogoná yi wenbá baríŋa bényélem né, na kodondínáa na wenbá zíiniwá wánjaari we né, kazála-déédí-dínáa na gaala-gáálási, bika Yeésu wánwaazí we. ²⁵ Zamóo kóbóngi fóóna ko yi. Badaá nebéere waagálíiná Galilée na téédíwá fuú tɔdamáa né, na Yerusalém na Yudée na Yorodáni buwa-dée folúo kɔŋanáa.

5

¹ Yeésu waana zamóo né, nge waagba búu-daá ikójóo. Nge woogódúu ɔ́j. ² Nna ge waabáazí we wílí sɔsɔ:

³ «Wenbi-niini-dínáa ge wenbá banyɩ bewenbé-daá sɔsɔ begeé kadanborósi né,

káma badúná Isóo-dée .

⁴ Wenbi-niini-dínáa ge wenbá bojoo dükúru né,

káma Isóo wénbeelí we.

⁵ Wenbi-niini-dínáa ge wenbá bojoo dɔyooyoo né,

káma Isóo wánlám we laadóo kojooowo.

⁶ Wenbi-niini-dínáa ge wenbá booo wenbí Isóo soolée urú ɔoooná né,

oooo na we nyooosi na doloó né,

káma babokáata wánzím. ⁷ Wenbi-niini-dínáa ge wenbá bánnií baranáa konyomí né,

káma Isóo wánní bagonyomí. ⁸ Wenbi-niini-dínáa ge wenbá bewenbé-daá ooó né,

káma bánnáa Isóo. ⁹ Wenbi-niini-dínáa ge wenbá bánjaanáa bána we né feezire né,

káma si bayáa we ge sɔsɔ Isóo-dée bíya. ¹⁰ Wenbi-niini-dínáa ge wenbá bánnáa wahála káma bovoó Isóo-dée níbááwo na toovonúm né, káma badúná Isóo-dée kowúroo.

¹¹ A bigée bándóodi míí, bánnaazí míí bika bónbuunáa míí tómwá ndi-ndi móróozí, mínyóo ge wenbi-niini-dínáa. ¹² Mínyóo ɔvára bika ɔoo wenbi-niini-daá káma mídée kiverewo wónɔoo . Bilé dɔoo ge baanáazí baavóndee míí níbááwo né.

¹³ Mínyóo mígéena dúúlinya-dée dóm. A dóm waazí niini, nŋíní ge bánlám bi na bitálám niini? Asée bokpoo bi ge bebédí aso bika uráa unóm bi.

¹⁴ Mínyóo mígéena dúúlinya-dée dɔnyem. Téedi baama ti búu kojoo-daá né, tɔdánmósi. ¹⁵ Ngó bodónzomí fitíla na bokpoo gbégidi bofu kɔoo. Amá bóngbowó ki ge batíni isóodáa na bika bilósi báa weení ɔána-daá. ¹⁶ Bilé dɔoo ge mídée dɔnyem mɔóna kilósi báa weení ina mílakasi kazoo nízi na basá míjaa ɔwe né.

¹⁷ Ikamáazí mi mógóni si mandí Muúsá-dée na baaganáa-dée ŋmáadi. Módoókóni si mandí ti, amá mógóni ge na tɔbízi tikóodi. ¹⁸ Ménveerím mí toovonúm sɔsɔ: hálú dúúlinya ikoró ge Mará-daá báa ŋmáadi-bú yáa toníka tándoo. ¹⁹ Bilé né, weení idofu Mará amó adaá

kóḡomḡe báa ḡigé kúmuuḡé, nge weeyéle baaganáa ikizi ḡe né, si bayáa yi kúmúu ge Isóo-déé -daá. Amá weení woovu ti nge waawíli ti iranáa né, si bayáa yi kóbóni ge Isóo-déé Kowúrúo-daá. ²⁰ Ménveerim míi sisi a midéé toovonúm fáa tḡḡo bikíli na , midánzúú Isóo-déé Kowúrúo-daá.

²¹ Mííníi sisi baanmáti ḡájáajaanáa sisi: «Ndángúú nyórówó, weení waago irowó né, bánvúonáa yi.» ²² Amá mósó ménveerim míi sisi: weení weeyeená irowó baaná né, bánvúonáa yi; weení wḡḡó irowó sisi ivéyina lomaazé né, bánvúonáa yi; weení waadóú irowó sisi ḡjinde né mḡóna baḡu yi . ²³ A bigéé sisi nyáádála Isóo si nlá saróo, nge nyóóḡḡózi sisi nyórówó yééna nya káma nḡwóya we mílḡwótáá, ²⁴ yele saróo ina nbó nnyóózi nyána nyórówó mílḡwótáá naaní ngábisi nlá nyázaróo.

²⁵ A nyána naáru tóm, caari nyádu inyóózi ti míléení míwe níbááwu-daá né, na íkókóni iboná nya tḡm-vúoráa-jó, belé bokpóo nya becéle sóójawá botḡo nya sáráka. ²⁶ Toovonúm ge ménveerim nya, a ndeferetá háli bikpedína fárám kegbiirinóo níḡi, belé bedénjemí nya.

²⁷ Mííníi sisi bḡḡóo sisi: «nkacáa naáru ḡeḡé nyána yi ífíni.» ²⁸ Amá mósó ménveerim míi sisi: uró weení waana naáru ḡeḡé ícílí yi sisi iyuú yi ina yi bafíni né, ítíli sisi waayisíná Isóo iwenbiré-daá. ²⁹ A bigéé nyaazíre kíḡiíwú wényélii ko ge nyánlám alahááci, lízi-dé nlo bolíni, káma bijóo sóñci nbéḡi nyédéé ḡeeli na nyárína nzúú nimíni-daá. ³⁰ A ngó nyanóóni kíḡiíwú wényélii ko nyálám alahááci, ce yi nbéḡi bolíni, káma nbéḡi nyanóóni kóḡomí cḡó sóñci na nyárína nzúú nimíni-daá.

³¹ Bḡḡóótóm ḡḡḡo sisi a naáru weegízi iḡeḡé, ícéle yi wasíika kínwíli sisi weegízi yi né. ³² Mósó ménveerim míi sisi weení írína weegízi iḡeḡé bidekééna sisi waalí iḡóro naáru ícáa yi né, waadóoná aló umó wásangarítí a woobó ísáa naáru; ngó bilé ḡḡḡo ge weení wḡḡbḡo aló weení naáru weegízi yi né, waalá wásangarítí.

³³ Míidáníi ḡḡḡo sisi bḡḡóo ḡájáa-jáanáa sisi: a uró nyóóḡúúná Isóo ízá-daá sisi nyánlám wenbí né, asée nlá bi ge. ³⁴ Amá mósó ménveerim míi sisi íkóḡuuná nabóru. Íkóḡuuná káma Isóo-déé kowuro-gbelé ge bigéé, ³⁵ cáñfáná ade laadóo káma kegéé Isóo-déé nḡvó yaazúḡé ge, cáñfáná nduuná Yerusalém téédí, káma tígéé Isóo wúro kóbóni-déé téédí ge. ³⁶ Ngó nkoḡuuná nyáḡojúú, káma ndánbíízi nlá nyáḡojúú-daá nyóká kóḡómóo íbisi kófólómóo yáá kíḡpedḡó. ³⁷ Wenbí si ílá né ge sisi a bḡḡbḡózi míi tóm, a mínyí ti, idísi sisi: Íín; a míisi ti sisi: Aayí. Wentí bónzuurí né wánlínáa Sitáán-jó ge. ³⁸ Mííníi sisi bḡḡóo sisi: "A uró wḡḡyó nyáázíre, waazíre ge bónyóm befére; a weebelí nyégéle, bénbelí ídéé-íḡé." ³⁹ Amá mósó ménveerim míi sisi: a uró waalá míi bidaavé, íkéfere yi. A uró weejé nya kadanja nyédéegbeluú kíḡiíwú-ro, keezi kúiganáa njéle yi. ⁴⁰ A naáru si iboná nya tóm-vúoró-jó ibuuná nya tóm na íkpóo nyédéé ḡaazíkí, yele íkpóo bikpedína kpáyí. ⁴¹ A naáru waagba nya ḡóóle sisi nzúú yi sóóti nboná kadarási nasíle, soú nboná nasínáázá. ⁴² Fa weení wánzulúú nya né, bika ngí weení ízḡóléé ngí yi né.

⁴³ Mííníi sisi bḡḡóo sisi: soolí nyórówó bika nlízi weení ídánjaa nya né báḡááre. ⁴⁴ Amá mósó ménveerim míi sisi: ízḡólí menbá

badánjaa míí né, bika isólu wenbá bánváa míí fúkúnsi né boro,⁴⁵ na ibisi tovonúm mǵáa weení ɩwe isóódaá né idée bíya. Káma Isóo waalá wísi ge sínlosi ɩráa-venáa na badaavé né baríja, wényelli tééwu wánnú ɩráa-venáa na badaavé né bedée fási-daá.⁴⁶ A wenbá boroólée míí né beriké ge mǵoolée, kiverewo wenki ge mǵamáa Isóo-jó? Bilé ge tikée mǵoráa dǵdǵ wánlám.⁴⁷ A bigée mǵóobiya riké ge mǵnzéé, we ge maamáaci míílá? Bilé ge wenbá baasi Isóo né dǵdǵ wánlám.⁴⁸ Wenbí nǵináa mǵáa weení ɩwe isóo-daá né ɩbáazi ɩɩɩzéé né, mǵnyóó dǵdǵ ɩzɩzi bilé.

6

¹ Ikalá mǵdée adǵini ɩráa-daá sɩsi na balaakáari ɩkábisɩ mǵró. Tífa mǵnyéina kiverewo nakiri mǵáa weení ɩwe né ɩjó. ² A bigée nyóó nyánváa kadanborósi nabóro nkalá háli ɩráa laakáari ɩbisi nyóó nǵináa munáavikiwá wánlám na níbáani-daá né; belé bánlám bilé ge sɩsi na ɩráa isá we. Mǵnveerim míí tovonúm sɩsi belé bármóu bedée kiverewo nblé. ³ Amá nyóó, a sɩ nva kadanborósi nabóro, nyánóoni nɩɩwó ɩkátli wenbí kǵǵiwú waava né, ⁴ na bilóo nyána weení nyáává yi né mǵlówótáá, na njaa weení wánnáa sǵmúú-daá né, ɩfere nya bidée kiverewo.

⁵ A sɩ ɩsée Isóo, ɩkalá nyazi munáavikiwá wánlám né, belé bángoróu ge bazǵhée yáa níbáadará na boro ɩráa rǵja ɩna we. Mǵnveerim míí tovonúm sɩsi baajǵ bánmóu bedée kiverewo nblé. ⁶ Amá nyóó a bigée sɩ nzée Isóo, sɩ nyádam-daá ndo tará na nzée Isóo nna sǵmúú-daá, na njaa Isóo weení ɩbeéna sǵmúú-daá né, ɩfere nya bidée kiverewo.

⁷ A sɩ ɩsée Isóo, ɩkókpóo nǵmature tomm bidéndemí bika mǵláana tómm kóǵomti ɩnyéina fóóziɩ né busi nǵináa wenbá baasi Isóo né wánlám né. Belé bedée lomaazé ge sɩsi, asée ɩró waanǵmáti bǵdǵo na Isóo ɩmó idée solónɩ. ⁸ ɩkamáazi we, káma mǵáa Isóo nyi wenbí bijaarée míí né naani ɩbóózi yi. ⁹ ɩni nǵini bǵmóona ɩsée Isóódaá né:

ǵájaa weení ɩwe isóo-daá né,
báyaa nyáyǵe na ǵaciri-ciri;

¹⁰ ɩkédi ade laadóo-ro,
bála nyóóoolim ade laadóo-ro nǵináa isóódaá.

¹¹ Fa ǵaa sinje wǵre-dée kǵǵim.

¹² Ce ǵaa ǵédée yisitiwá,
nǵináa ǵenǵem wenbá baayisina ǵaa né.

¹³ Nkeyéle ǵaa ǵisála ɩbére-dée kóǵosi-daá,
amá laná-ǵaa bolini na Sitáani.

[Káma nyanaa kowúróo na yíko rǵja, na kǵoo leleedǵ háli bǵkpóo bidée. Amí.]

¹⁴ Bilé né, a bigée mǵnjém mǵranáa bedée yisiti, mǵáa weení ɩwe isóódaá né wǵnjém míí dǵdǵ,¹⁵ amá a mǵdénǵem mǵranáa bedée yisiti, mǵáa dǵdǵ tǵnjém míí mǵdée-ndi.

¹⁶ A bigée sɩsi mǵnókiná, ɩkóóo cómni nǵináa munáavikiwá wánlám né. Belé bónvorósi baazá-daá ge bika bóǵonnyoozi badɩ na báa weení ɩna sɩsi bóvókiná. Mǵnveerim míí tovonúm sɩsi belé bánmóu bedée kiverewo nblé. ¹⁷ Amá nyóó, a bigée sɩsi nyóvókiná, ko nyáázá bika nzaari nyágojóo tulaari, ¹⁸ na baaganáa ɩkátli sɩsi

nyónókíná; amá yeke bulóo nyána Isóo mílówótáá na bika umó weení wánnáa súmúú-daá né, ífére nya bidéé kiverewo.

¹⁹ Íkácáa dǎóle umááru ade laadóo-rǎǎzǎ lénlé sizé na koróo wánbuzí bǎfǎrǎsǎ dǎe yáá ñmuláa wánbuzí bǎñmíílu dǎe né. ²⁰ Íjáa dǎóle umááru , káma ñna sizé na koróo tánbízǎ bǎfǎrǎsǎ dǎe cáñfáná ñmuláa iyó basóo bǎñmíílu. ²¹ Káma lénlé nyédéé dǎóle we né, ñna dǎdǎ ge nyálaakáaru we.

²² Izíre ge tǎnsoó-déé fitíla. A nyáázíre na dǎidi, bínnáa nyáríña ge kazóo riké. ²³ Amá a nyáázíre féyí dǎyí-dǎyí, nyáríña nyówe temenuú-daá ge. A ngó bilé ge dǎnyem kiwe nyóró né kée temenuú, yaatá bínbá binyóózi bulá temeenuú ge.

²⁴ Naáru féyí wánbuzí ulá kóbonáa ñowóle bǎwotá: wónzoolí kóqom, ikizi líni; yáa wánmalanáa ɔdǎ kóqom bika ɔkpéena líni. Mídánbízǎ ulá Isóo na líideé bǎwotá.

²⁵ «Bǎrǎǎzǎ ge móódó míi sǎsǎ íkáyítǎ mídi kíqǎim sǎ idǎ na ɔóo weezuú-daá né, na kúsúúdi-ro. Weezuú waagílu kíqǎim bika tǎnsoó ɔkílu kúsúúdi, yáa bidékée bilé? ²⁶ Ibǎemná simísi síngoróo né: sídónqúu, sídángom; ngó sídánjaa kíqǎim símáaru kpéeni-daá, amá míjaa weení ɔwe né wénjelí sǎ. Mínyóo míváyína fǎóózǎre bǎkílu simísi? ²⁷ Mídáa weení wánbuzǎ kǎ idéé ɔdǎ yǎtǎ-daá itúúzi iweezuú?

²⁸ Tóo ngbaalá ge mǎnyítǎ mídi kúsúúdi-rǎǎzǎ? Ibǎemná nyíidi na ɔdǎé féédítǎ-déé kazóo, ɔdánlam tǎmére, ɔdánlǎs, ²⁹ amá wúro Sulemáana tǎtǎña na ɔdǎé , ɔdǎé kúsúúdi tǎcǎoná tǎ. ³⁰ A Isóo wónzóo nyíidi ɔwe sinje bika ceré sǎ bǎsǎ tǎ ñimíni né lím ññunáa dǎ, ɔdǎnzóo míi bǎkílu bilé? Yaraqá bumísi-dúnáa míi. ³¹ Bilé né íkáyítǎ mídi sǎsǎ: «We ge dǎndǎi. We ge dǎñnyóo yáa we ge dǎnzúu.» ³² Wenbá baasǎ Isóo né móóna kǎ balá bilé. Mínyóo míjaa Isóo nyi wenbí bǎjóo míi takáási né. ³³ Íjáa kaqaa-déé, Isóo-déé kowúróo na wenbí bǎzǎzǎe yǎ né. Bǎga wenbí rǎña né, wánváa míi bǎ. ³⁴ Bilé né, íkáyítǎ mídi ceré-rǎǎzǎ sinje. A ceré-déé ñbǎ wǎǎgónǎ, ɔró wánnáa wenbí sǎ ɔkpǎoná né. Báa wǎre wéndǎ na dǎdǎé dǎwǎre ge.

7

¹ «Íkáfǎoná naáru, na badánvǎoná míi; ² káma wenbí mǎívnóóná mǎránáa né ge sǎ bǎfǎoná míi, bika kíamáazóo wenkǎ mǎímáázíná mǎránáa né ge sǎ bamaazíná míi. ³ Ngbaalá ge nyébééna keyiká kǎwe nyórówó izíre-daá né bika ñdánnáa dǎagbetumuú kǎwe nyédéé-ñdǎe-daá né? ⁴ Nñíní ge nyánbuzǎ ndó ngoobú sǎsǎ: «yele malzǎ keyiká kǎwe nyáázíre-daá né,» bika dǎagbetumuú ge nyédéé-ñdǎe-daá. ⁵ Munáávíkǎ, lízǎ dǎagbetumuú nyáázíre-daá naanǎ na bǎcǎ nya nna kazóo ñlǎzǎ keyiká kǎwe ngoobú izíre-daá né.

⁶ Íkǎkpóo wenbí baalzǎ bǎ basǎ Isóo né ɔfa fáázǎ; Íkǎkpóo kejisi ɔlo afawá na tǎkókónǎ tǎnóm sǎ bika fáázǎ ɔfaná míi izá sǎnyásǎ míi.»

⁷ «Íbǎózi, bǎnváa míi; íjaa mǎnyúu; ɔgótǎ bándǎlǎs míi tará. ⁸ Káma weení ɔrǎña wónbǎózi né bǎnváa yǎ, weení wánjáadǎ né wónyúu bika bándǎlǎs weení wónqótǎ né tará. ⁹ Mídáa naáru we a íbú wǎǎbǎózi yǎ kpónó, wánváa yǎ bǎóre? ¹⁰ Yáa a wǎǎbǎózi yǎ tíndǎ, wángbáa dǎm ícéle yǎ? ¹¹ Na bǎrǎña mǎdáávé né, mǎnyǎ mǎnváa mǎbíya wenbí bǎjóo kazóo né. Bínlám nñíní na míjaa weení ɔwe né ɔdánváa íbíya kazóo ñbǎ wenbí bónbǎózi yǎ né?

12 «Ilá míránáa wenbí ríja mízooléé sísí bála míí né, káma bílé ge Múúsá-déé na baaganáa waawíli.

13 Izooná dāmí wɔnɔɔ kadawála né, káma dāmí wɔnɔɔ kaawála né, na níbááwɔ kɔwála kɔwɔɔzɔí féyí káále nɔɔhɛ né wéndǵéé nimíni-daá ge. Nge kilé ge iráa dábata wánmónáa. 14 Amá dāmí wɔnɔɔ kadawála né, na níbááwɔ kɔdawála kɔwɔɔzɔí ɔɔɔ káále nɔɔhɛ né, wéndǵéé weezuú-daá ge. Iráa ɔkɔ wóngbɔɔná kɔ kilé.»

15 «Iguná laakáari na bɔbɔtínáa. Bóngoní míjɔ né, bogozóóna ge nyazi . Amá badaá, káwɔ-káwɔwá ge begéé. 16 Balakási ge míndúlína we, káma bɔdóngorí furúu bíya ɔwɔɔɔzɔi-daá, yáá kɔjɔɔlɔɔ bíya bɔvóm-daá. 17 Tɔwɔ kazɔɔ níɔ wándǵɔ bíya kazɔɔ níba ge, bɔka tɔwɔ kidaavé né ɔɔ bíya badaavé né. 18 Tɔwɔ kazɔɔ níɔ tánbɔzɔ kɔɔ bíya badaavé né, yáá tɔwɔ kidaavé né ɔɔ bíya kazɔɔ níba. 19 Tɔwɔ wenkí ríja kɔdándǵɔ bíya kazɔɔ níba né, bɛnbɛlí kɔ ge baɔɔ nimíni. 20 Bílé né andébiwá bɔbɔtínáa, balakási ge míndúlína we.»

21 «Bɔdekéé wenbá ríja bánɔyáa ma sísí Đádɔɔ, Đádɔɔ né sɔ basooná Isɔɔ-déé -daá, amá wenbá bánlám majaa weení ɔwe né ɔdéé ɔoolím né ge. 22 Tóm fɔɔɔtɔ wíre wándalí né, dábata wɔndóm ma sísí: «Đádɔɔ, mányɔ sísí na nyáyíɔge-daá ge dǵáánmátí iráa Isɔɔ-déé tóm, dɔɔɔ zíiniwá ya. Na nyáyíɔge-daá, dǵáálá maamáaciwá dábata.» 23 Na mobúsi we sísí: «Ketengere mádátílí míí; ɔlaná ma bolíni, mínyɔɔ wenbá mínlám bidaavé né.»

24 «Iró weení waaní tóm mánɔmátí míí tɔ dǵɔ né, nge woovu ɔlá wenbí tɔnbɔɔzɔí né, ɔɔɔ ge nyazi ɔró áseńsi-dɔɔ weení waama ɔɔɔ bítangbalɔɔ-ro né. 25 Tééwɔ waaní búúzi isu sɔyelí, fefelimá kɔbɔná ɔféti na dóni biríja bɔkɔróna dǵɔ kemí; amá dǵɔ kemí kadasála, káma bítangbalɔɔ-ro ge baagáa kedéé ade-bó. 26 Amá ɔró weení waaní tóm mánɔmátí míí tɔ dǵɔ né, nge ɔdalá wenbí tɔnbɔɔzɔí né ɔɔɔ ge nyazi ɔró kɔjɔɔ féyí-dɔɔ weení waama ɔɔɔ kanyíɔna-daá né. 27 Tééwɔ waaní, búúzi isu sɔyelí, fefelimá kɔbɔná ɔféti, nge dǵɔ waazála konúúdi.»

28 Yeésu waanmátí tómwá tum bíte né, nge ɔdéé wúlí waalá zamɔɔ bíti. 29 ɔdánwílí nyazi bedéé wánwílí né, amá wánwílúnáa yíko wenkí Isɔɔ weejéle yɔ né ge.

8

1 Yeésu weedí bɔɔ né, zamɔɔ kɔbɔnɔɔ woovu yɔ. 2 Nna ge nekére woogódúu ɔjɔ kókúu yɔ téédɔ kɔtɔ sísí: «Kɔbɔnɔɔ mányɔ sísí a nyɔɔɔzɔɔlɔ, nyánbɔzɔí nýéle mawáa malá .» 3 Nge Yeésu weedekiná yɔ na ɔnɔɔnɔ ɔtɔ yɔ sísí: «Méédisi, waa nbísi dǵacɔɔ-cɔɔ-dɔɔ.» Nna-ńna ge ɔró ceení-déé cenítɔ waawáa. 4 Nge Yeésu wɔɔɔɔ yɔ sísí: «welesi nní ma kazɔɔ. Nkeféeri naáru wenbí bɔlá né. Amá bo ɔna wenbí nyɔjɔɔ né, na nlá wenká Andébi Múúsá wɔɔɔɔ sísí bála né, na báa weení ɔtɔlɔ sísí nyááwáa.»

5 Yeésu sɔ ɔsɔw Kapernawúm né, nge Róoma ɔsɔɔja kɔbɔnɔɔ naáru woogódúu ɔjɔ ɔtɔ yɔ sísí: 6 «Kɔbɔnɔɔ, médéé tumé-landǵɔ lewáa dǵaana biili yɔ ɔbá wényélem.» 7 Nge yeésu woobúsi yɔ sísí: «Mónbɔdǵé mangáwáazi yɔ.» 8 Nge sɔɔja kɔbɔnɔɔ woobúsi yɔ sísí: «Kɔbɔnɔɔ, mádátála nɔɔw mádǵáana-daá, amá ɔmátɔ tóm-bú kɔɔm, médéé tumé-landǵɔ wánwáa. 9 Máditɔja mówená médéé kɔbɔnáa, bɔka

tısı. ³³ Wenbá b́engetí afawá tuḿ né beeze bobó téédı-daá batı wenbí bulá né beféeri, na wenbí bım̄ooná zıınıwá-dınáa n̄owóle bana né. ³⁴ Nna ge téédı-daá ıráa rı̄ɲa waagálı sı bekéti Yeésu. Baana ɣı né, nge baavını ɣı sısı ılı beḿ balaadóo-ro.

9

¹ Nge Yeésu waagba kpíıruó-daá itésı lııré kóbońde ıbısı ıdeédı-daá. Nna ge boogóná ɣı gaalo-gáálóo kagavínée kagıgbélewo-ro.^a ² Yeésu waana n̄ıını baava ɣı toovonum né, nge woódo gaalo-gáálóo sısı: «Đokı nyadı móbu, mééjé nya nyédeé alaháácıwá.» ³ Nna ge Mará wlıd́áa nebére woódo badaa sısı: «İró ceeni wán̄ɲmatı wéngbeenáa İsoo.» ⁴ Yeésu waadılı wentı b́anmaazı né, nge woódo we sısı: «we-ro ge mınmaazı wenbí bidaavé né bulé?» ⁵ Moódo sısı: «beéjé nya nyédeé alaháácıwá, na koró nnóm bolowotáa, wenbí féyına káále? ⁶ Amá mózóoleé ıtılı sısı wená ıyko ıcé ıráa bedéé alaháácıwá ade laadóo-ro cé.» Nge woódo gaalo-gáálóo sısı: «Koró ngbóo nyágıgbélewo ngbé nyédeé.» ⁷ Nge ılı waagoró ikpé ıdeé. ⁸ Zamóo waana bulé né, nge kınıtı nındaáre bıka kınzám İsoo ı̄ɲınáa waava ıráa ıyko ı̄ɲınáa kına né.

⁹ Yeésu waalıtı ıına wéndeé né, nge waana abaaló naáru b́an̄yaa ɣı sısı Maatéwu, ıjóo wánm̄os tikée ıdeé tumére-daá. Nge woódo ɣı sısı: «Kovu ma.» Nge Maatéwu waagoró ikónú ɣı. ¹⁰ Bıgónı Yeésu ıbo ısoo Maatéwu-dée d́aána-daá kıd̄jım d̄ji. Tikée m̄osraa na alaháácı-dınáa, boogónı boóoo ıjóo bána ıwanbaaraa b́end̄ji kıd̄jım. ¹¹ Farızı-dınáa waana bulé né, nge boódo Yeésu-dée wanbaaraa sısı: «Bıyáası ge mıdeé kóbonı na tikée m̄osraa na ıráa badaavé né booyóoozi b́end̄ji kıd̄jım?» ¹² Yeésu waanı b́an̄ɲmatı bulé né ge sısı: «Kud̄ndınáa wánjáadı ku lókóta, alaafıya-dınáa baaféyına ɣı. ¹³ İbo ıcáa İsoo-dée tóm waanm̄atı sısı: "Konyonıré waagılı ma fónđı kpıná mıngóo sısı mılıla ma saróo né" tugutoluú, kama módoókónı sı mayáa wenbá bazızeé né, amá alaháácı-dınáa-ro ge móógónı.»

¹⁴ Yeésu waanm̄atı bulé bıté né, nge -dée Yaayá wanbaaraa woogódúu ıjóo boóoozi ɣı sısı: «We-ro ge d́oo d́ána d́onvokı noó ge nyédeé wanbaaraa tónvokı?» ¹⁵ Yeésu woobúsi we sısı: «Mınmaazı sısı wetáháru d̄ondınáa moóna boóoo ızányı̄ɲıre-daá saáti bána wetáháru né? Bıdánlamı bulé. Saáti nakırı wóngonı, b́ongonı bokpóo wetáháru bojóo bed́eená. Bıdeé saáti ge b́onvokı noó.»

¹⁶ Yeésu waadástı ıtó we sısı: «Naáru féyı wóngbowóo bısaawó kedeyóo kífalóo ıtóná tóko kıbıngı. Tıfa bısaawó kífalóo wánjırı tóko kıbıngı ge boowó ınyóoozi kıwála. ¹⁷ Ngó bulé ge bodónzuú solóm kífábı bıdabıtá bıté né tónđe furuú kıbıngı-daá, tıfa kın̄yaa ge solóm ıbırı ade tónđe furuú ılı ásaráwó. Amá bónzuú solóm kífábı bıdabıtá bıté né tónđe furuú kífalóo-daá ge na bırı̄ɲa bıcóo d́eyı-déyı.»

¹⁸ Yeésu bamáa ɲmature bulé né ge Yahúdúwá-dée kóbonı naáru woogónı ıká ıd̄oná-ro ınovó-daá ıtó sısı: «Leleekına ge meweeleé weevéti. Amá kónı ngádını nóónı ıro, wénvém.» ¹⁹ Nna ge Yeésu waagoró ına batını ıwóro.

^a 9:1 9.1 Kıgbélewo kını kıjóoo ge nyazi d̄oo tará b́anzoonáa ıro né.

²⁰ Nge aló naáru azimá wéndináa yi b́wená bízi fuú na nasile nbílé né woogódúu itekiná Yeésu-dée tóko njóóre na iwóró. ²¹ Aló umó waamáazi sɪsɪ: «A d́e máábízi medekiná idóko, mánwaá.» ²² Yeésu weegéézi idi ibéém yi, nge woódó yi sɪsɪ: «Đokɪ nyádi, meweele nyéde tovonúm fáa weele nya.» Sáati kumí nóó ge aló umó waajan iwáa.

²³ Yeésu woobó itála Yahúúdíwá-dée kóbóni umó idée. Nge woowóná foyisi-dináa bángburí sɪ bed́e iró bím, b́ka iráa zamóo we d́aána-daá b́nwii bóngoó.^c ²⁴ Nna ge Yeésu woódó we sɪsɪ: «Ilí, káma aléere tasí, wónđóm ge.» Nge belé baamóm yi. ²⁵ Baalizí zamóo asu né, Yeésu waazóo d́amí-daá idókɪ aléere umó unóóni-daá, nge aléere waagoró. ²⁶ Nge tóm tumí tuní farándí kumí kiríja kidaá.

²⁷ Yeésu waalí rína wéndéé né ge njema nówóle waalí batini iwóró bóngoó sɪsɪ: «, nu d́agonyóm.»

²⁸ Yeésu waadála d́aána né, njema woogódúu ijó. Nge woobóózi we sɪsɪ: «Míivá tovonúm sɪsɪ mánbuzí mawáazi míi?» Nge belé boobúsi yi sɪsɪ: «lín kóbóni.» ²⁹ Nna ge Yeésu weedekiná baazá itó sɪsɪ: «Bíla míi njináa wenbí míivá tovonúm né.» ³⁰ Nge baabáazi náa. Nge waabá ibási we sɪsɪ b́kéyele naáru uní ti. ³¹ Amá belé boobó ge bekiná ti farándí kím kiríja kidaá.

³² Sáati wenkí njema wánli né ge boogóná Yeésu iró naáru zíini waabɪsíná yi komóómúna né. ³³ Yeésu woódóo zíini kumí né, nge komóómúna waabáazi njature. Nge b́lálá zamóo bití b́ka kíndóm sɪsɪ: «Ketengere d́adánáata b́na b́daká Israyéeli téedɪ-daá cé.» ³⁴ Amá faarízi-dináa belé sɪsɪ zíiniwá-dée wúro wánváa ku yi yíko wónđooná zíiniwá.

³⁵ Yeésu we wéngilím téedɪwá na tee-bízi-daá wánwílí iráa Isóo-dée tóm , wénveerim we Isóo-dée -dée , wánwaazí kudóm b́a wenkí na mádafiyáti b́a wentí. ³⁶ Waana iráa zamóo né, nge b́lálá yi konyóm, káma b́íníni iráa b́ka balaakáaru koráa njináa féeni tivéyina né. ³⁷ Nna ge woódó iwanbaará sɪsɪ: «Kídjím sɪ bakó né b́idjóo, amá komd́aa tođjóo. ³⁸ Izólo f́óo-dóo ikédiri komd́aa bođjóo bokóni bakó.»

10

¹ Nge Yeésu waayáa t́ndúnáa fuú na nówéle ifa we yíko sɪsɪ bóđjoo zíiniwá b́ka bawáazi iráa-dée kudómíni na gala-gáaláti. ² fuú na nówéle bení bayirá ndj: kad́aa ŕni ge Simóóni weeni bánjyáa yi sɪsɪ né, na igoobú andirée, Yaakúbu na igoobú Yohááni Zebedée bíyaalínáa, ³ Filiípu na Bartelemíi, Tomáa na Maatéwu tikée mooró, Yaakúbu alfée biyaaló na Taadée; ⁴ Simóóni téedɪ-bú na Yudási Isikariyóo weeni sɪ iyá yi né.

⁵ Iráa fuú na nówéle bana ge yeésu weediri, iféeri we sɪsɪ: ⁶ «Íkóbó wenbá bedekée Yahúúdíwá né bojó, ngó íkásóo Samaariya téedɪwá-daá. Amá ibó Israyéeli bíya-jó; bojóo ge nyazi féeni tudelém né. ⁷ Níbaáawo-daá, ilá waázu iféeri iráa sɪsɪ: "Isóo-dée waajooná míi." ⁸ Iwáazi kudóndúnáa, ivéezi isid́aa, iwáazi cenísi, idjóo zíiniwá. Faala ge baava míi, mínyóo d́odjɔ iva faala. ⁹ A sɪ id́e, íkádɔ síká, liidee yáá

^c **9:23** 9.23 Bídée sáati, Yahúúdíwá-dée né, a iró waazí, bóngbowóo wiiraa ge bokóni líiya-daá b́nwii, wiiraa bení né, bána foyisi-dináa ge.

jitóo míziba-daá. ¹⁰ Ngó íkókpóo furuu níbaáwo kídeénáko, íkókpóo tókowá natíle. Íkókpóo takamíwá yáá dèni ^a káma bínboozí sɪsɪ weení wánlám tumére né idj kidjím.

¹¹ A míibó téédɪ yáá tɛɛ-biiyá nekére-daá, ɪjáa ɪbéɛ sɪsɪ naáru we wéndisi umó míi bika ɪcɔɔ ɪdéɛ háli wíre wendé sɪ ɪdéɛ né. ¹² A míizúú ɔaána wenká-daá né, ɪdó sɪsɪ: "Isóo-déɛ fɛɛzɪre ícɔóná míi." ¹³ A bigéɛ baamu míi, Isóo-déɛ fɛɛzɪre wónjɔónáa we. Amá a badamu míi, mídéɛ kooríti wángabɪsí míi. ¹⁴ A bigéɛ míizúú ɔaána nekére yáá téédɪ natiri-daá, nge badamu míi ngó bedewélési míi, ɪlí ńna bika ikpíizi mɪnɔvó-déɛ buuruú ɪtalɪná we^b. ¹⁵ Mɛnveerim míi toovonúm sɪsɪ wíre wendé Isóo sɪ ɪfɔóná ɪráa né, Sodóom na Gomóóri-déɛ fɔónáa wánlám sóncí na téédɪ tum.

¹⁶ Iwélési ɪní ma. Mɛndirii míi dó né, bujóo ge nyazi bónbonáa féeni káwó-káwówá ɪwótáá né. Bilé né ɪlá laakáari, ɪlá dɛnyem nyazi ɔomáa bika ńjɪnáa avówa kófólomá cɔɔ bɪ né, míwɛnbé-daá ɔɔɔ ɪfólɔ bilé. ¹⁷ ɪlá laakáari, káma ɪráa wánjyáa míi wanásɪ tóm-vɔuráa-déɛ bako mídóm, bamá míi agbáázá bedéɛ Isóo ; ¹⁸ móó móróózí bónbonáa míi téédɪ níbaádeeráa na wúrowá-jó, ńna né mɪnlizɪ sériya bána wenbá bedekéɛ Yahúúɔúwá né bojó. ¹⁹ A bigéɛ booboná míi tóm-vɔuráa-jó, íkáyítɪ mɪdɪ sɪsɪ ńjɪnítáa ge sɪ ɪjmatɪná, yáá wentí ge sɪ ɪjmatɪ, káma sáati kum nóó, Isóo tɪtɪja wɛnveerim míi wentí sɪ ɪjmatɪ né. ²⁰ Káma bɪdekéɛ mɪnyóó sɪ ɪjmatɪná, míjáa-déɛ Kezeja sɪ ɪjmatɪná na mɪnóó. ²¹ Koobúu wóngoní iyéle bakpa koobúu sɪ bákó yɪ, caáwó iyéle bakpa ibú sɪ bákó yɪ; biya ɪkoró na bajaanaa bako bodóm sɪsɪ bákó we. ²² Móó móróózí, ɪráa rɪja wánlizɪ míi báɔáare. Amá weení wɔɔɔɔkɪ ɪdɪ háli bikádóló né, Isóo wɛnleé yɪ. ²³ A bigéɛ sɪsɪ bánváa míi fúkúmsi téédɪ natiri-daá, ize ɪkéɛ téédɪ. Mɛnveerim míi toovonúm sɪsɪ mɪdɛngilí Israyéelɪ téédɪwá rɪja-daá ɪtɛ na ɪkónɪ.

²⁴ Wanbaaró tángilí weení wɛngbelemí yɪ né, cáńfáná bɔwótá-dóo ɪkɪlɪ ɪdéɛ kóboní. ²⁵ Wanbaaró mɔóna ɪjóo ge nyazi weení wɛngbelemí yɪ né, bika bɔwótá-dóo nyazi ɪgóboní. A baadóo ɔaána-dóo sɪsɪ Belzebúuli, mɪnyóó ɔaána-daá ńba, badándɔo míi bɪcezi bilé?

²⁶ Bilé né, íkaní banundáare, nabóro féyí bɪmóséɛ bɪdánlɪ bana bɪ né, cáńfáná ásíiri badándɪlɪ kɪ né. ²⁷ Wentí mɛnveerim míi nuvoowú né, ɪjmatɪ tɪ ɪdaawó. Wentí bánzaazi míi né, ɪbóo tɪ ɔamɪnɪ kojónɪ-ro. ²⁸ Íkaní wenbá bángóo tɔnóó bika badánbuzɪ bako kezeja né banundáare, amá ɪní weení wánbuzɪ ɪko kezeja na tɔnóó nimíni-daá né ɪundáare. ²⁹ Mányɪ sɪsɪ fárám ge bánjám cɪcɪsɪ nasíle ya? Amá na birɪja bilé, sɪdaá nekére féyí kánzalɪ ade bika míjáa Isóo waasɪ bɔro né. ³⁰ Nyáána mɪnyóó né, birɪja na mɪnyóózɪ, Isóo nyɪ sɪgojoo. ³¹ Bilé né, íkaní nundáare, míwɛna Isóo fóózɪre bɪcezi cɪcɪsɪ birika.

³² A naáru waanjmatɪ zamóo ɪzá-daá sɪsɪ umó ɪgéɛ mɛdéɛ ńní, móó ɔɔɔɔ majaa weení ɪwe ɪsóódáa né waazá-daá, mánjmatɪ sɪsɪ bodóo kéɛ mɛdéɛ ńní. ³³ Amá a naáru wɔɔdó zamóo ɪzá-daá sɪsɪ waasɪ ma,

^a **10:10** 10.10 Dèni bɔndɔkɪ né ge. ^b **10:14** 10.14 Yahúúɔúwá-déɛ, bekpíizi novó-déɛ buuruú batalná ɪró cɔɔ ge nyazi Tem-dáa bɔndóm sɪsɪ: máálízɪ mózóm nimíni-daá né.

móó ɔɔɔɔ mómndóm majaa weení ɔwe ɔsódáá né waazá-daá sɔsɔ máásɔ yɪ.

³⁴ Ikamáázi sɔsɔ fɛɛzɪɾe ge móógóná ade laadó-ro; móódókóná fɛɛzɪɾe, amá yowú ge móógóná. ³⁵ Móógónɪ ge sɪ madára ɪró na ɪjaa, aláéré na ɪɔɔɔ, awónboolú na ɪwóní. ³⁶ ɪráa wánlɪzɪ bogoobíya bádqááre. ³⁷ Weení wɔɔzɔólɪ ɪɔɔɔ yáa ɪjaa bɪkílɪ ma né, tekéé médéé níní, weení wɔɔzɔólɪ ɔweelée yáa ibiyaaló bɪkílɪ ma né, tekéé médéé níní. ³⁸ Weení ɪɔɔkpóó ɪdéé ɔǰɪnɪ abelí akóó ikónú ma né, tekéé médéé níní. ³⁹ Weení wɔɔzɔólɪ iweezuú né, wénbedjɪ kɪ; amá weení wénbedjɪ iweezuú móróózí né, wóngoyúú kɪ.

⁴⁰ Weení waamɔ mí ɪgónɪ né, móó ge waamɔ bilé; ngó weení waamɔ ma né, waamɔ weení weegédiri ma né. ⁴¹ Weení waamɔ ɪgónɪ nɪnɪáa bɪbóózɪ sɔsɔ bámó né, kɪverewɔ bɪbóózɪ sɪ bɛfére né-déé nóó ge bénverí yɪ. Weení waamɔ ɪró tovonúm-dóó ɪgónɪ sɔsɔ káma wénzewóó ɪsóó né, kɪverewɔ bɪbóózɪ sɪ bɛfére tovonúm-dóó né-déé nóó ge sɪ bɛfére yɪ. ⁴² Ménveerim mí tovonúm sɔsɔ: weení ɪrɪnɪ báa lɪm-gaanɪɟá kagbóo ge waava médéé wanbaaráa-dáa báa kúmuú sɔsɔ ɪgéé médéé wanbaaró-ro né, wángamóó ɪdéé kɪverewɔ.»

11

¹ Sáátɪ wenkí Yeésu wɛɛdé tómwá tɪna wɪlɪ né, nge wɛɛɔǰéé téédɪwá-daá ɪsóó-déé tóm wɪlɪ, na waázu lám.

² Anǰébi Yaayá we ɪdéé sáraka-daá né, waanɪ bánɪmatí tumé wánlám ye né adóm. Nge weediri ɪwanbaaráa bɔbóózɪ yɪ sɔsɔ: ³ «Nyánáábílé weení sɔsɔ wóngɔnɪ né yáa ɔǰándasí ɔɔɔám naáɾɔ?» ⁴ Nge Yeésu woobúsi we sɔsɔ: «Ibó iféeri Yaayá wenbí míɪnɪ na wenbí míɪná né. ⁵ Njɛma wánnáa bɪka gala-gáálásɪ wánnɔnɟé, waawáa sɪlá ɔacɪɪ-cɪɪ, ndamáa wánnɪ, ɪsɪɔáa wénvém, bɪka bénveerim kadanbórosɪ Laabááɾo Kifeŋgi. ⁶ Wenbi-niini-dóó ge weení ɪɛbédjɪ tovonúm waava ma né.»

⁷ Sáátɪ wenkí Yaayá-déé wanbaaráa wɛɛɔǰéé né, nge Yeésu wɔɔgbóo wánɪmatí zamóo Yaayá-ro sɔsɔ: «Wé ge mííbó ɪkébéém tɛɛwólóo-daá? ɔɔɟeré fefelimá wónyúúdi ɔǰe né? Aayɪ. ⁸ Bilé né wé ge mííbó ɪkébéém? ɪró ɪzóóna tóková kifeńdi né? Wenbá bónzuú tóková kifeńdi né bɔwe wúrowá-déé kowuro-ɔǰézi-daá ge. ⁹ Bilé né we ge mííbó ɪkébéém? ? lɪn, bilé ge ménveerim mí, háɪ waagílɪ . ¹⁰ Káma Yaayá-déé tóm ge ɪsóó-déé tóm tákarɪɔá waanɪmatí sɔsɔ: «Méndirɪi médéé tundóó ɪte nya bɪzá ɪnyóózɪ nya níbááwɔ.» ¹¹ Ménveerim mí tovonúm sɔsɔ ɪráa-daá, naáɾɔ tóóó waagílɪ Yaayá. Ngó nbéém né, weení ɪgéé kúmuú ɪsóó-déé -daá né waagílɪ yɪ. ¹² Kɔgbɔo Yaayá-déé sáátɪ ngónɪ lɛɛɛɔǰ, ɪsóó-déé kowúro-ɔǰó wánnáa fúkúmɪsɪ, fúkúmɪsɪ-dɪnáa wánjáádɪ sɪ belée ke. ¹³ Káma anǰébiwá rɪnɪ na Múusa-déé waanɪmatí ɪsóó-déé kowúróo tóm háɪ Yaayá. ¹⁴ A mízóléé ɪnɪ ge, Yaayá kééna weení baanɪmatí sɔsɔ wángabɪsí né. ¹⁵ Weení ɪwená nɪgbamɪnɪ né, ɪnɪ.

¹⁶ Weení ge mánbuzí megeezɪná zaamáánɪ kɪna kídeé ɪráa? Bɔjɔóo ge nyazi bíya bɔjɔó wɔnɔó kóɔbɔnɟa-daá bómndóm baranáa sɔsɔ: ¹⁷ «ǰáávóló míí foyísɪ, amá mídábaa. Déédeé líiya yéńdi, mídeéméédi iwíi» né. ¹⁸ Káma Yaayá wɔɔgónɪ né, ɪdeɔǰɪ ɪɔnɔyóó, nge bɔóóó sɔsɔ: «ɪwená zɪnɪ.» ¹⁹ wɔɔgónɪ né, wéndjɪ wónnyóó. Nge bɔóóó sɔsɔ:

«Ibée ceení, djiirú na solóm nyooró ge igée; na alaháací landáa ge idondunáa.» Amá bilé umó bidaá ge bannanáa Isóo-dée áseńsí.

²⁰ Nna ge Yeésu waabáázı tээ́dıwá wentı waalá mamáacıwá tıdaá dabata né yoonáa, káma tıdekée tilakási tilá túúbá. ²¹ Yeésu wooóó tı sıstı: nbusú damáa na nya Korazıını! Nbusú damáa na nya Betısayıdáa! Káma mamáacıwá tulá mıdée né, a baraalá tı Sıdóonu na Tıırı tээ́dıwá-daá, belé baraajóo líıya bosúu kpetekıını tókowá bofuná badı toolumá bıwılı sıstı baalá túúbá bekée lakási. ²² Boro ge ménveerım mıı toovonúm sıstı tım fóódı wıre, bedée foonáa wánlám sóncı na mıı. ²³ Bııga nyóo Kapeernawúm, nyánmaazı sıstı nyángbáa Isóo-jo yáa wé? Béndısí nya hálı ııdą́a-daá. Káma maamáacıwá tulá nyédée né, a bayaalá tı tээ́de-daá, tээ́dı tım tıfónwe hálı na sınje. ²⁴ Boro ge ménveerım nya sıstı: tım fóódı wıre, Sodóom-dée tım foonáa wálám sóncı na nya.»

²⁵ Bıdée saátı ge Yeésu wooóó sıstı: «Majaa, Mádoo Isóo ade na ısoódaá landó, ménzée nya kızıewo nınáa nyámósu tlıdą na áseńsí-dınáa wentı né, nyéyéle bıya ıtılı tı né. ²⁶ İın. Bıle ge nyóózóólı né, boro ge bulá bulé.

²⁷ Majaa weejéle ma báa wenbí. Naáro féyı ınyı Biyaalóo, asée Caawóo riké, ngó bilé ge naáro féyı ınyı Caawóo asée na wenbá wooózóólı sıstı batılı yı né.

²⁸ Mınyóo wenbá mıırına bıırnı mıı bıka mızowáana né, ıgónı mójó mánváa mıı feezıre. ²⁹ İgbóo médée ıtını mıró bıka ıkónı megbélem mıı; káma médée fıı cóó nıını bıka mójóo dıyooyoo. Nna né, mınyúú feezıre. ³⁰ İın, médée dęni kıkáwó féyı káale súb bıka médée sóıtı féyı yını.»

12

¹ Bıdée saátı kımı, wıre feezıre wıre nedére ge Yeésu wéndesı bılee a fásı. Nyóosı wánjáarı ıwanbaaráa né, nge baabáázı bılee kpeé bóndowóo kibıya. ² -dınáa waana bulé né, nge boóóó yı sıstı: «Bee nyédée wanbaaráa wánlám wenbí dędée Mará tafa nıbáawó sıstı bála feezıre wıre né.» ³ Yeésu woobúsi we sıstı: «Mıdákála wenbí Đawođa waalá saátı wenkı nyóosı waagu ina ıwanbaaráa né? ⁴ Waazúú Isóo-dée bısaageręre-de, nge wooógógbóo kpónówá baalá tı Isóo saróo né botóo. Ngó bıdafa nıbáawó sıstı umó Đawođa yáa ıwanbaaráa botóo tı, asée riké. ⁵ Yáa mıdákála Múusa-dée Mará-daá sıstı feezıre wıre bınlám tıméré -daá né bodónvúu feezıre wıre-dée Mará bıka badányıstı? ⁶ Ménveerım mıı sıstı wenbí bowe cé né, bıgılı Isóo-dée dąána. ⁷ A mıyaanıı Isóo wooóó sıstı "Konyonıre ge mózóólee bıdekée sarası" né bugutoluú, mıtakó ıraa bana badayıstı né bodóm. ⁸ Káma wenána kó yıko feezıre wıre-ro.»

⁹ Waalıı nna né, nge weeđeená bedée dąána fárándı ibó ısoó kadaá. ¹⁰ Abaaló naáro we nna bıılı ınóonu. İraa wánjáadı sı bayı Yeésu noó-jo na bakó ıdóm né, nge boóbóóı yı sıstı: «Bııva nıbáawó sıstı bawáázı ıró feezıre wıre?» ¹¹ Yeésu woobúsi we sıstı: «Mıdą́a weenı ge a fee kóđom ge ıwená, nge fee umó waazála boowó-daá feezıre wıre, ıdéndım ıkálızı yı? ¹² Ngó ıró wená fıózıre bıcezı fee. Bıle né dędée

Mará waava níbaáwo sɪsɪ bála kazóo níbi fɛɛzírɛ wírɛ.» ¹³ Nna ge Yeésu wɔɔdó abaaló umó sɪsɪ: «Fɔ nyánóóni.» Ilé wɔɔvó nóóni, nge nóóni waawáa íbɪsɪ nyazi lííni. ¹⁴ -dɪnáa waalí rɪna né, nge boobó balá sáawóra nɲíní báta balá na bako Yeésu né.

¹⁵ Yeésu waaní bilé né, nge waalí dɪdáare dɪm dɪdaá. Zamóo kóbɔ́ngɪ woovu yi, nge waawáazi badaa wenbá rɪna bánnyaadí né. ¹⁶ Nna ge waabási we sɪsɪ békéyéle uráa itulí weení umó igéé né ¹⁷ na bɪka wentí Esáya waanmáti sɪsɪ:

¹⁸ «Isóo sɪsɪ: "Íbée médée bowotá-dóo máadá malízí yi né, unáá máábá mɔzólí, wénveezi ku méwénbiré, mándjɔ́s médée Kezeɲa ɪɔ na iféeri zamóo wenbí bizuzéé né. ¹⁹ Idánjaa yóóni, idóngoo,

ídángbáázi ilowú zamóo yaaduuzidé.

²⁰ Idénbelí dɪgeré dɪngóodi né bɪka idánɔ́m fitíla kidéndée kazóo né hálí iyéle tovonúm idj,

²¹ Yiri báa wenkí wánɔ́s tamóo ɪɔ né ikóodi"» né ikóodi.

²² Nge bɔɔɔóná Yeésu ɪɔ náarɔ zɪniwá wánbísíná yi njem na komóómɪɲa né. Wawáazi yi hálí ilé wánɲmatí bɪka wánnáa né, ²³ nge bulá zamóo rɪna bíti kíndóm sɪsɪ: «Bɪdekée ceení ge ?» ²⁴ Amá waaní bilé né, nge sɪsɪ: «Belzebúuli, zɪniwá-dée wúro ge ceení wónɔɔónáa zɪniwá.»

²⁵ Yeésu nyɪ bedée lomaazé né, nge sɪsɪ: «Laadóo wenká kadaa uráa wónjoo né, asée kɔɔyó. Téédɪ natírɪ yáa koobire neqére féyí dɪdaa uráa tánnɪ dɪmá ge dɪjɔ́o né. ²⁶ A Sitáani wónɔɔwóo Sitáani, wónjoo ɪdɪ nɪilé, bínlám nɲíní na ɪdée téédɪ ɪcɔo ɪdónjóm? ²⁷ Nge a na Belzebúuli ge mɔ́o mónɔɔónáa zɪniwá, mídée wanbaaráa ní? Na weení ge bónɔɔónáa tɪ? Míwánbaaráa tɪɲa wángɔ́s ku mídóm. ²⁸ Amá a na Isóo-dée Kezeɲa ge mónɔɔónáa zɪniwá, bɪnwílí sɪsɪ Isóo-dée kowuro-ɔ́o wánɔ́dálí mílówótáa nɪilé. ²⁹ Yáa nɲíní ge náarɔ wánbuzí ɪsɔs ɪɔ ɪjɔ́o dóni né ɪdée ɪkpóo ɪgbíná, a ɪdafónbuzi ɪfóki dóni-dóo umó. Asée wɔɔvókɪ yi na ɪbízi ɪkpóo ɪgbíná. ³⁰ Weení uraavoo ma né ɪyéena ma, bɪka weení ɪdánzíná ma tuuzí né, wánjaaazí ge.»

³¹ «Bɔɔɔzɪ ge ménveerim mí sɪsɪ bénjém uráa alahááci báa wenkí na kodóowɔ báa wenkí ge baadóo Isóo, amá weení waadóo Isóo-dée Kezeɲa Ðacɪrɪ-cɪrɪ ɲga né, bedénjem ɪlé. ³² Weení waanmáti ɪyɪsɪná né, bénjém yi, amá weení waanmáti ɪyɪsɪná Isóo-dée kezeɲa né, bedénjem yi dɪúúlínya kɪna kɪdaa cánfána lááhɪra.

³³ Naaní na ɪɔ ɪyúú tɪwó bú kazóo ɲní né, asée wooyúú tɪwó kazóo ɲngɪ. A tɪwó wánnyaadí, kibíya dɔɔɔ kodɔndínáa ge. Tɪwó-dée bíya ge bándɪlɪ na kɪ. ³⁴ Míi bɔɔzá ana! Mínlám nɲíní ɪbízi ɲmáti tóm kazóo ɲdɪ bɪka mídaávé? Káma wenbí biizu wenbíre-daá né ge ɲóo wánɲmatí. ³⁵ ɪɔ kazóo ɲní wánlɪzɪ wenbí bujɔ́o kazóo né ge wenbí ɪwená kazóo ɲbí né búdaá, ɪɔ kídavéénúu ɪlɪzɪ wenbí bidaavé né wenbí ɪwená bidaavé né búdaá. ³⁶ Ménveerim mí sɪsɪ: Tóm fúúdɪ wírɛ, uráa wándínáa bɔ́nɔ́zɪ tóm-bú tɪte ɲní weení baanmáti né. ³⁷ Káma wentí rɪna nyáánmáti né, tɪnaa sɪ bafóóná na nya na beqéézɪ nya yáa bako nyóódm.»

38 Nna ge Mará wulidáa nebere na woódó Yeésu sɪsɪ: «Kóbońí, dǒzooléé nlá dǎa maamáaci nakírɪ.» 39 Yeésu woobúsi we sɪsɪ: «Zaamááni kɪna kɪdée iráa badaavé bɪka badánzɪmná Isóo riké né, bóńbóozí sɪsɪ bála maamáaci, amá Inúusa-dée nígi baasi badádanáa nakírɪ. 40 Káma níńínáa Inúusa waalá wé náádóozo nuvoowú na ɪdaawó tíńde kóbońde lóodi-daá né, bulé dɔdɔ ge sɪ ɪlá wé náádóozo nuvoowú na ɪdaawó ade laadóo-daá. 41 Tóm fóodi wíre Niníivi téedi-daá iráa wángorúona zaamáani kɪna kɪdée iráa bako bódóm, káma Niníivi ńba waalá túúbá béké balakási sáati wenkí baaní Inúusa-dée waazu né. Ngó sinje-daá, naárɔ we cé waagíli Inúusa. 42 Tóm fóodi wíre, Sebáa laadóo-dée wúro aló wángorúona zaamáani kɪna kɪdée iráa, ɪko bódóm káma waagalínáa dɔo bolíni ɪkóni iwélési wúro Sulemáana-dée ásénsí. Ngó sinje-daá, naárɔ we cé waagíli Sulemáana.

43 A Zíini waalí ɪró rɔ, kínbodé ge kíngabísí dɪdáare wúlɪŋa ńde-daá kíńjáadi yaaveezídé, amá kidónyúú. 44 Nna né kíndóm sɪsɪ: «Mánbísí médee dǎana wenká máagálɪ kadaá né.» A kɪdála ge kɪmɔɔná ke naárɔ féyí kadaá, báńgbárí ke bónyóozí, 45 ńna né kínbodé kɪkájáa zíiniwá lobe tigidaavéeníti waagíli kɪmí né, na ɪkóni tísúu ńna. Bɪgedezɪya, ɪró ɪmó ɪdée kidaavéeníti wángulí kaɔaa ńdi. Bulé ge zaamáani kɪna kɪdée iráa kidaavéénáa sɪ betená.

46 Yeésu bamáa zamóo ɲmatɪnáa ge ɪɔɔ na igoobíya baadála bazíjée aso bánjádi sɪ banmatɪná yɪ. 47 Nna ge naárɔ woódó Yeésu sɪsɪ: «Bee ngɔɔ na ngoobíya bazíjée aso bózooléé sɪ banmatɪná nya.»

48 Nna ge Yeésu woobúsi weení waanmatɪná yɪ né sɪsɪ: «Weení ge mɔɔɔ? Wenbá ge mogoobíya?» 49 Nge waawíli ɪwanbaaráa na ɪnóoni ɪtó sɪsɪ: «Bee mɔɔɔ na mogoobíya. 50 Weení ɪrɪŋa wánlám majaa ɪwe ɪsóódaá né ɪzoolím né, ɪlé ge mogoobú aló yáá abaaló yáá mɔɔɔ.»

13

1 Búdée wíre dɪmí, nge Yeésu waalí dǎana-daá ibó ɪcɔɔ lɪré kóbońde-jó sɪ ɪwíli iráa Isóo-dée tóm. 2 Nge zamóo kóbońgi waalára kɪmɪlná yɪ háli biiyéle ɪkpa kɪírusó-daá ɪcɔɔ bɪka zamóo síńjée lím nɔɔ-nɔɔ. 3 Waawíli zamóo kɪmí tómwá dǎbata na tóm-geezɪre. Nge woódó we sɪsɪ: «Wíre ge ɪró naárɔ woobó ɪvɔɔ-daá kúdíúúdi laríi. 4 Wánlaríi né, nge natírɪ waazála níbááwɔ-níbááwɔ, nge simási woogóni síjɪ tɪ. 5 Natírɪ waazála bó-daá lénlé téedi tɔdɔ né, nge tɪɪjáj tɪnyɔ káma téedi telím. 6 Wísi woogóni sísáa né, nge bɪnyóɔ tɪ, nge tɪwíli káma wóózi tafíya. 7 Kúdíúúdi natírɪ waazála sɔɔzózɔi-daá, nge sɔɔzózɔi waabíi sɪnyóɔ tɪ. 8 Natírɪ waazála téedi kazóɔ ńdi-daá. Nge ɪlé tɪɪdɔ bíya; nakírɪ nɪnówá, nakírɪ niidóozo nakírɪ dɔdɔ ákóosaaláa.» 9 Nge Yeésu waadásɪ sɪsɪ: «Weení ɪwená nɪgbamínɪ né, ɪnɪ.»

10 Nna ge Yeésu-dée woogódúu ɪjó bóboózɔi yɪ sɪsɪ: «We-rɔ ge nyánɲmatɪnáa iráa na tóm-geezɪre bulé?» 11 Nna ge Yeésu woobúsi we sɪsɪ: "Mínyóó né, Isóo waava míi sɪsɪ ɪtíli ɪdée -dée ásírɪ, amá belé né ɪdafa we kɪ. 12 Káma weení ɪwená né, bándasí yɪ na iyúú bíbá bídɔɔ; amá weení ɪvéyína né, bénléé cókoyóo wenká ɪwená né. 13 Wenbí bɔrɔ mánɲmatɪnáa we na tóm-geezɪre né ge sɪsɪ bebeéna amá badánnaa;

bénwelesí amá badánnu cánfána baní bugutoluú. ¹⁴ Búlá bulé ge na wentí Ezáya waanmáti sísí:

«Mínbá iwélési amá mídánnu,
mínbá íbéém amá mídánnáa

¹⁵ káma zamóó kuna kiwenbiré waagbízi,

baabísi nıgbadıni-dınáa

boovu baazá

na bákána na baazá

yáa banıuná banıgbamını

na bitekiná bewenbé

balá túúbá na melée we» né ikóódi.

¹⁶ Bıga mínyóó né, mınaa wenbi-niini dınáa, káma mízá wánnáa bıka mínıgbamını wánnıı. ¹⁷ Ménveerım mí toovonúm sísí ɗabata na ıráa ɗabata boovu Isóo na toovonúm né boozóólı sı bana wenbí míbeéna ɗó né, amá badana; banı wentí mınııı ɗó né, amá badanıı.

¹⁸ «Bulé né, iwélesi unı ɗuurú umó ıdee tóm-geezıre kutoluú.

¹⁹ Wenbá bännıı -dée tóm bıka badánnu tıgutoluú né cóó ge nyazi

nıbááwo-nıbááwo lé kúđúúdi waazála né. Sitáanı wóngonı ge ıkpézı

wenbí boodúu bewenbé-daa né. ²⁰ Weenı wánnıı Isóo-dée tóm na ıcáj

umı tı na wenbi-niini né cóó ge nyazi bó-dáa lénlé kúđúúdi waazála

né. ²¹ Amá wóózi féyí né, tidénleerı. A bıgée nowóya yáa fúkúmsı

waadála yı Isóo-dée tóm-ro, wánbısí ıwóró. ²² Weenı wénwelesı

Isóo-dée tóm na iyéle ɗúúlınya lomaazé na ɗóóle-dée ayııla ınyosó

tı bıka ıdándıos bıya né cóó ge nyazi soozóózi-daa lénlé kúđúúdi

waazála né. ²³ Wenbá bännıı Isóo-dée tóm bıka bännıı tıgutoluú

né có ge nyazi téedı kazóo nıdı wentı-daa lénlé kúđúúdi waazála

né. Boro ge wándıos bıya; naáro nıınówá, naáro niıdóozo, naáro

ákóosaaláa.» ²⁴ Nge Yeésu weedékeézi we tóm natırı sısı: «İbéé wenbí

bénggeezenáa né: İró naáro woɗuuná kúđúúdi kazóo nıdı ıwóó-daa.

²⁵ Wıre nuvoowú ıráa rııa wónɗóm né, nge ıró umó ıbáɗáa woogoná

nyıdı tıte nıdı ıso ıle ıdee bilée-daa ^b bıka ıɗée. ²⁶ Kıđııdı woonyo bıɗo

bıya né, nge nyıdı tıte nıdı ɗoɗo waadı tılıı. ²⁷ Nge ɗaána-dóo-dée

boowotá-dınáa woogonı botó yı sısı: «Kóbonı mányı sısı kúđúúdi kazóo

nıdı ge nyóóđıny nyóvóó-daa ya. Le ge nyıdı tıte nıdı waalıná?» ²⁸ Nge

woobúsi we sısı: «İbére naáro waalaná bulé.» Nna ge ıdee boowotá

dınáa sısı: «Bulé né nyózoóle sısı ɗıbó ɗıkpézı nyıdı tıte nıdı tım?»

²⁹ Nge ıle sısı: «Aayı, ıkókó ıkpézı bıkpedına kıđııdı. ³⁰ İyéle bırııa

bıbıtı hálı kóm sáátı. Sáátı kım, ménveerım komɗáa sısı: "İgó nyıdı

tıte nıdı ıfóki na ıso tı nimını, bıga bilée né, a mııgó kı bıté, iboná kı

ıbırı mégbewú-daa".»

³¹ Nge Yeésu waadánmáti we na tóm-geezıre nedére sısı: «İbéé

wenbí bénggeezenáa né: kaalı bıńınáyóó bú ıró woogbóo ıɗúu

ıwóó-daa né ge^c. ³² Đóóziwá bánvarım né-dée bıya-daa, ıgée kúmúu

ge, amá a woonyo, na ıbısi tikını-daa tikú kóbonıgı hálı simısi wóngonı

sıngaá sıdee ɗéndélá kıdee wıláazi-daa.» ³³ Nge Yeésu waadánmáti we

na tóm-geezıre nedére sısı: «İbéé wenbí bénggeezenáa né: kojoóo ge

^b 13:25 13.25 bilée cóó ge nyazi ımaawó, bánvarım kı İsayélı laadóo-ro, kınáa bánlanáa kponó molóm ^c 13:31 13. 31Tıwó bú weenı ɗóogbóo ɗıkeezıná bıńınáyóó né, İsayéelı bıya-dée, ıdee tikú ge bıńıyaa sısı Senevéé.

nyazi faadíní aló wɔɔgbɔ́o ifuudiná kpónó molóm agúwee natúdóozo nge biɔgba kazóo né ge.»

³⁴ Na tóm-gɛɛzɪre ge Yeésu waanmatíná zamóo tómwá tɪna tɪrɪŋa. Iɔanmáti natírɪ bɪɔkɛɛ na tóm-gɛɛzɪre ³⁵ na bɪka wentí waanmáti sɪsɪ:

«Mónvulúu mónóo maŋmatíná we na tóm-gɛɛzɪre.

Mónbɔwóu wentí tumósɛɛ ɔoo baalá dǔúlɪnya» né ikóodi.

³⁶ Nge Yeésu weeyéle zamóo ɪɔ́ɛɛ ɔaána. Nge woogódúu ɪjó bɔtɔ́ yɪ sɪsɪ: «ɪzɪ ɔ́aa fɔ́o-daá nyíɪɪ tɪte ɪ́ɪɪ-dɛɛ tóm-gɛɛzɪre kutuluú.» ³⁷ Nge woobúsi we sɪsɪ: «Weení woodǔú kúɔúúɪ kazóo ɪ́ɪɪ né ge , ³⁸ fɔ́o ge dǔúlɪnya. Kúɔúúɪ kazóo ɪ́ɪɪ ge wenbá badúná né. Nyíɪɪ tɪte ɪ́ɪɪ ge wenbá bovoo kidaavéénúu né. ³⁹ Ibɛre weení woodǔú nyíɪɪ tɪte ɪ́ɪɪ né ge . Kóm sáati ge dǔúlɪnya-dɛɛ koróo. Bɪga komɔ́aa ge . ⁴⁰ Nɪŋnáa bánlɪzɪ nyíɪɪ tɪte ɪ́ɪɪ na bɔsɔ́ tɪ nimɪni né, bulé ge sɪ bulá dǔúlɪnya koróo. ⁴¹ wɛngedirii ɪɔ́ɛɛ malááyɪkawá balzɪ ɪɔ́ɛɛ kowúrɔ́o-daá wenbá rɪŋa bényelii baranáa wánlám alaháaci né na wenbá rɪŋa bánlám bidaavé né ⁴² na bɔlo we nimɪni kóbɔ́nɪ-daá, rɪna ge bɛnwii balá mányɪ lé. ⁴³ Bɪɔ́ɛɛ sáati kum né, toovonúm-dɪnáa wɛndɛɛ nyazi wɪsɪ bulé bajaa-dɛɛ kowúrɔ́o-daá. Weení ɪwená nɪgbamɪni né, ɪní.

⁴⁴ ɔ́oo ge nyazi ɔ́óɔle baamósi ɔe fɔ́o-daá ge naáro waalɪ ɔɪro né; ɪlé ɔɔɔ wándamusí ɔe ge na ɪŋŋnáa bɪjóo yɪ niini né, wónbodé ɪyá wenbɪ rɪŋa ɪwená né na umó fɔ́o kemí. ⁴⁵ ɔɔɔo ge nyazi bɛɛdɛɛre-dóo weení wánjáadi kejiɔ́o kazóo ɪ́ba né. ⁴⁶ Wooyúu liide-bɔné keji-bú né, nge woobó ɪyá wenbɪ rɪŋa ɪwená né ibó umó yɪ.

⁴⁷ ɔɔɔo ge nyazi biruu bónlɔ́o tenkú-daá na kikóbúu tiiná ɪ́ɪɪ-ɪ́ɪɪ né. ⁴⁸ A tiiná woozu biruu, na banára kɪ balúná kpaam-ro, na balzɪ tiiná kazóo ɪ́ɪɪ ná baɔɔ ɔɔkɪni-daá na bebɛɔɔ weená avéyina fɔ́ozɪre né. ⁴⁹ Bulé nɔ́o ge sɪ bulá dǔúlɪnya koróo. wánɔ́o balɪ na bata balzɪ toovonúm-dɪnáa fɔ́oɔo, badaavé né fɔ́oɔo, ⁵⁰ na bɔlo badaavé né nimɪni kóbɔ́nɪ-daá. Nna ge bɛnwii balá mányɪ lé.

⁵¹ Nge Yeésu wɔɔbɔ́ozi ɪwanbaaráa sɪsɪ: «Míini wentí rɪŋa máanmáti ɔ́o né tigutuluú?» Nge belé boobúsi yɪ sɪsɪ: «Íin.» ⁵² Nge Yeésu wɔɔɔo we sɪsɪ: «Mará wɪɪɔ́o weení baawɪɪ yɪ -dɛɛ tóm né ɔ́o ge nyazi ɔ́aána-dóo weení wánlɪzɪ ɪɔ́ɛɛ ɔ́óɔle-daá kifábɪ na kíɪnɪ né. ⁵³ Yeésu waanmatíná tóm-gɛɛzɪre tómwá tɪna bité né, nge waalɪ dɪɔ́are ɔ́im ɔ́idaá. ⁵⁴ Nge wɛɛɔ́ɛɛ tɛɛɪ wentí-daá wɔɔjóo ɪbɪ né; nge wánwɪɪ ɪráa ɪsɔ́o-dɛɛ tóm bedɛɛ -daá. Nge bulá belé bɪtɪ bɔ́ndóm sɪsɪ: «Le ge wooyúuna ásénsɪ na maamáciwá tuna? ⁵⁵ Mányɪ sɪsɪ káfɪnta biyaaló nbulé? Manɪ sɪsɪ ɪɔ́o ge Marɪyáa bɪka igoobiya ge Yaakúbu na ɪsɪfu na Sumóonɪ na Yuudée ge? ⁵⁶ Mányɪ sɪsɪ ɔ́ana igoobiya aláa rɪŋa ge cé ya. Nge le ge umó wooyúuna bɪna birɪŋa?» ⁵⁷ Nge bedɛɛ banyɪ Yeésu né wɔɔɔo we ɪbááawo sɪsɪ bafa yɪ toovonúm. Nna ge Yeésu wɔɔɔo we sɪsɪ: «Bánváa gírɪmá báa lé, asée ɪɔ́ɛɪɪ na ɪɔ́aána-daá baasi ge bɛngbɛɛnáa yɪ.» ⁵⁸ Tɛɛɪ tɪm tɪdaá, Yeésu talá mamáaciwá ɔ́abata káma badafa yɪ toovonúm.

14

¹ Bɪɔ́ɛɛ sáati kum, Eróodi^a weení wɛndɔ́i kowúrɔ́o Galilée né waanɪ

^a 14:1 14.1 Eróodi ceení ge bánýaa sɪsɪ Antipási, ɪjaa tóm ge baaganmatɪ kojóo 2.1-daá.

bánḡmatí Yeésu-dée tóm. ² Nge wòodó idée bowotá landáa sɪsɪ: «Iró ceení dɔ́, Yaayá ge. Weevé ɪsɪd́áa lowótáa-ro ge iwená yíko wánlám mamááciwá.» ³ Wúro waamáázi bilé káma waavón'yélí bakpa Yaayá baḡu yi agbaran-gbára botó sáráka; káma Wúro Eróódi wòogbóo igoobú Filiípu dʒeló né, ⁴ Anđébi Yaayá wòodó yi sɪsɪ: «Ndómóná nlá bilé.» ⁵ Wúro Eróódi wòozólɪ sɪ ɪkɔ yi, amá wánnú zamóo nundááre, káma kilé kiidézi sɪsɪ Yaayá kée ge. ⁶ Ngó nbéém né, Wúro Eróódi-dée loróu wíre tɔzɪ-dée jínǵáárɪ wíre waadála né, nge weelée waabáa zamóo bayáa kɪ dʒína né kɪzá-daá. Idée bááre waalá wúro kazóo. ⁷ Nge Eróódi wooduuná sɪsɪ báa wé ge wòobóozɪ, umó wánv́áa yi. ⁸ Bɪńáa bú ɪgɔo waadasi yi tóm sɪsɪ ɪto sɪsɪ: «Fa ma cé Yaayá kojsoo t́élélé-daá.» ⁹ Wúro laakáárɪ waaguro. Amá ńnɪńáa wooduuná zamóo bayáa kɪ dʒína né ɪzá-daá né, waava wéde sɪsɪ bókógóná aléere Yaayáa kojsoo. ¹⁰ Nge weediri bekéje Yaayá kojsoo sáráka-daá. ¹¹ Bòogógóná kojsoo t́élélé-daá becéle aléere, nge ɪlé wooboná kɪ icéle ɪgɔo. ¹² Nge Yaayá-dée wòogónɪ bɔkpóo ɪdɔnsoo bebi; nge boobó bekéveeri Yeésu.

¹³ Yeésu waaní tóm tum né, nge wòogbóo kpírúsoo idée fad́ama-daá ɪgɔjɔo ulanáa iráa bolini. Zamóo waaní bilé né, nge kulí t́édúwá-daá kifú yi. ¹⁴ Yeésu weedí kpírúsoo-daá né, nge waana zamóo kóboŋɪ. Nge kudée tóm waalá yi konyóm. Nge waawáázi bedée kodondónáa. ¹⁵ Daaníŋa waalá né, nge Yeésu-dée woogóduu ɪjɔ botó yi sɪsɪ: «Dójóna t́édú bolini ngó kɪd́áánɪ, bilé né feeri zamóo kɪdée tɛe-bíizi-daá kɪkámóo kídíim kídj.» ¹⁶ Amá Yeésu woobúsi we sɪsɪ: «Bɪdɔbóozɪ sɪsɪ bobó dʒelí, mídíŋa ɪva we kídjím bej.» ¹⁷ Nna ge belé bòodó yi sɪsɪ: «Kpónówá natónówá na tiiná náále ge dójó cé.» ¹⁸ Nge Yeésu wòodó we sɪsɪ: «Igoná ma Kpónówá natónówá na tiiná náále amó cé.» ¹⁹ Nge waava wéde sɪsɪ zamóo ɪcɔo ade nyíidi-ro. Nge wòogbóo Kpónówá natónówá na tiiná náále amó, ɪsá ɪsɔo burɔ. Bilé bowóro ge weebelí kpónówá, ɪkpóo tɪ icéle batára zamóo. ²⁰ Baríŋa bòodóo bofóo. Fɔolási sɪŋa wòodóozɪ né woozu dɔkɪni fuú na natíle. ²¹ Abaaláa nyazi míili noónówá bilé weedjɪ ná kídjím bɪm, ngó badakála aláa na biya.

²² Bilé bujáj bowóro ge Yeésu waajáárɪ sɪsɪ bákpa kpírúsoo-daá bete umó níbááwo betesíná fɔolúo kuganáa. Bídée sáátɪ né, umó iyéle zamóo ɪya d́amá. ²³ Weeyéle zamóo ɪya d́amá bité né, nge waagba bú-daá sɪ ɪsóló ɪsɔo. Kɪd́áánɪ né, ɪwe nna iriké. ²⁴ Kpírúsoo wánláná laadóo bolini ge lím wángoróo bɪnyóo kɪ, káma fefelimá wónyóo kɪ. ²⁵ Asobáa ge Yeésu wòogónɪ ɪwanbaaráa-jó wánganɔŋé luré kóboŋde-ro. ²⁶ Wanbaaráa waana yi wánganɔŋé lím-ro né, nundááre waazóo we bóndóm sɪsɪ: «Asínálɪ ge.» Nge baabáázi agogo. ²⁷ Nna-nna Yeésu wòodó we sɪsɪ: «Iđóki mídi, móo ge, ɪkánɪ nundááre.» ²⁸ Nna ge wòodó yi sɪsɪ: «Dádúo a toovonúm nyánáábílé, fa ma níbááwo manóm lím-ro mɔngónɪ nyójó.» ²⁹ Nge Yeésu wòodó yi sɪsɪ: «Kɔni.» Nge waalí kpírúsoo-daá, wánnɔŋé lím-ro wéndʒé Yeésu-jó. ³⁰ Amá waana fefelimá-dée d́oni né, nge nundááre waazóo yi. Nna ge waabáázi lím-daá tím. Nge woogóo sɪsɪ: «Dádúo, lee ma.» ³¹ Nna-nna ge Yeésu wòolo nóonɪ ɪdóki , nge wòodó yi sɪsɪ: «Nyédée toovomúm fáa tɔdóo, ngbaalá nyáálá síka?» ³² Baabísi bakpa

kpííró-daá né, nge fefelimá waazála. ³³ Nge wenbá bowe kpííró-daá né boogúu yi téédí botó sɪsɪ: «Toovonúm ge, nyóó ge.»

³⁴ Bɛɛdɛsɪ lɪrɛ kóbońɔɔ bité né, nge beedí Genezaréeti téédí-daá. ³⁵ Téédí tum tidaá iráa waadilí yi, nge beegili beféeri iráa farándí kum kirina kidaá, nge boogóna yi kudondunáa rina. ³⁶ Nge baavini yi sɪsɪ iyele kudondunáa itekiná báa idéé toko njóore riké. Nge wenbá barina beedekiná né, baawáa.

15

¹ Bilé bowóró né, nge na waaluná Yerusalém bokóni Yeésu-jó, nge boobóózi yi sɪsɪ: ² «Ngbaalá ge nyédée tónvúu caajaanáa-dée taáɔɔ? Káma badánzam banóózi naaní beɔi kidjím.» ³ Yeésu woobúsi we sɪsɪ: «Mínyóó ní, we-ro ge mínɔ́ɔsɪnáa Isóo-dée Mará midée taáɔɔ-ro? ⁴ Káma Isóo wóodó sɪsɪ ɔɔozi ngoo na njaa, nge wóodótóm sɪsɪ weení waalá igoo yáa ɔjaa láálí né móóna bakɔ yi. ⁵ Amá mínyóó mindóm sɪsɪ: "A naáru wóodó igoo yáa ɔjaa sɪsɪ: wenbí máází sɪ malá nya kojooɔo na bɪsɪná nya né, móógbóo bɪ malá Isóo saróo, ⁶ bidokúti bíbóózi bodóo ɔɔóózi ɔjaa". Bilé ge midée caajaanáa-dée taáɔɔ-ro mínjoolí Isóo-dée tóm. ⁷ Munáavikiwá, Esáya wená toovonúm waavónóm míró sɪsɪ:

⁸ "Na ntóóni ge zamóo kina kinyaanáa máyíɔɔ,

amá kiwenbiré ɔóo na ma bolini,

⁹ Faala ge bánlám sɪsɪ bɛnzéé ma

káma wentí bánwílí né kée iráa-dée Mará ge."»

¹⁰ Nge Yeésu waayáa zamóo ɔtó ki sɪsɪ: «Iwélesi iní kazóo. ¹¹ Bidékée wenbí bínzoo ɔró noó-daá né wényeli kɔ , amá wenbí bínlí ɔnoó-daá né ge.» ¹² Nge Yeésu-dée woogóduu ɔjó botó yi sɪsɪ: «Nyáádílí sɪsɪ wentí nyáánmáti né tɔgósɪ laakáári?» ¹³ Nge woobúsi we sɪsɪ: «Tɔwó wenkí rina majaa weení ɔwe né toɔúu ki né, bɛngbezí ki. ¹⁴ Iyéle we, njema wɛngeti kɔ njema. Ngo bilé ge a njem wɛngeti kɔ njem, beléeni bánzáli boowó-daá.»

¹⁵ Nna ge sɪsɪ: «lízí ɔjáa tóm nyéégéézi tɔ ɔjó né tigutoluú.» ¹⁶ Nge Yeésu sɪsɪ: «A bilé mínyóó ɔɔɔɔ mívéyina tilí ɔɔɔɔ? ¹⁷ Míísi sɪsɪ wenbí rina bínzoo noó-daá né, bíndím lóodi-daá ge na bilí bidée ɔiyáásó-daá? ¹⁸ Amá wenbí bínlí ɔró noó-daá né wánluná wenbiré-daá ge. Nge bilé bínyeli kɔ ge ɔró féyí ɔacɔri-cɔri. ¹⁹ Bilé né wenbiré-daá ge lomaazé tite rina wánlunáa: bɛɛ iráa kóo, ɔró ɔlɔ ɔwaaló yáa ɔɔɔɔ wóró, wásangarí, njmulím, seriya tite rígi, na iráa tóodi. ²⁰ Wenbí bínyeli ɔró féyí ɔacɔri-cɔri né nbulé. Amá ɔró ɔjɔ kidjím ɔdasám ɔnoózi tɛnyeli ɔdánlam ɔacɔri-cɔri.»

²¹ Yeésu waalí rina né, nge weɔɔɔɔ Tíiri na Sidóoni farándí. ²² Nge Kanáani aló naáru ɔwe farándí kum kidaá né wóogóni ɔjó wóngoo sɪsɪ: «Nɔ mágonyom Kóboní, ɔwóɔɔa . Zíini ibaná kɔnjaari médée aléere.»

²³ Amá Yeésu tobúsi yi báa tóm-bú. woogóduu ɔjó né, nge belé boodó yi sɪsɪ: «ɔoo yi, káma ivoo ɔjáa wánjaari ɔjáa na agogo.» ²⁴ Nge Yeésu woobúsi sɪsɪ: « tɔdelém né tiriké tɔro ge beegédiri ma.» ²⁵ Amá aló ceeni wóogóni isóm waazá-daá ifini yi sɪsɪ: "ɔdádúo, lee ma" ²⁶ Nge Yeésu woobúsi yi sɪsɪ: «Bívéyí kazóo sɪsɪ bokpóo bíya-dée kídjím boló fáa-bíya.» ²⁷ Nge aló sɪsɪ: «Toovonúm ge, amá fáa-bíya wánjalaazí

cóko wenkí kínlú sídúnáa-dée tébiri-ro bínzálú né síndji.» ²⁸ Nna ge Yeésu woobúsi aló umó sɪsɪ: «Ḑógóo nyédée toovonúm fáa wɔɔd̥ɔ. Isóo ífá nya wenbí nyóózóólí né.» Sáátí kum n̄óo d̥ɔd̥ɔ ge ɪd̥ée aláeré waawáa.

²⁹ Bulé bowóró né, nge Yeésu waalí nna ɪd̥ée Galilée lɪrɛ kóbɔ́nd̥e-jó. Nge waagba búu-daá ití ɪc̄o. ³⁰ Nge zamóo kóbɔ́ngɪ wɔɔgónɪ ɪjó kígána novó-dúnáa na njema na wenbá biilí we né, na komóómúsi na kudondúnáa nebére d̥ɔd̥ɔ. Nge boogóná we basí Yeésu novó-jó. Nge Yeésu waawáázi we. ³¹ Bulá zamóo máád̥é kɪna komóómúsi wán̄n̄matí né, na biilí we né baawáa né, na novó-dúnáa wán̄n̄n̄jé bazɪz̄ée né, na njema wán̄n̄áa né. Nge kɪd̥ɔ́z̄ɪ Israyéélí-dée Isóo.

³² Nge Yeésu waayáa ɪt̄o we sɪsɪ: «Zamóo kɪna kɪjóo ma konyomí, káma wé náádóozo nbulé kɪwe mójó né, ngó kɪvɛyína nabóro sɪ kid̥i. Mádánjaa m̄ondó kɪ sɪsɪ kíkpe bɪka kided̥i nabóro, na kíkókónɪ kɪwɪ n̄íbááwɔ-daá.» ³³ Nge wɔɔbóozɪ yɪ sɪsɪ: «Lé ge d̄on̄yúúna kpónówá faqáma kɪna kadaá bitála zamóo n̄n̄n̄áa kɪna kid̥i kifóo.» ³⁴ Nge Yeésu wɔɔbóozɪ we sɪsɪ: «Kpónówá n̄n̄íní ge míwená.» Nge boobúsi yɪ sɪsɪ: «Tɪro lɔbe na tiiná yááwá cóko d̄ɔ.» ³⁵ Nge waava wéd̥e sɪsɪ zamóo ɪc̄o ade. ³⁶ Nge wɔɔgbóo Kpónówá lɔbe tɪm̄ na tiiná amó. Waazá Isóo bité né, nge weebelí tɪ ɪkpóo icéle ɪwanbaaráa batára zamóo. ³⁷ Baríja boodóo bofóo. Foolási suga wanbaaráa wɔɔd̄ozɪ né woozu d̄okínɪ lɔbe. ³⁸ Abaaláa mílɪ n̄oonáázá weed̥i ná kid̄jím b̄m̄, ngó badakála aláa na bíya. ³⁹ Yeésu weeyéle zamóo ɪya d̄amá wóró né, nge waagba kpíírú-daá ɪd̥ée Magadánɪ farándí-daá.

16

¹ na woogóduu Yeésu-jó sɪ bayí yɪ kodoká. Nge boodó yɪ sɪsɪ ɪla maamáaci nakírɪ kɪnwɪlɪ sɪsɪ Isóo-jó ge waagálíná né. ² Yeésu woobúsi we sɪsɪ: «A d̄aan̄ja waalá, míndóm sɪsɪ Isóódáa wénjém káma n̄m̄índɪ weezé. ³ Bɪka téeré né míndóm sɪsɪ: sinje ɪsóódáa féyí d̄eyí-d̄eyí káma bivóo bɪyaajemáa. Bulé ge mínyɪ mínbeenáa ɪsóódáa mínd̄aazí sáátíwá. Amá wentí tɪnlám leled̄ɔ né ge mítsɪ. ⁴ Zaamáanɪ kɪna kɪd̄ée uráa badaavé né bɪka b̄ánlɪ Isóo wóró né b̄ón̄boozí maamáaci. Amá Inúúsa-dée maamáaci baasi badánáa nakírɪ.» Nge Yeésu weeyéle we nna ɪd̥ée.

⁵ beedésɪ lɪrɛ kóbɔ́nd̥e-dée fúu lí n̄gɪ-ro né, boozóo bodokpóo kpónówá. ⁶ Yeésu wɔɔd̄o we sɪsɪ: «Ílá laakáárɪ na na -dée faadínɪ b̄ánv̄osudúnáa kpónó né.» ⁷ Yeésu wɔɔd̄o bulé né, wanbaaráa waamáazɪ sɪsɪ b̄em̄ bodokpóo kpónówá-ro ge wɔɔd̄o bulé. ⁸ Amá Yeésu waadilí bedée lomaazé. Nge wɔɔd̄o we sɪsɪ: «Mídée toovomúm fáa t̄d̄ɔ, ngbaalá ge míímáazɪ sɪsɪ mídókógbóo kpónówá-ro né ge. ⁹ Mídánɪ tá kazóo? Míyáád̄ooz̄ée kpónówá natónówá uráa mílɪ n̄oonówá wɔɔd̄o bɪka né, na kpónó d̄okínɪ n̄n̄íní bɪga ɪkpóo ɪkpedína né? ¹⁰ Yáa míyáád̄ooz̄ée kpónówá lɔbe uráa mílɪ n̄oonáázá wɔɔd̄o bɪka né na kpónó d̄okínɪ n̄n̄íní bɪga ɪkpóo ɪkpedína né? ¹¹ N̄n̄íní ge mídábízɪ ɪn̄ɪ sɪsɪ b̄idekéé kpónówá-dée-n̄dɪ ge mán̄n̄matí sáátí m̄óódó m̄ɪ sɪsɪ ɪla laakáárɪ ná Faríízí-dúnáa ná Sadusée-dúnáa-dée faadínɪ b̄ánv̄osudúnáa kpónó né?» ¹² Nna ge baanɪ sɪsɪ ɪd̄otó sɪsɪ bála laakáárɪ na faadínɪ b̄ánv̄osudúnáa kpónó né, amá Faríízí-dúnáa ná Sadusée-dúnáa-dée wentí b̄ánwɪlɪ uráa né ge báláná laakáárɪ.

13 Yeésu waadála Sezaarée téédú wentí wúro Filípu waama tí né tudée fàrándí-daá né, nge woobóózi iwanbaaráa sɪsɪ: «Iráa-dée ηmatre-daá, weení ge kée.» 14 Nge belé boobúsi yɪ sɪsɪ: «Nebére sɪsɪ nyóó ge , nebére sɪsɪ , nebére dɔdɔ sɪsɪ nyanaa yáá anqébiwá-daá naáru.» 15 Nna ge Yeésu woobóózi we sɪsɪ: «Mínyóó míjɔ ní, weení ge mégée?» 16 woobúsi yɪ sɪsɪ: «Nyóó ge , Isóó weezuú-dúú Biyaaló.» 17 Nna ge Yeésu woobúsi yɪ sɪsɪ: «Súmóonu Inúúsa biyaaló, nyóóyúú wenbi-níini káma bidekée ɪró waawɪlɪ ná nya wentí nyááηmatɪ tí dɔ né, amá majaa weení ɪwe isóódáá né ge. 18 Nge móó ménveerim nya sɪsɪ nyégée Bóóre ge, nge bóóre dɪm dɪro ge sɪ mama médée koduuziya. Símm tɪtɪɲa na bidée yíko bidánbuzɪ bilá ke nabóru. 19 Ménjellii nya -dée saáftwá. Wenbí sɪ nbóɔɔ bɪ ade laadóo-ro né bónnbóɔɔ bɪ isóódáá, bɪka wenbí sɪ nbóɔɔ bɪ ade laadóo-ro né, bónnbóɔɔ bɪ isóódáá.» 20 Nna ge waabási iwanbaaráa sɪsɪ békéféeri naáru sɪsɪ umó ge .

21 Sɪná sáátɪ kum ge Yeésu waabáázɪ wɪlɪ sɪsɪ bɪnbóózi umó ibó Yerúsalem ɪna wahála dɔbata na sarási landáa kóbonáa na nóózi-daá, bakɔ umó amá we náádóozo wɪre umó wánbuzɪ ifé ɪlɪ ɪsɪdɔáa-daá.» 22 Nna ge waanára yɪ ɪlɪná kpómóó, nge weegiziná yɪ ɪtó yɪ sɪsɪ: «Isóó wénverii nyóóó Đádúú. Aayí wentí nyánηmatɪ dɔ né tudónmóoná nya.» 23 Amá Yeésu weegéézi ɪdɪ né, nge woódó sɪsɪ: «Laná ma bolini Sitáán! Nyégée ma kodóká ge máníbaáwɔ-ro, káma nyólómaazé tekée Isóó-dée ɪnna, amá ɪráa-dée ɪnna ge agée.»

24 Nge Yeésu woódó iwanbaaráa sɪsɪ: «A naáru soólée sɪ ifu ma, ikizi ɪdɪ bɪka ɪkpóó ɪdée dɛni abelí akóó ikónú ma. 25 Káma weení wánjáádɪ sɪ ɪlée iweezuú né wénbedí kɪ, amá weení wénbedí kɪ móróózi né, wóngoyúú kɪ. 26 ɪró ɪdɪ dɪúúlnya rɪɲa amá ɪbedí iweezuú né, we ge bɪvóózi? Yáá we ge wánbuzɪ ɪfere na umó iweezuú? 27 Káma wángabusɪ ná ɪjaa-dée -daá ɪna ɪdée na ɪfere báa weení bulúná wenbí báa weení waalá né. 28 Ménveerim mí toovonúm sɪsɪ nebére we cé, badánzɪm naaní bana ɪkónɪ nyazɪ wúro.»

17

1 Wé loɔo wóró né, Yeésu woogbóó na Yaakúbu na igoobú Yoháánɪ bobó bakpa bús kóbonɔɔ nakírɪ-ro boɔɔɔ beriké. 2 Baazá-daá ɪnna ge Yeésu-dée yáási weegée, nge waazá-daá wéndée nyazɪ wɪsɪ bilé, nge ɪdée kpɪná izóóna né waavólɔ pári-pári nyazɪ dɛnyem. 3 Nge toozóónɪ waana na baadɔ balɪ bána Yeésu bánηmatɪ. 4 Nge woódó Yeésu sɪsɪ: «Đádúú, dɛdée cénjé cɔwóó wánlám kazóó. A nyóóóóó, mónzuú kéréézi nasúdoozo cé: Nyóó kóɔmóó, Múúsa kóɔmóó, Eliya kóɔmóó.» 5 ɪbamáa ηmatre ge, ηmɪnóó nakírɪ kɪnyelédɪ né woovu bóro. Nge baanɪ lowú nakírɪ ηmɪnóó-daá sɪsɪ: «Ceení ge mebiyaaló weení máábá mɔzóólɪ yɪ né. ɪro ge mááɔó médée soólɪm rɪɲa. ɪnɪná yɪ.» 6 Wanbaaráa waanɪ bilé né, nundááre waabá bilá we becé basála benyé ɪbá ade. 7 Amá Yeésu woogódúú bojɔ itekiná we ɪtó we sɪsɪ: «ɪgoró nundááre ɪkalá mí.» 8 Baagósi ɪzá né, badana naáru, Yeésu riké ge baana. 9 Bówe béndim bús né, nge Yeésu waabási we sɪsɪ: «Ikeféeri naáru wenbí mínna cé né hálɪ ifé ɪlɪ ɪsɪdɔáa-daá.» 10 Nna ge wanbaaráa woobóózi Yeésu sɪsɪ: «We-ro ge wánηmatɪ sɪsɪ asée Eliya wángabusɪ naaní?»

11 Nge Yeésu woobúsi we sɪsɪ: «Toovonúm, Eliya wángabisí na unyóózi báa wenbí.» 12 Amá ménveerím míti sɪsɪ Eliya wánígabisí. Badatlí yi, nge baalaná yi wenbí bolowú fáa bí né. Bilé dɔdɔ ge sɪ una wahála bojó. 13 Nna ge wanbaaráa waadlí sɪsɪ -dée tóm ge wóndóm.

14 Yeésu na iwanbaaráa baadála zamóo-jó né, nge uró naáru woógóni iká idóná Yeésu ızá-daa ító yi sɪsɪ: 15 «Kóbóni, ni mebiyaaló konyóni, kazaladéédı wená yi wényelém páá. Wándarázálı nimini yáá lím-daa. 16 Móógóna yi nyédée wanbaaráa, amá badabítı bawáázi yi.» 17 Nna ge Yeésu sɪsɪ: «Zaamáanı kına kídée uráa badafa Isóo toovonúm bıka badaavé né! Wé níhını ge móngúti mójóo mijó? Wé níhını ge mógúti mójókı mı? Igóná ma bú imó cé. 18 Nge Yeésu waagazı zıını kınjaarı bú imó né kıcáj kılı uró, bú ıcáj iwáa nna nna. 19 Nge wanbaaráa woogódúu Yeésu-jó bobóózi yi bána yi beriké né sɪsɪ: «Ngbaalá ge dós dádábıtı dıdóo zıını kımı?» 20 Nge Yeésu woobúsi we sɪsɪ: «Káma mídée toovonúm fáa tódóo. Ménveerím mıti toovomúm sɪsɪ a mídée toovonúm fáa waadála bánınáyóo bú, mindóm bós kına sɪsɪ kpezı nyadı cé ngózúu lí. Bilá bilé. Nabóru féyí mídánbuzı ulá né. 21 [Amá na solónđı na nóó fókı ge bánbuzı bódóoná zıını níhınáa kına.]

22 Boduuzée Galilée nna ge Yeésu weevéeri we sɪsɪ: «Bángbáa becéle uráa, 23 belé bángóó yi, amá tóózo wıre wénném ulı ısdáa-daa.» Nna ge wanbaaráa waabá basóo kaanıhá.

24 Baadála Kapereınawóm né, nge wenbá bónbóozı Isóo-dée qaána-daa liidee kóđóoye né bóogóni bobóózi sɪsɪ: «Mídée kóbóni wánđóó Isóo-dée qaána-daa liidee kóđ, óóye?» 25 Nge sɪsɪ: «Lín wénverı.» Waadála qaána né, nge Yeésu weede níbááwu ıbóózi yi sɪsɪ: «Simóóni, sɪsɪ wé ge nyánmaazınáa tóm tına: Wenbá-jó ge ade laadóo-ro cé wúrowá wánmós lanpóo? Téédı-bıya yáá ıgoma-jó?» 26 Nge woobúsi sɪsɪ ıgoma. Nge Yeésu sɪsɪ: «Bilé né bıdekée tılási sɪsɪ téédı-bıya ıfere lanpóo? 27 Amá na bókókóni bıyéle bayısı né, bo ngóló kolóo lıré kóbónđe-daa. Fulú tınde kađaa nde sɪ nbúu de né dıncó, nyánnáa liidee weená nóó bınbóozı mána nya sɪ dıfere né. Kpoo ye nbó nvere mána nya.»

18

1 Bıdée saáti kımı ge woogódúu Yeésu-jó bobóózi yi sɪsɪ: «Weení ge kóbóni -daa?» 2 Yeésu waayáa bú naáru ıkóná yi bolowótáa 3 ító we sɪsɪ: «Ménveerím mıti toovonúm sɪsɪ a mıdekée ıbısi nyazi bıya, mıdánzıı -daa. 4 Bilé né, weení wánvoozı ıdı nyazi bú ceení né, wónyuu kó kóbónđı -daa. 5 Weení waamó bú níhınáa ceení ıgónđı móróozı né, máđıtıya ge waamó.

6 Weení rııya sɪ iyéle bıya bana baava ma toovonúm né badaá naáru ulá alahááci né, a baadaná bódóó lowú namıre kóbónđe boló tenkú-daa, bojóóo sóncı. 7 Nbusú đamáa na nya dıúılınıya, níhınáa nyényelıi uráa wanıysınáa Isóo né! Wenbí bınyelıi na uró ıyısı né téndemı ketengere, amá nbusú na weení wényelıi urówó ıyısıná Isóo né. 8 A bıgée nyánóónı yáa nyánóore wényelıi kó ge nyánıysınáa Isóo, ce de nbéđı bolını; káma bojóóo sóncı nızó arıjana-daa nóónı yáa nóóre kóđómđe féyí bıklıná nyánóozı léení yáa nyánóó léení we bıka nızó azáaba nimini ıdándımı ketengere né-daa. 9 A nyáázıre

tuná ge nyányistunáa Isóo, koori de nbédi bolini; bujooó sónci nzóu arijána-daa na uzíre kódomde bikuluná aléeni awe bika nzóu idandini ketengere né-daa.

¹⁰ Ilá laakaaru. Ikékprená biya beni badaa naaru, kama menveerim mi sisi baa saati wenki bedee sijeje majaa weeni uwe ne waaza-daa ge. ¹¹ [Kama wogoni ge si ilee wenba beedelém né.]

¹² «Minmaazi sisi we tom tina si megézi mi ti do ne tiro? A bigee sisi iro wena feeni nunowa, nge tidaa kodom weedelém, idenyeli nunowa kodom feyi tina bus-ro idee ikajaa weeni weedelém né? ¹³ Menveerim mi tovonum sisi a bigee waana yi, idee wenbi niini fee kodom umó iro wangili nunowa kodom feyi tuganaa rija tidetelém né. ¹⁴ Bilé do do ge mijaa weeni uwe isoodaa ne tanjaa sisi biya beni badaa baa kodom itelém.»

¹⁵ «A bigee ngoobu a waayisina nya, bo ijo nveeri yi idee yisiti nyana yi mileeni. A waanuna nya itisi sisi waayisi, nyaabisina yi Isoo-dee nibaawo-daa. ¹⁶ Ama, a idanuna nya, kroo iro kodom yaa nowole ibo ina yi. Nna ne nyoyuu seriya-dinaa nowole yaa noodoozo unyoozi tom njunaa Isoo-dee tom waanmati ne. ¹⁷ A weegizi idanuna we, feeri kristo-dee koduuziya, a bile ge weegizi idanuna kristo-dee koduuziya, ibisi nya nyazi weeni waasi Isoo ne yaa tikée musoro. ¹⁸ Menveerim mi tovonum sisi wenbi rija si ifoki bi ade laado-ro ce ne, bonvoki bi isoodaa, wenbi rija si ibodi bi ade laado-ro ce ne, bonboqi bi isoodaa. ¹⁹ «Maadasi menveerim mi sisi ade laado-ro ce, a midaa nowole waala noo kodomo, nge booboozi baa wenbi, majaa weeni uwe ne wanova we bi. ²⁰ Kama lenle uraa nowole yaa noodoozo wooduuzi na mayide-daa ne, mowe bolowotaa.»

²¹ Nge woogoduu ijo iboozi yi sisi: «Koboni, a mogoobu wanyisina ma, boro nini ge menjem yi. Hali boro lobe yaa we?» ²² Nge Yeesu woobusi yi sisi: «Modoto nya sisi hali boro lobe, ama hali niidoozo na saalaa boro lobe.» ²³ Boroozi ge benggezinaa nyazi wuro weeni waayaa idee bowota-dinaa sisi bokoni bati umó kime beedi umó ne. ²⁴ Waabaazi ne ge boogona yi iro naaru ile igimere kee liidee tutuuma. ²⁵ Iveyina liidee si fere kime ne, nge idee koboni waava wege sisi baya yi ina ideeló, na ibiya na wenbi rija bowena ne befere igimere. ²⁶ Nna ge bowota-doo weje isala koboni novó-daa idona-ro wondom yi sisi: «Dina ma suuru, menveru nya birija.» ²⁷ Bilá idee koboni konyom, nge weje yi igimere iyele yi idee. ²⁸ Bowota-doo umó wánli ne, nge waana idondinaa ina we banlam tumere ne badaa naaru, ile weedi yi kime liidee kokoyo. Nge weebi yi wannahiri ilowu bika wondom yi sisi: «fere ma magimere.» ²⁹ Nge idondi weje isala unovó-daa wánvini yi sisi: «Dina ma suuru, menveru nya.» ³⁰ Ama ile weegizi. Woobona yi ge boto saraká sisi asée weevere umó igimere. ³¹ Idondinaa waana wenbi bilá ne, belé baaba basoo kaanija. Nge boobó beféri bagoboni wenbi rija bilá ne. ³² Nna ge igoboni weyele bokona yi, nge weveeri yi sisi: «Nyegée bowota-doo kidaaveenu; mejeje nya nyagimere dina dirija ge kama nyaavini ma sisi meje nya. ³³ Bidoboozi sisi nyoo do do nini ndondi konyoj njunaa maani

a 18:15 18.15 baayaa koobuu ce do ne, weeni nyana yi adini kodomo ne ge.

nyágunyoyí né?» ³⁴ Idée kóbóní waabá iyée baaná. Nge weeyéle boboná yi sáraka baḡḡ yi tumé dóni-dóni ínná sɪsɪ hálí íféré igumére ríña. ³⁵ Bilé ḡḡḡ ge majaa weení ɪwe ísódáá né sɪ ílá mí a bigéé mídáá baa weení teñjem ígoobú bitála iwenbiré-daá.

19

¹ Yeésu wæedé tómwá tum wílí né, waalí Galilée laadóo-daá idéé Yuudée laadóo-daá na yorodáani buwá-dée fúu lí ní. ² Zamóo kóbóní woovu yi, nge waawáázɪ we ínná. ³ Nna ge woogódúu íjɔ sɪ bayí yi kɔɔká, nge bɔbɔzɪ yi sɪsɪ: «Édéé Mará waava níbááwɔ sɪsɪ uró idóo idéeló baa we ge waalá né bɔɔ?» ⁴ Yeésu woobúsi sɪsɪ: «Mídákála wentí baanmáa Isóo-dée tóm tákaridá-daá né ge? Baanmáa ge sɪsɪ: "Bigabaazɪya aló na abaaló ge Isóo waalá we. ⁵ Nge wɔɔdó sɪsɪ: bɔɔzɪ ge abaaló wánlí igɔɔ na íjaa bedéé ína idéeló bɔɔɔ, na belééni babísi tonɔó kóḡmɔɔ. ⁶ Nna né, bodokúti begéé nowóle, amá tonɔó kóḡmɔɔ." Bilé né, uró íkátára wenbí Isóo waadá né.» ⁷ Nge wɔbɔzɪ Yeésu sɪsɪ: «A bilé, wé rɔɔzɪ ge waazízɪ sɪsɪ a uró sɪ ikizi idéeló, asée weejéle yi wasíika kínwílí sɪsɪ weegizi yi né?» ⁸ Nge Yeésu woobúsi we sɪsɪ: «Mídée wenbi-dóni-ro ge Múúsa waava mí níbááwɔ sɪsɪ ikizi mídée aláa. Amá bigabaazɪya né bidékée bilé ge bivónwe. ⁹ Ménveerím mí toovonúm sɪsɪ a naáru wɔɔḡóo idéeló bidékééna sɪsɪ aló waalí íwóró íbó ína naáru bafíní, nge wɔɔgbóo aló kífaló, waalá wásangarítí.»

¹⁰ Nna ge Yeésu-dée wanbaaráa wɔɔdó yi sɪsɪ: «A bilé ge bijó uró abaaló na idéeló bɔɔwótáa, a uró tokpóo aló bijóo sóní.» ¹¹ Nge Yeésu woobúsi we sɪsɪ: «Íráa ríña téndisi, asée wenbá Isóo waava we bidée yíko né. ¹² Íramáa nebére we bɔɔkpóo aláa né, ḡoo balorú wíre ge bedékée abaaláa; nebére né uráa waalaná we; nebére né -ro ge baabisíná badí íramáa. Weení wéndisi tóm máanmáti tɪ ḡó né, ítisi.»

¹³ Bilé bɔwóro ge uráa wɔɔḡóná Yeésu bíya sɪsɪ ítíni nózɪ bɔɔ na ísólɔ bɔɔ. Amá Yeésu-dée wɔɔḡóo we. ¹⁴ Nge Yeésu wɔɔdó íwanbaaráa sɪsɪ: «Íyéle bíya íkóní mójó. Íkóto we níbááwɔ, káma wenbá baalí we né badíná .» ¹⁵ Waadíní nózɪ bɔɔ bité né, nge waalí ḡidáare ḡmí ḡidaá.

¹⁶ Bilé bɔwóro ge abaaló naáru woogódúu íjɔ itó yi sɪsɪ: «Kóbóní, kazóo níbi wenbí ge bínbɔzɪ sɪsɪ mála na moyúú weezuú kíéndemí né?» ¹⁷ Nge Yeésu woobúsi yi sɪsɪ: «Wé-ro ge nyónbɔzɪ ma kazóo níbi tóm? Kóḡmɔ ge kazóo níni. A nyózólée nyúú weezuú kíéndemí né, la wenbí Mará wɔbɔzɪ né. ¹⁸ Nna ge afobú ímó wɔbɔzɪ Yeésu sɪsɪ: «Mará weená?» Nge Yeésu woobúsi sɪsɪ: «Ndángóo uró; nyána naáru ḡéeló yáa naáru waaló mídánvíní; ndánmíli; ndánlízi seríya títe ní. ¹⁹ Ḋɔ ngɔɔ na njaa gírímá na nzóólí nyórowó nyazɪ nyádítíña.» ²⁰ Nna ge afobú ímó sɪsɪ: «Máálá bilé ímó bíríña. Wé ge bíga ma sɪ mádási malá.» ²¹ Nge Yeésu sɪsɪ: «A nyózólée nzízí bíríña bídaá, bo nýá wenbí ríña nyówéná né nva kadanbórosí na nyúú ḡóole ísódáá. A nyáálá bilé bité, na ngóní nvu ma.» ²² Afobú ceení waaní bilé né, nge waazóo kaanúá idéé defee káma íbá ígée ḡóole-dóo.

²³ Nge Yeésu wɔɔdó íwanbaaráa sɪsɪ: «Ménveerím mí toovonúm sɪsɪ bínlám káále na dóóle-dóo iyúú . ²⁴ Máádási ménveerím mí sɪsɪ

bivéyi raakúrn káále sɪsɪ kɪsɔsɔná ɪjɔwɔ boɔjɔɔ bitála dʒɔ́le-dʒɔ́ ɪsɔ́wɔ -daá.» ²⁵ Wanbaaráa waanú bilé né, nge bubá bilá we bití: «Bilé né weení wónjyúú kɔ léédí Isóo-jó?» ²⁶ Nge Yeésu weebéém we itó we sɪsɪ: «Wenbí uráa tánbízí né, bivéyi Isóo káále.» ²⁷ Nna ge wɔɔdó Yeésu sɪsɪ: «Dʒɔ́ dʒéyéle birɪŋa difú nya né, nɪjɪnɪ ge dʒéndená?» ²⁸ Nna ge Yeésu wɔɔdó we sɪsɪ: «Ménveerim mí toovonúm sɪsɪ dʒúúlɪnya kífaló Isóo sɪ ɪlá né-daá, wónjɔwɔs ɪdéé asicé kowuro-gbelé-daá né, mínyóó wenbá míwú ma né dʒɔɔɔ mínjɔwɔ kowuro-gbelá fuú na náále-daá ɪfɔsɔná agó fuú na náále. ²⁹ Nge bilé ge weení rɪŋa weeyéle dʒézi, koobíya abaaláa, aláa, caáwɔ, kóowɔ, bíya yáa fɔ́ó máyíde-ro né wóngoyúú bidéé nínówá na itásɪ iyúú weezúú kíéndem né. ³⁰ Amá dɔ́abata wenbá leléedʒ bedéé níbááwɔ né bɛngbiiri; bɪka dɔ́abata wenbá beegbiiri leléedʒ né, bete níbááwɔ.»

20

¹ «Ibée wenbí bɛngɛɛzɪnáa né: Ðaána-dʒɔ́ naáru waalɪná téeré-téeré sɪ ɪcáa tɪme-landáa balá yɪ tɪmére ɪdéé viinyi^a fɔ́o-daá. ² ɪna tɪme-landáa baanmáti bisáa sɪsɪ wíre ɪmó wénverí báa weení wíre tɪmére liideé. Nge weeyéle bedéé tɪmére lám viinyi fɔ́o-daá. ³ Téere kéréfu kéeníre waadálí né, nge waana nebére dʒɔɔɔ bazɪŋéé wonóo-daá badánlam neqére, ⁴ nge wɔɔdó we sɪsɪ: Mínyóó dʒɔɔɔ ibó médéé viinyi fɔ́o-daá ɪkála tɪmére. Ménverí mí wenbí bínbɔɔzɪ né. ⁵ Nge belé beedé. Idaawó na kéréfu natúdóozo dʒaanɪŋa waadálí né, nge waadálám bilé nóó. ⁶ Ðaanɪŋa-ro kéréfu natónówá ge waadálí. Nge wɔɔdómɔɔná tɪme-landáa nebére kadóo-daá. Nge wɔɔbɔɔzɪ we sɪsɪ: wé ro ge dʒo tééré mízɪŋéé rɪna bɪka mídanlam neqére? ⁷ Nge belé boobúsi yɪ sɪsɪ: "Naáru tokpóo dʒáa sɪsɪ dʒibo dɪlá yɪ tɪmére." Nge wɔɔdó we sɪsɪ: "Mínyóó dʒɔɔɔ ibó médéé viinyi fɔ́o-daá." ⁸ Ðaanɪŋa waalá né, nge fɔ́o-dʒɔ́ waayáa ɪdéé tɪmé beɛŋɪró itó yɪ sɪsɪ: "Yaa tɪmé landáa bɪka njéle báa weení ɪdéé wíre tɪmére liideé. Baazɪná wenbá biigbiiriná we né bɪka ndɛɛzɪná wenbá baadáa né." ⁹ Wenbá baabáazi tɪmére dʒaanɪŋa kéréfu natónówá né bɔɔgónɪ. Nge baamɔ wíre tɪmére liideé. ¹⁰ Bɪdála wenbá baadáa né, bojɔɔɔ sɪsɪ bánmɔs bɪcezi baaganáa, amá bɛm dʒɔɔɔ baamɔ wíre tɪmére liideé ge. ¹¹ Baamɔ ye né, bánɪmɪdɪnáa dʒaána-dʒɔ́ sɪsɪ: ¹² "Bana dʒɔ́ beegbiiri bokónɪ né, áwa kóɔm ge baalá tɪmére, nge nyénverí dʒɔ́ wenbá dáalá tɪmére na fifini wíre rɪŋa né dʒana we dʒéyi-dʒéyi?" ¹³ Amá dʒaána-dʒɔ́ woobúsi badaa kóɔm sɪsɪ: "Mɔɔɔndɪ módómúli nya! Ðáávonɪmáti bisáa sɪsɪ wíre tɪmére liideé ge ménverí nya! ¹⁴ Mɔ nyédéé wíre tɪmére liideé bɪka ndé. Ménverí nyána tɪme-landʒ méegbiiri mɔngbóo yɪ né dʒéyi-dʒéyi. ¹⁵ Bɪdafa ma níbááwɔ sɪsɪ málaná médéé dʒóle wenbí mózɔolée né? Yáa máalá waaganáa kazóo né ge nyánlɪ sʒɔzi?" ¹⁶ Bilé ge wenbá beegbiiri né bɔngónɪ bete níbááwɔ bɪka wenbá beede níbááwɔ né bekiiri.»

¹⁷ Yeésu wángbáa Yerusalém né, nge waalizi fuú na nɔwóle fɔɔlɔ́ ɪna we bánnoŋé bɪka wénveerim we sɪsɪ: ¹⁸ «Iwélesi ma kazóo, dʒangbáa Yerusalém. Bángbáa becéle sarási landáa kóbonáa na na

^a **20:1** 20.1 Viinyi kée fɔɔɔó bánnáa ke Israyélt laadóo-daá né ge; kándʒó sékíra ge, bɪka bánlanáa kebiya solóm.

baku idóm botó sɪsɪ bákó yɪ ¹⁹ na bɔkpóo yɪ becéle wenbá baasɪ Isóo né sɪsɪ bámón yɪ, bamá yɪ, baká yɪ déni abelí-akóo-ro, amá wé náádóozo wíre ifé ilí ɪsɪdǎa-daá.»

²⁰ Nna ge Zebedée biyaalínáa igoo woogódúu Yeésu-jó ina ibiɪya. Nge woózóm waazá-daá sɪ ɪbóózi yɪ nabúro. ²¹ Nge Yeésu woobóózi yɪ sɪsɪ: «Wé ge nyózóóléé?» Nge woobúsi yɪ sɪsɪ: «Mózóóléé sɪsɪ nyédée kowúróo-daá, nyéle mébiyaalínáa nɔwóle bana badaá kúǰóm ɪcáo nyánóóni kíǰíiwú-ro, waaganáa nyánóóni nɪbɪwó-ro.» ²² Yeésu woobúsi sɪsɪ: «Mísi wenbí mínbóózi né. Mínbuzí ɪnyóo wahála kagbóo wenká sɪ mɔnyóo ke né?» Nge boobúsi yɪ sɪsɪ: «lín dǎnbuzí.» ²³ Nge Yeésu woódó we sɪsɪ: Mínnýóó máwahála kagbóo, amá a bɪga weení ɪcáo mánóóni kíǰíiwú yáa nɪbɪwó-ro né, bɪdekée mós mánvǎa kɔ bilé bɪdée adá. Wenbá majaa waagbíri ye ɪsɪ né ge sɪ bafa ye.» ²⁴ Wanbaaráa fuú baaganáa waanú wentí nɔwóle bana bónbóózi né, nge beeyeená we baaná. ²⁵ Amá Yeésu waayáa we ɪtó we sɪsɪ: «Mínyi bilé sɪsɪ yiriwa-dée wúrowá wánnaazí bedéédɪ-daá ɪráa ge na bedée yíko buka kóbónáa belé bánwɪlɪ we boǰóni. ²⁶ Amá mínyóó né, bɪdɔbóózi bilé mílówótáa. Háli a bɪgée sɪsɪ mídáa naáro soólée ɪbɪsɪ kóbóni mílówótáa, ɪbɪsɪ mídée bɔwótá-dóo, ²⁷ buka a mídáa naáro soólée ɪbɪsɪ kaǰaa níni, ɪbɪsɪ mídée yom. ²⁸ Bilé ge tókóni sɪsɪ balá yɪ bɔwótá. Amá woógóni ge sɪ ɪlá ɪráa bɔwótá buka ɪkpóo iweezuú ɪférená ɪráa zamóo-dée kímére na boyuú léédɪ.»

²⁹ Baalí Yerikóo téédɪ-daá né, zamóo kóbóni woovu Yeésu. ³⁰ Njema nɔwóle cɔóo níbááwo-jó ge baanú sɪsɪ Yeésu wéndɛe kɔ né, nge baabáazi agogo sɪsɪ: «Kóbóni, , nɪ dǎgonyomí.» ³¹ Nge zamóo wónǰowóo we sɪsɪ bóso tóm. Amá bɪdée sáati ge belé baabá bóngoo bínjaari sɪsɪ: Kóbóni, , nɪ dǎgonyomí!» ³² Nna ge Yeésu waazɪn ɪyáa we ɪtó we sɪsɪ: «Wé ge mízóóléé sɪsɪ mála míí?» ³³ Nge boódó yɪ sɪsɪ: «ǰádóo, ǰózóóléé ǰáázá ifulú.» ³⁴ Bilá Yeésu konyomí né, nge weedekiná baazá. Nna-nna ge baabáazi náa; nge baagoró bofu yɪ.

21

¹ Sáati wenkí baajsoná Yerusalém sɪ batála Betɪfagée tee-biiyá Oliviyée tíni bɔo farándi né, nge Yeésu weediri nɔwóle, ² iféeri we sɪsɪ: «lbo tee-biiyá kowe mízá-daá né-daá; mínnáa baadɪ kpangbóo aló na kobú; ɪbódi sɪ ɪkoná ma. ³ A naáro waanmáti míti natiri, ɪbúsi yɪ sɪsɪ: ǰádóo soólée sɪ. Bánjám beyele ɪkédéena sɪ.» ⁴ Bilá bilé ge na wentí waanmáti sɪsɪ: ⁵ «Ivéeri Sɪyóóni aláeré sɪsɪ:

bee, nyédée wúro kegerenje nyójó.

lǰóó ǰɔyɔyɔo buka igɔjóna kpangbóo aló

na kobú, fóndɪ kpínde bónjowó ǰe né ǰibú» né ikóodi. ⁶ Nge

wanbaaráa woobó bakála wenbí nóo Yeésu waanmáti we né.

⁷ Bɔógóóná kpangbóo na kobú; nge baalzi bedée kúsúudi

batini sɪro Yeésu ɪkpa ɪcáo. ⁸ Nge ɪráa ǰabata bowe zamóo-daá

né, bɔoɔo bogúsúudi níbááwo-ro; nebére waajáa cókó bɔo

níbááwo-ro. ⁹ Zamóo kiwe waazá-daá na kiwe ɪwóro né wóngoo

sɪsɪ: «Sám mɔóna kɔ ! Isóo ɪǰó weení ɪgerenje na umó Isóo

ɪyíǰe-daá né alɔbáraka! Bása Isóo ɪsóódáá billi-bili. ¹⁰ Yeésu

waazúo Yerusalém téédɪ-daá né, nge téédɪ-daá rɪna woodulú

bika uráa wónbɔɔzɪ sɪsɪ: «Weení ge uró ceení?» ¹¹ Nge zamó woobúsi sɪsɪ: «Anǵébi Yeésu, Nazarétu tɛɛ-biiyá kɔwe Galíleya laadó-daá né níni ɛɛ.»

¹² Bilé bowóro ge Yeésu waazóo Isóo-dée ɗaána-daá iɗóo wenbá rɪŋa bánýám yáá bánmóo kpɪná nína né. Weevédí liide-geeráa-dée tébiriwá na avówa kófólómé yandáa-dée kpelási. ¹³ Nge wɔɔdó we sɪsɪ: «Baanmáa Isóo-dée tóm tákarɪɗá-daá sɪsɪ: "Sɪ bayáa máɗaána ge sɪsɪ Isóo séedi ɗaána", amá mínyóó mííbɪsɪná ke ŋmɪláa ɗaána.»

¹⁴ Nge njema na novó-dunáa woogódúu Yeésu-jó Isóo-dée ɗaána-daá, nge waawáazi we. ¹⁵ kóɓɔnáa na baana bití-tumé Yeésu waalá né na ŋhíní bíya wóngoó sɪsɪ: "Sám mɔóna kɔ " Isóo-dée ɗaána-daá né, nge beeyée baaná.» ¹⁶ Nna ge ɔɔdó Yeésu sɪsɪ: «Nyáání wentí bánŋmatí né?» Nge Yeésu woobúsi we sɪsɪ: «Ín, ketengere mídákalatá wentí baanmáa Isóo tóm tákarɪɗá-daá sɪsɪ: "Nyáálá hálí bɪkpedína bíya kúmuwá na afólómáa wánzám nya" né?» ¹⁷ Nge Yeésu waalí téeɗi-daá iyéle we nína iɗée Betaníya ikóɗóo.

¹⁸ Kiivé tééré waalí wángabɪsí téeɗi-daá né, nge nyóosi waalá yi. ¹⁹ Waana fiigiyée tɪwó nakírɪ níbaáwo-jó né, nge woodúu kɪjó, amá idoyúu nabóro asée fáadı riké. Nna ge wɔɔdó kɪ sɪsɪ: «Ketengere ndándadɔo bíya.» Nna-nna ge fiigiyé tɪwó waawíl. ²⁰ Yeésu-dée waana bilé né, nge bulá we bití bóndóm sɪsɪ: «Nhíní ge bulá ge nína-nna kɪna tɪwó waaján kɪwíl?» ²¹ Nge Yeésu woobúsi we sɪsɪ: Ménveerím mí toovonúm sɪsɪ a mívá toovonúm bika mídálá síka, bidekéé wenbí máálá fiigiyée tɪwó né biriké ge sɪ ilá, amá báa míɗó bós kɪna sɪsɪ: «Kpezí nyádi nína nízála tenkú-daá", bínlám bilé. ²² Wenbí rɪŋa sɪ ɪbózi solónɗi-daá na toovonúm fáa né, mínyúu bɪ.»

²³ Yeésu waazóo né, kóɓɔnáa na woogódúu ijó saáti wenki wánwílú né ɓotó yi sɪsɪ: «Na yíko wenki ge nyánlanáa tumé ana? Nge awé waavaná nya yíko kɪmí?» ²⁴ Nge Yeésu woobúsi we sɪsɪ: «Móó ɗɔɗɔ mónbɔɔzɪ mí tóm kóɗomí kóm; a mííbúsi ma tɪ, móó ɗɔɗɔ ménveerím mí weení waava ma bideé yíko né. ²⁵ Weení weegédíríná ɪkónú ilírɪ uráa lím-daá ɪso we túúbá lím? Isóo yáá uráa?» Nge baalaná ɗamá saáwóra ɓotó ɗamá sɪsɪ: «A ɗóóó sɪsɪ Isóo, wónɗóm ɗáa sɪsɪ ngbaalá mídálá yi yaraɗá. ²⁶ A ngó ɗóóó sɪsɪ uráa, zamóó ténýelí ɗáa káma barɪŋa beedéézi sɪsɪ Yaayá kée ɛɛ.» ²⁷ Nge boobúsi Yeésu sɪsɪ: «Đádátílí weení weegédírɪ yi né.» Nna ge Yeésu ɗɔɗɔ wɔɔdó we sɪsɪ: «Móó ɗɔɗɔ medénveeri mí yíko wenki mánlanáa tumé ana né.»

²⁸ «Mínmaazí sɪsɪ wé tóm tɪna tɪwó? Iró naáro wená na bíya abaaláa nɔwóle. Wogódúu kaɗaa níni-jó né, nge wɔɔdó yi sɪsɪ: "Mebiyaló, sinje bo viinyi foó-daá ngála tumére." ²⁹ Ilé woobúsi yi sɪsɪ: "módónboli." Bowóro né, nge waalá mányɪ lé ɪkóro iɗée foó. ³⁰ Caawó woogódúu sɪle níni-jó né, nge wɔɔdó yi tóm kódomí tumí nóó. Nge ilé woobúsi yi sɪsɪ: "Mónbodé baabá", amá idobó. ³¹ Belééní bolowótáá, weení waalaná bajaa-dée soólím?» Nge boobúsi sɪsɪ kaɗaa níni. Nna ge Yeésu wɔɔdó we sɪsɪ: «Ménveerím mí toovonúm sɪsɪ na wásángaríwá wéndée mí níbaáwo -daá. ³² Káma wɔɔgónú iwílú mí níbaáwo toovonúm ŋɪ amá mídálá yi yaraɗá. Amá tikée mooráa na wásángaríwá waalá yi yaraɗá. Mínyóó né, na birɪŋa míina bilé né, mídálá túúbá ilá yi yaraɗá.

³³ «Iwélesi tóm-geezire nedéere dɔdɔ. Fɔ́-dóu naáru wooduu ná viinyi tiyísi, nge waalá kárɔ́ umuná ɛwɔ́, ɛbáa lénlé bánnyaazí viigni biya né, ɛma lénlé feredáa wónjowóu na beféere né buwóro. Nge wɔɔgbɔ́ fɔ́ kém icéle wenbá bánvarím viinyi né bika idéee níbááwu. ³⁴ Viinyi biya korí-déee saátí waadála né, nge weedíri idéee bɔwotá-dunáa wenbá bánvarím viinyi né bojɔ́ sɛsɛ bóbo bakámɔ́ umó idéee bɔkógóna umó.^a ³⁵ Amá wenbá bánvarím viinyi né, beegbí idéee bɔwotá-dunáa. Baabá bamá kóɔm, nge baagɔ́ naáru, bika boyɔ́ naaru bó ɛsí. ³⁶ Nge fɔ́-dóu weedétiri bɔwotá-dunáa nebéere. Belé bɔɔɔ́ becezi kaɔaa nába. Wenbí nóó baalá kaɔaa nába né ge baadálám we. ³⁷ Kegbiirinó-déee né, fɔ́-dóu weedíri ibiyaaló. Ilomaazé-daá sɛsɛ: "Bándɔ́ mebiyaaló girímá." ³⁸ Amá wenbá bánvarím viinyi né, baana biyaalóu né, nge bɔɔ́ɔ́ ɔamá sɛsɛ: «Tíibi-dóu nbilé! Igóni! Díkó yi bika dɔkɔ́o tíibi.» ³⁹ Nge beegbí yi balúná viinyi fɔ́ wórɔ́ bakágó. ⁴⁰ «Bilé né, a viinyi fɔ́-dóu wɔɔgóni, nɛnɛ́ ge wánlám wenbá bánvarím viinyi né?» ⁴¹ Nge boobúsi yi sɛsɛ: «Wényélii bako kánnyáadi-dináa beń, idánni bagonyóm, na ɔkɔ́o viinyi fɔ́ icéle wenbá bánvarím viinyi né kífaláa. Na a viinyi biya korí waadála, belé bɔkógóna idéee.» ⁴² Nna ge Yeésu wɔɔ́ɔ́ we sɛsɛ: «Ketengere midákala tá baanmáa Isóo-déee tóm tákaridá-daá sɛsɛ:

"Bóore wendé maaráa weegizi-déee né,

dɔ́ɛsɛnáa conbuure-daá bóore

ɔ́adɔ́ Isóo waala ná bilé.

Mááɔ́e kóɔnɔ́ ge bigéee ɔ́aa." ⁴³ Ménveerím míi sɛsɛ: Bɔwɔ́ɔ́, benléé míjɔ́ becéle yiri nakírɛ wenkí kínlám lakásɛ kazóo nízi né. ⁴⁴ [Weení uríɛa sɛ ɛsála bóore dɔ́m dɔ́ro né, wánbuúri, a ngó dɔ́ɛzála weeni-ro né, dɔ́nnám yi.]» ⁴⁵ kóɔnáa na baaní tómwá Yeésu weegéézi né, baadílí sɛsɛ bɔɔ́m ge wánɛmatí. ⁴⁶ Baajáa sɛ bakpa yi, amá baaní zamóo-déee nundááre, káma zamóo ɔ́kíná sɛsɛ Yeésu kéee ge.

22

¹ Nge Yeésu waadánmáti we na tóm-geezire sɛsɛ: ² «Wenbí béngéezínáa né ndɔ́: Wúro naáru waayaa ná ɔ́ína ibiyaaló-déee hiije-ro. ³ Nge weedíri idéee bɔwotá-dunáa sɛsɛ bóbo bakáyaa wenbá bayáa we ɔ́ína né. Amá belé beegizi kondé. ⁴ Nge weedétiri bɔwotá-dunáa kífaláa sɛsɛ bóbo beféeri wenbá bayáa we né sɛsɛ: "Máágbírɛ kídɔ́m, mááɔ́ médéee náani abaaláa na mávóníi kpíná ajóo núm né. Bírɛna biizúluki. Igóni hiije-déee ɔ́ína." ⁵ Amá belé badatárɛsɛnáa laakáaru. Báa weení weedéee ge umuná ɛdɔ́. Nebéere weedéee bɔwɔ́-daá, nebéere idéee bedéee kɔ́yako. ⁶ Nebéere belé beegbí bɔwotá-dunáa banáazí we bika bako we. ⁷ Wúro weeyéee baaná, nge weedíri idéee sójawa bakágó uráa-gúuráa beń, bika bedéee bedéee téedɛ nimini. ⁸ Nge wɔɔ́ɔ́ idéee bɔwotá-dunáa sɛsɛ: "Hiije-déee ɔ́ína waagbíri, amá wenbá baayáa we ɔ́i né, badatála bedɛ kɛ. ⁹ Bilé né, ibó níbaadará ɔ́káyaa wenbá ríɛa sɛ ina we né sɛsɛ bókonɛ bedɛ hiije-déee ɔ́ína." ¹⁰ Nge idéee bɔwotá-dunáa waalí níbaani-daá botúúzi

^a 21:34 21.34 Yahúúdíwá-déee né, a uró weejéle naáru ɛwɔ́ wánvarím, bínbíi né, bándarí ge.

wenbá ríña baana né, kazóo ríba na badaavé né. Nge uráa woozu hiije qaána-daá.

¹¹ Wúro waagázoo si ubéem wenbá baagáyaa we né, nge waana uró naáru badaá; ilé idosúu hiije tóko. ¹² Nge wóodó yi sisi: "Móðpndi, nñíní ge nyáálá ngázoo cé bika nyévéyína hiije tóko?" Iró ceení tana kítómí. ¹³ Nge wúro wóodó idée bówotá-dináa sisi: "Ivóki unóuzi na unovó ikpóo yi ilo temeenuú-dáa aso. Nna ge wénwii ilá mányi lé." ¹⁴ Toovonúm, uráa qabata ge baayáa, amá cóko ge si balízi.»

¹⁵ Nna ge woobó bakála saáwóra nñíní bayí Yeésu noó-jó na uñmáti na bobúu yi kóoká né. ¹⁶ Nge beediri bedée na Eróodi-dée -daá uráa sisi bóbo beféeri Yeésu sisi: «Kóboní, dányi sisi toovonúm ge nyánñmatí bika nyánwílí Isóo-dée níbaáawo na toovonúm, ngó bilé ge ndánnu naáru nundáare bika ndénbeemná uró izá-daá na ñmáti. ¹⁷ Bilé né, feeri dqa wentí nyánmaazí tóm tuna turo né: "Buiya níbaáawo yáa bidafa sisi dífere Róoma wúro kóboní lampóo?" ¹⁸ Amá Yeésu nyi bedée lóni-ro né, nge sisi: «Munáávikíwá bana! Wé-ro ge múným ma kóoká? ¹⁹ Iwíli ma lideé mínverenáa lampóo né.» Nge baawíli yi lideé jítóo kódomó. ²⁰ Nge Yeésu wóobóuzi we sisi: «Weení kójó na yíde ge kuro?» ²¹ Nge boobúsi yi sisi: «Róoma wúro kóboní ge.» Nna ge Yeésu wóodó we sisi: «Ijéle Róoma Wúro Róoma wúro-dée ríbi bika icéle Isóo Isóo-dée ríbi.» ²² Yeésu wóodó bilé né, nge buibá bulá we bití bedée beyéle yi.

²³ Bidée wíre dñí, -dináa wenbá bóndóm sisi né, boogóduu ijó bóbóuzi yi sisi: ²⁴ «Kóboní, wóodó sisi a uró abaaló talóro ge waazí, igoobú wóngbowóo leelú na ilóro bíya babísi koobúu waazi né idée bíya. ²⁵ Ngó djóo dgedée, koobíya lobe wená. Kaqaa ríni weení wóogbóo aló né waazí, ññínáa idalóro né, inewú wóogbóo leelú, ²⁶ bilé ge bulaná siile ríni na toozo ríni háli lobe ríni. ²⁷ Baríña baazí wóro né, nge leelú dudo waazí. ²⁸ Tóo, ññínáa baríña boogbóo yi né, wíre wendé isidáa si befé bilé né, badaá weení ge leelú waaló?» ²⁹ Yeésu woobúsi we sisi: «Míwe yisíti-daá! Káma mísi Isóo-dée tóm tákaradá belenté idée yíko. ³⁰ Isidáa wénvém né, aláa na abaaláa bódóndókpóowó damá. Amá bóñjowóo ge nyazi isóodáa. ³¹ Buiya isidáa-dée fém tóm né, mídákála Isóo-dée tóm-daá baanmáa sisi: ³² «Móo ge Ibrahim na Isaáka na Yaakúbu bedée Isóo né? Idekéé isidáa-dée Isóo, amá weezini-dináa dée ríni ge igée.» ³³ Zamóo waaní bilé né, nge idée wílí waalá we bití.

³⁴ waaní sisi bilé ge Yeésu waagá tóm né, nge boodúuzi damá. ³⁵ Nge badaá kódomí weení igée né si iyí Yeésu kóoká né, wóobóuzi yi sisi: ³⁶ «Kóboní, Mará-daá wendé ge kóboníde?» ³⁷ Yeésu woobúsi yi sisi: «Nyónzoolí Nyádóo Isóo na nyéwénbiré ríña na nyégezena ríña na nyólomaazé ríña.» ³⁸ Mará-daá kóboníde nbilé, dínáa kaqaa nde. ³⁹ Kóboníde síle nde dñíli de né ndó: «Nyónzoolí nyórowó nyazi nyádítñja.» ⁴⁰ Mará amó alééní ge -dée Mará na andébiwá-dée wílí teleséena.

⁴¹ tuuzée bilé né, nge Yeésu wóobóuzi we tóm ⁴² sisi: «Wentí ge mínmaazínáa ? Weení biyaaló ge igée? Nge boobúsi yi sisi: «Dáwoda biyaaló ge igée.» ⁴³ Nge Yeésu wóodó we sisi: «Bulá nñíní ge Kezena

ɔaciri-ciri ńga waanmatiná yi iyáa Leeró sisi "Mádóó". Káma wɔɔdó ge sisi:

⁴⁴ «Dádóó wɔɔdó Mádóó sisi:

Cɔɔ mégíɔiwú-ro

Hálì mandɔ nbádáanaa nyánovó-de.»

⁴⁵ «A bilé ge waayáa yi sisi "Mádóó", bilá nɔíní ge igé ibiyaaló ɔɔɔɔ? ⁴⁶ Badaá naáru toyuú tóm-bú ibúsi. Bídíŋa-ro ge naáru tokúti ɔbózi yi tóm.

23

¹ Bilé bowóro ge Yeésu waanmatiná zamóo na

² sisi: « na bánlízí kɔ Múusa-dée kutuluú. ³ Bilé né, ɔlá bika ifu wentí ríŋa bánɔmatí mí né, amá íkámáází balakási. Káma badánlam wentí bánɔmatí né. ⁴ Bónvokí soóti yíni ńdì bánduní ɔráa faamín-ro, amá bem badtɔŋa bedéndendekíná tì na niiká basúná we. ⁵ Bánlám balakási ríŋa ge sisi na ɔráa ɔna we. Bɔɔɔzì né, bóngbowóo tóná bátawá^a bándám benyé na banózi-ro; bika bónzuú kpáyíwá tɔwená kpéédì kíbízítì né^b ⁶ Kóbóo-ɔɔdàare ge bɔɔzólì cɔwóo ɔjínawá-daá na , ⁷ bika bɔɔzólée ɔráa wónɔɔzì we bénzée we né, bika bánŋáa we sisi «Isóo-dée tóm wɔɔɔdó kóbóná» zamóo-daá. ⁸ Bɔiga mínyóó né, íkósólì sisi báyaa mí sisi Isóo-dée tóm wɔɔɔdó kóbóná, káma Isóo-dée tóm wɔɔɔdó kóbóní kóɔm ge míwená, bɔiga mírɔŋa né, koobiya ge mígé. ⁹ Ikáyaa naáru ade laadó-ro sisi míjáa, káma Caawó kóɔm ge míwená, ɔnàa Caawó ɔwe ɔsódáa né. ¹⁰ Íkéyéle bayáa mí sisi "Níbaádeeró", káma Níbaádeeró kóɔm ge míwená, ɔnàa . ¹¹ Mídáa kóbóní ɔbisi mídée bɔwotá-dóo. ¹² Weení ɔrɔŋa wángbaazí ɔdì né, béndísí yi, bika weení ɔrɔŋa wéndísí ɔdì né, bángbaazí yi.

¹³ Nbusú ɔamáana mí na munáavikíwá. Míndóo ɔráa wɔɔɔ. Mídítɔŋa mídánzoo, ngó mídénŋelì wenbá bɔɔzólée né basóo.

[¹⁴ Nbusú ɔamáana mí na munáavikíwá. Mínlé leeláa-jó wenbíyóo ríŋa bɔwená né, bika mínlám solónɔ kíbízítì ɔɔɔ na bana mí. Bɔɔzì ge mídée tóm fɔonáa wánbáází bilá ɔóni.] ¹⁵ Nbusú ɔamáana mí na munáavikíwá. Míndgé níbáani báa lé tenkú-ro na ade laadó-ro na sisi iyúu naáru ɔlá túúbá. Na a míyúu yi, ɔbísíná yi níminí ɔró ɔdée-ńdì waagíli mí nabóle né. ¹⁶ Nbusú ɔamáana mí níbaadeeráa njema wenbá míndóm sisi: "A ɔró wooduuná bidekéé tóm, amá a ɔró wooduuná Isóo-dée ɔána-daá síká, asée waalá wentí wooduuná sisi wánlám né. ¹⁷ Kɔjsoó féyí-dínáa njema mí. Ngbetii waagíli ná ge ye? Síká yáa Isóo-dée ɔánaa wenká keeyéle ge síká waabísi Isóo-dée níbi né? ¹⁸ Míndótóm ɔɔɔ sisi: «A ɔró wooduuná , bidekéé tóm, amá a ɔró wooduuná saróo baalá batíní kɔro né, asée waalá wentí wooduuná sisi wánlám né. ¹⁹ Njema bana! Ngbetii waagíli ná ge ye? Saróo yáa kayaalandé wendé diiyéle ge saróo waabísi Isóo-dée níbi né? ²⁰ Bilé né, ɔdílí sisi weení wooduuná né wooduuná wenbí ríŋa bɔwe ɔro né. ²¹ Weení wooduuná né,

^a 23:5 23.5 Yahúúɔwá-dée, ɔdàa ge bánɔmaá Isóo-dée tóm bándóo.

^b 23:5 23.5

Yahúúɔwá-dée, kpéédì wánwílì kɔ sisi ɔró fóo Isóo-dée Mará.

woodjuuná wenbí ríŋa bowe kadaá né. ²² Weení woodjuuá Isóo-daá né, woodjuuná Isóo-dée kowuro-gbelé na Isóo weení ɔ́jó korɔ né.

²³ Nbusú ɔ́amáana mí na munáávikíwá. Mínaverí yáázíwá múnlanáa ɔ́ózi né-dée fuú-ro kóɔrɔbí, bika míngbeenáa wenbí bijaaré né Mará-daá: bilé bináábílé: tovonúm fúu, konyonuré na ɔ́ró ɔ́mnná Isóo. Tilé ge bomoóná ɔ́aaná na ɔ́tási tɔ́ganáa. ²⁴ Níbáadeeráa njema, minjetí lím múnlizí boɔɔró biká múnnyóó míngbedína raakúm!

²⁵ Nbusú ɔ́amáana mí na munáávikíwá. Mínyaalí yíka na núnnyóó wóró bika bídaá na njmuli-gbíná na wenbí mílééná ɔ́óni né. ²⁶ Fariizi-dóo njem! Yaali yíka-daá naaní na kowóró ɔ́ɔɔɔ ɔ́lá ɔ́aciri-ciri.

²⁷ Nbusú ɔ́amáana mí na munáávikíwá. Míjóó ge nyazi boólááni baavóláází tɔ́ né. A ɔ́ró beéna tɔ́wóró, tɔ́jóó beémí, amá tɔ́daána ɔ́ɔ́ɔ́a mowá na kpíná áńɔ́ází né. ²⁸ Bilé ɔ́ɔɔɔ ge mínyóó, ɔ́ráa ɔ́zá-daá né, bebeéna mí sɔ́sɔ́ tovonúm-dúnáa, ngó nbéém né, mídáá né, munááfísi na kidaavééniti riké ge.

²⁹ Nbusú na mí wɔ́lɔ́ɔ́a na munáávikíwá. Mínyóó wenbá múnmaa-dée boólááni bika múnnyóózi tovonúm-dúnáa-dée ńdí ³⁰ bika múnɔ́m sɔ́sɔ́: «A ɔ́áfonwe ɔ́ájáajaanáa-dée saáti, ɔ́átátasɔ́na we ɔ́iko andébiwá. ³¹ Bilé ge míɔ́tɔ́ŋa múnlizí míɔ́ seriya sɔ́sɔ́ mígéena wenbá baago andébiwá né bebiya. ³² Bilé né ɔ́déézi wenbí míjánáa waabáazi né. ³³ Mí ɔ́omáa boózá ana ɔ́ó! Njíní ge sɔ́ ɔ́lá na ɔ́lí azáaba nɔ́gbamóó narí-daá? ³⁴ Boroózi ge méngediríi mí , asensi-dúnáa na . Míngóó badaa nebére, ɔ́ká nebére ɔ́éni abelí akóo-ro basí. Mínzutí badaa nebére agbáázá mídéé bika ɔ́tíni bowóró ɔ́lí téédí ɔ́sóó téédí ³⁵ na bika ɔ́ráa tovonúm-dúnáa, kɔ́gbóo Abílu ɔ́ró tovonúm-dóo háli ngóni Sákári Barasii biyaaló weení míngó yí Isóo-dée ɔ́ána na sarási yaalandé bołowótáá né bedéé azimá-dée nɔ́gbamóó narí ití míró. ³⁶ Ménveerim mí tovonúm sɔ́sɔ́ zaamááni kina kídéé ɔ́ráa-ro ge nbusúwá tɔ́m tɔ́rɔŋa ɔ́ó sɔ́ tití.

³⁷ Yerusalém, Yerusalém, nyóó weení nyángóó bika nyónjowóó tɔ́ndúnáa bó né, boro njíní-njíní ge móózóóli sɔ́ modúúzi nyébiya njínáa kondóówu wónduuzi kibíya kigelini-de né, amá nyéégizi. ³⁸ Bilé né, Isóo wándalúnáa mí míɔ́ána. ³⁹ Káma ménveerim mí tovonúm sɔ́sɔ́ ketengere míɔ́andanáa ma háli wíre wendé sɔ́ ɔ́tó sɔ́sɔ́: «Sám móóna kɔ́ weení ɔ́gerɔŋe na ɔ́ádóo yíɔ́e-daá né.»

24

¹ Yeésu waalí Isóo-dée ɔ́ána-daá wéndɔ́é né, nge ɔ́déé wanbaaráa woogóduu ɔ́ó bánwɔ́li yí Isóo-dée ɔ́ána-dée máa-dée kazóó. ² Nna ge Yeésu woóó we sɔ́sɔ́: «Mányi sɔ́sɔ́ míbéena biríŋa ɔ́ó ya, bíɔ́ngáa bóóre ɔ́ɔ́ínéé ɔ́ɔ́wó-ro. Biríŋa bínnuudí.»

³ ɔ́jóó olivíyéé títí bóo-daá né ge woogóduu ɔ́ó foóló-ro boóózi yí sɔ́sɔ́: «Feeri ɔ́aa saáti wenkí sɔ́ bílá bilé né, na nyédeé kondé na ɔ́úlinya koróo-dée seriya.»

⁴ Nge Yeésu woobúsi we sɔ́sɔ́: «Iguná laakáari, naáro íketelési mí. ⁵ Káma ɔ́ráa ɔ́abata wóngóni na máyíɔ́e-daá, botó sɔ́sɔ́: «Móó ge Leeró», na betelési ɔ́ráa ɔ́abata. ⁶ Mínnú banjmatí yóóni tɔ́jóóna né,

na bolíni ndi tóm. Íkaní nundaáre! Bimóona bilé biríña bitála. Amá bidékée sɪsɪ dʒúúlɪnya koróu waadalaná. ⁷ Káma yiri wónyóó yiri, wúro iyóo wúro; Fáráníwá ndi-ndi-daá nyóósi wánlám, ade iséle. ⁸ Bilé biríña bilé né, bɪjɔɔ ge nyazi aló fuwá-dóu-dée nohási kabaazɪya. ⁹ Na bayá mí, banaazi mí bika bakó mí. Wenbá ríña baasi Isóó né, bánlɪzɪ mí bádqáare máyídɛ-ɾɔɔzɪ. ¹⁰ Na ɪráa dɔbata ɪbéɔ toovonúm fáa. Bánlɪ dɔmá wóró bika balzɪ dɔmá bádqáare. ¹¹ bobotnáa dɔbata wánɔɔ balɪ na betelɛsɪ ɪráa dɔbata. ¹² Kidaavéénítɪ lám wónɔɔ hálɪ biyéle ɪráa tuutúúma-dée soolím ɪfóu. ¹³ Amá weení wónɔɔkɪ ɪɔ hálɪ bikádóló né, Isóó wénlɛé yɪ. ¹⁴ Bénveerim dʒúúlɪnya ríña Isóó-dée -dée laabááru kiferíngi kɪna, na yiri báa wenkɪ ɪnɪ kɪsɪ seriya. Bilé bowóró ge dʒúúlɪnya wángoróu.»

¹⁵ «A mígónɪ ɪna "Fórósiro láálɪ-dóu" waanmáti ɪdóm né ɪkónɪ isúu (weení wángalɪ né, ɪnɪ bugutoluú kazóó), ¹⁶ bidée sáátɪ né, wenbá bowe Yuudée laadóo-daá né bésé bedée búónɪ-daá. ¹⁷ Weení ɪwe dɔm kɔjɔo-daá dáálɪ ɾɔ* né, íketɪ sɪsɪ sɪ ɪkpóɔ ɪgbɪná awe dɔm-daá né. ¹⁸ Weení ɪwe fɔó né ɪkabɪsɪ ɪwóró sɪsɪ sɪ ɪkógbɔɔ ɪdée kpáyɪ. ¹⁹ Nbusú dɔmáa na aláa beyée na fúúzi né, na wenbá bebiya wánmozóu we wé amó né. ²⁰ ɪzóló Isóó sɪsɪ sɪ ise né, bíkasaaná kaanɪyá sáátɪ yáa fɛezɪre wíre. ²¹ Sáátɪ kɪm, ɪráa wánnáa fúkúmsi ketengere badanáa ta sɪ dɔo dʒúúlɪnya kabaazɪya hálɪ ngónɪ leledó né. Ngó bilé ge naáru tándanáa sɪdaká. ²² A Isóó ɪtátóó wé-biya bemí, naáru ɪtábízɪ ɪcɔó weezuú-daá. Amá wenbá waada ɪlɪzɪ we né bɔɾɔɔzɪ, waadó wé-biya bemí. ²³ Bilé né, a naáru wóɔɔ mí sɪsɪ we cé yáa ɪwe lí, ɪkafa yɪ toovonúm. ²⁴ Káma ɪɛeráa bobotnáa na andébiwá bobotnáa wángoróu balá mamáaciwá kóbońɔɔ na máádɛwá na a bɪnjɔɔ, betelɛsɪ bikpedína wenbá Isóó waada ɪlɪzɪ we né. ²⁵ Bilé né máábásɪ mí.»

²⁶ «Bilé né, a bevééri mí sɪsɪ ɪbéé yɪ tɛwólóo-daá, ɪkobó. Yáa a bɔɔɔɔ mí sɪsɪ ɪbéé yɪ, ɪmósée cé, ɪkáfa we toovonúm. ²⁷ Káma ɪhɪnáa bɪnnyaláazɪ wɪsɪ yaalɪdɛ fáráníɔɔ na bikólósi sɪ yaazaladɛ fáráníɔɔ né, bilé ge sɪ bilá -dée kɔndɛ wíre. ²⁸ Lénlé wenbí bɪnzím né bowe né, ɪna ge abɛntɛwá wónduuzɪ.»

²⁹ «Wé-biya bemí baaján bedée fúkúmsi wóró né, wɪsɪ-daá, bɪnlám temeenuú; fɛnɔɔ-dée dɛnyem tónɔɔlólósi, wɪlásɪ wánlɪ ɪsóódáa sɪnzalɪ bika ɪsóódáa yíkowá iséle. ³⁰ Na -dée dɔazɪtɪ ɪɔɔ tulɪ ɪsóódáa, na ade laadóo-ɾɔɔzɪ yiriwá ríña ɪbáazɪ mɛedí bɛnwí. Bánnáa ɪkálɪnɪ ɪsóódáa ɪmíndɪ-ɾɔɔzɪ ɪna ɪdée yíko ríña na . ³¹ Wéngediríi ɪdée na dɪgandíre kóbońɔɔ botúúzi wenbá waada ɪlɪzɪ we dʒúúlɪnya gootá natínáázá-daá fúu cé na fúu lí né.»

³² ɪgbelɛmná fɪgíyée ɪtɪwó. A bugée kɪdée wiláazɪ waalá siini bika fáadɪ wánzoo, mínyɪ sɪsɪ longoré waajóu. ³³ Bilé dɔɔɔ ge mínyóo dɔɔɔ, a mííná wentí ríña máánmáti mí né, ɪdlɪ sɪsɪ waajóu, wánɔɔlɪ míɔm wanásɪ. ³⁴ Ménveerim mí toovonúm sɪsɪ zaamáánɪ kɪna kɪdée ɪráa tɛndɛm na biríña máádɪ dɔ né bitála. ³⁵ Ade na ɪsóódáa wéndelém, amá médée ɪmatúré tɛndelém ketengere.

³⁶ Amá naáru waasi bidée wíre yáa alowáátɪ. bowe ɪsóódáa né baasi cáńfáná Biyaalóu, asée Caáwu riké. ³⁷ Wenbí bilá -dée sáátɪ né nóó sɪ

* 24:17 24.17 Bɔólóm dɔmɪnɪ belé bedée né, bánlám ge nyazi dáálɪ na bama yaagbanáɔɔ hálɪ dáálɪ kɪm kɪɾɔ.

bılaná -dée kɔndé saáti. ³⁸ Bidée saáti kumí, naaní na tééwo kóboŋgi ɔbaázi ní lím idí uráa né, uráa wéndji bónnnyó, bóngbɔwóu aláa bika bánváa bebiya háli wíre wendé Núhum waazóu né itála. ³⁹ Bidefééri we natiri háli lím kóboŋbi ɔkóni bidí baríja. Bilé dɔdɔ ge si bilá -dée kɔndé wíre. ⁴⁰ Iráa nɔwóle we fɔó-daá ge na biselí kóɔmí biyéle sɔle níni. ⁴¹ Aláa nɔwóle we bánnamí namíre-ro ge na biselí kóɔmí biyéle lí níni. ⁴² Bilé né ivére, káma mítsi wíre wendé Mídóu sɔ ɔkóni né. ⁴³ Mínyi bilé sɔsi a dɔó-dóu ifonnyí nuvoowú-dée alowááti wenkí ŋmuló sɔ ɔkóni né, wénverii ɔɔɔná waazá na ŋmuló ɔkókóni ɔsúu ɔaána-daá. ⁴⁴ Bɔɔɔzi né, mínyóó dɔdɔ igbíri mídámáa káma sɔ ɔkóni né alowááti wenkí míyáaɔámáa né ge.

⁴⁵ «Weení ge bɔwɔtá-dóu ɔzuzée bika igée tilíɔu igóboŋi waazí yi wénbeemí ɔaána-daá bɔwɔtá-dínáa-ro, bika wánváa we kíɔjím saáti wenkí biɔbózi né? ⁴⁶ A bigée bɔwɔtá-dóu umó igóboŋi waagábisi, nge wɔɔwɔɔná yi wánlám tumére wendé waadɔ yi né, ínaa wenbi-niini-dóu. ⁴⁷ Ménveerim mí toovonúm sɔsi wánzi yi kóboŋdi ɔdée ɔjóle ríja-ro. ⁴⁸ Amá a igée bɔwɔtá-dóu tite níni, wónɔm iwenbiré-daá sɔsi: "Mágóboŋi tángábisi ɔasam" ⁴⁹ nge weɔdée wánmám ína wenbá tumére-daá né, wéndji bika ína nyɔɔráa bónnnyó, ⁵⁰ bɔwɔtá-dóu umó ɔdée kóboŋi wándalí wíre na alowááti wenkí iyaadɔsɔna né. ⁵¹ Igóboŋi wónɔwóu yi na ifére yi munáavikíwá-dée kíverewo. Nna ge wénwíi bika wánlám mányi lé.

25

¹ «Bilé né, wenbí béngɛɛzínáa né ndó: aléewá fuú badatílí ta abaaláa né wɔɔgbɔɔná fitílawá balí weetáháru ketí. ² Badaá nɔónówá kée laakáari bunsi-dínáa, bika nɔónówá baaganáa kée ásénsi-dínáa. ³ Nɔónówá laakáari bunsi-dínáa wɔɔgbóo bedée fitílawá né, bedekpedína núm ^a bánɔóu fitíla-daá né aziya. ⁴ Amá nɔónówá baaganáa kée asénsi-dínáa, belé beegbedína núm aziya bedée kparábáyáawá-daá. ⁵ Weetáháru tofoli kɔndé né, ɔóm waalá aléewá bemí baríja bɔkpóo ɔóm. ⁶ Nuvo-ɔwóre ge ɔugogoore wɔɔɔ sɔsi: "Ibée weetáháru, líli ɔsím yi!" ⁷ Nna ge aléewá bemí baríja beevé bángbuiri bavítílawá. ⁸ Nɔónówá laakáari bunsi-dínáa wɔɔdó ásénsi-dínáa sɔsi: "Iva ɔáa mídée núm, ɔédée fitílawá wándjím." ⁹ Asénsi-dínáa woobúsi we sɔsi: "Aayi. Bidándalí ɔána mí, bilé né ibó yandáa-jó ɔkámó." ¹⁰ Saáti wenkí beɔdée móu né ge weetáháru waadála. Wenbá bángbuiri badí baɔámáa né, boovu yi basóu hiije ɔaána-daá, nge bɔɔɔo tará. ¹¹ Bilé bɔwóro ge aléewá baaganáa waadála bóndóm sɔsi: "Kóboŋi, kóboŋi bátóló-ɔáa." ¹² Amá woobúsi we sɔsi: "Ménveerim mí toovonúm sɔsi máási mí." ¹³ Bilé né, ivére káma mítsi wíre yáa alowááti wenkí sɔ ɔkóni né.»

¹⁴ « ɔɔɔɔɔo ge nyazi ɔró weení sɔ ɔdée níbaáwo ge waayáa ɔdée bɔwɔtá-dínáa ɔtalúná we ɔdée ɔjóle né. ¹⁵ Weejele kóɔmí síká liideé kákprízi nasíle na nínnówá, naáru síká liideé kákpráŋá, nge weejele toozo níni síká liideé nínnówá. Weejele báa weení bilúná ɔdée konkári-ro. Nge weɔdée ɔdée níbaáwo. ¹⁶ Weení beejele yi síká liideé kákprízi nasíle na nínnówa né, waaján ibó ɔlaná ye tuméré

^a 25:3 25.3 Belé bedée né, núm ge bánɔóu bedée fitílawá-daá bidée saáti.

iyuú alubóo síká liideé kákpízi nasíle na nínówá. ¹⁷ Síká liideé kákpáŋa-dóo woobó ilá bilé dǫdǫ iyuú alubóo síká liideé kákpíŋa dǫdǫ. ¹⁸ Amá weení beejele yi síká liideé nínówá né woobó íbáa bɔwɔw ade ikpóo ídée kóboní-dée liideé imósi nína. ¹⁹ Bɔwɔw kpeteree né, bɔwɔtá dúná bana bedée kóboní waadála, nge waayáa badaá báa weení sɔsɔ ití yi wenbí waalaná iliideé né. ²⁰ Weení beejele yi síká liideé kákpízi nasíle na nínówá né wɔɔgóni igóboní ízá-daá, nge waazí síká liideé kákpízi nasíle na nínówá kífalá itó sɔsɔ: "Kóboní, nyéejele ma síká liideé kákpízi nasíle na nínówá ge, bee síká liideé kákpízi nasíle na nínówá móoyúu alubóo né ndǫ." ²¹ Nna ge igóboní wɔɔdó yi sɔsɔ: "Nyáálá kazóo, nyégée bɔwɔtá-dóo kazóo níni na toovonúm-dóo; mééjele nya cóko, nge nyááláná kí tumére na toovonúm né, ménjelli nya tumére kóbonǫde. Kɔni mána nya dǫfáári." ²² Weení beejele yi síká liideé kákpáŋa né wɔɔgóni igóboní ízá-daá itó yi sɔsɔ: "Kóboní, nyéejele ma síká liideé kákpáŋa ge, bee síká liideé kákpáŋa móoyúu alubóo né." ²³ Nna ge igóboní wɔɔdó yi sɔsɔ: "Nyáálá kazóo, nyégée bɔwɔtá-dóo kazóo níni na toovonúm-dóo; mééjele nya cóko nge nyááláná kí tumére na toovonúm né, ménjelli nya tumére kóbonǫde. Kɔni mána nya dǫfáári." ²⁴ Weení beejele yi síká liideé nínówá né, wɔɔgóni igóboní ízá-daá né, nge sɔsɔ: "Kóboní, mányi sɔsɔ nyégée iró weení íjɔɔo káále né ge: Lénlé ndódúu né ge nyóngorí, bika nyángóm lénlé ndálára né, ²⁵ biyéle máání nundáare né, móóbóná nyédee síká liideé nínówá mabáa bɔwɔw ade mɔgbóo ye mamósi nína. Bee ye, mééjele nya nyéliideé." ²⁶ Amá igóboní woobúsi yi sɔsɔ: «Bɔwɔtá-dóo tite níni bɔgaadóo. Nyányi bilé sɔsɔ lénlé módódúu né ge móngorí bika mángóm lénlé mádálára né. ²⁷ Bilé né nyaaboná méliideé nzí banki; máágábisi dǫ né, mayaamɔ méliideé na adée alubóo. ²⁸ Bilé né ílee síká liideé nínówá íjɔ icéle weení íwená síká liideé míli né. ²⁹ Káma weení íwená né, bándasi yi na iyuú bíbá bídǫo, amá weení ívéyina né, bénléé wenbíyóo íwená né. ³⁰ Bɔga bɔwɔtá-dóo tite níni imó né, ilo yi temenuú-daá aso. Nna ge wénwii ilá mányi lé.»

³¹ Sáátí wenkí si ikóni ídée -daá ígána ríŋa né, wónjɔwóo ídée kowuro-gbelé ásicé nde-ro. ³² Yiriwá ríŋa wónduuzi waazá-daá. Wándarí uráa níŋnáa wándarí ísú féeni fɔolɔ, namíni fɔolɔ né. ³³ Wánzú féeni igíjiiwú-ro, ísú namíni íntɔwó-ro. ³⁴ Na wúro itó wenbá bɔwe igíjiiwú-ro né sɔsɔ: "Igóni, mínyóo wenbá majaa waadɔ mí alubáraka né, imɔ kowuro-dǫo wenká baagbíri basí mí dɔo balám dǫúúli nya né. ³⁵ Káma nyoósi waalá ma, nge mívá ma kíjím medj; dɔoloo waalá ma, nge mívá ma lím monyóo, mówe igóndi, nge míímó ma; ³⁶ mójoo tunbóoló, nge míizúu ma kpíná; mányaadi né, míizúlu móró; mówe sáraka-daá né, míígóni mójó." ³⁷ Na wenbá baalá ísɔo-dée sɔolím né bobúsi yi sɔsɔ: "Dádóo, sáátí wenkí ge dǫáná nya nyoósi wená nya ge dǫává nya kíjím ndi yáa dɔoloo wená nya ge dǫává nya lím nnyóo? ³⁸ Sáátí wenkí ge dǫáná nya nyówe igóndi ge dǫámó nya yáa nyójoo tunbóoló ge dǫózúu nya kpíná? ³⁹ Sáátí wenkí ge dǫáná nya nyánnyaadi yáa nyówe sáraka-daá né dǫózúlu nyóro?" ⁴⁰ Na wúro íbúsi we sɔsɔ: "Ménveerím mí toovonúm sɔsɔ: Báa sáátí wenkí ge míílá mogoobíya bana badaa báa kúmúu naáro né, móo ge míílá." ⁴¹ Na itó wenbá bɔwe íntɔwó-ro né sɔsɔ: "Ílaná ma

bolini mínyóó wenbá Isóó waalá mí láálí né. Ibó ɔ́ǔ́e nimíni ɔ́dándɔ́m ketengere baagbíri yi basí na ɔ́dée zíiniwá né ɔ́daá. ⁴² Káma nyóósi waalá ma, mídáfá ma kíjím medj; ɔ́oolóó waalá ma, mídáfá ma lím mɔ́nyóó; ⁴³ Mówe ɔ́gɔ́ndi, mídámó ma; mójóó tunbóóló, mídósúu ma kpíná; Máányáádi bika mójóó sáraka, mídóbó isúlu móró." ⁴⁴ Na belé ɔ́ɔ́ɔ́ bobúsi sɔ́si: "Ɖádóó, sáátɔ́ wenkí ge ɔ́ááná nya nyóósi yáá ɔ́olóó wená nya; nyégée ɔ́om yáá nyóóó tunbóóló; nyánnyaadi yáá nyówe sáraka-daá ge ɔ́ádásíná nya?" ⁴⁵ Na wúro ibúsi we sɔ́si: "Ménveerim mí tovonúm sɔ́si báa sáátɔ́ wenkí ge mídáfá mogoobiya bana badaá báa kúmúu naáru bilé né, mójó ge mídáfá." ⁴⁶ Na beǔ́e azaába kídéndem né kídaá. Biya wenbá bánlám Isóó-dée soolím né, belé beǔ́e weezuú kídéndem né kídaá.»

26

¹ Yeésu weedé tómwá tuna trínja wllí né, nge woóó sɔ́si: ² «Mínyi sɔ́si biya wé náále na beǔ́i -dée jíngáári. Bángbáa becéle na baká yi ɔ́ɔ́ni abelí akóó-ro.» ³ Nge kóbonáa na woodúúzi ɔ́amá Kayífu, Isóó sarási landó kóboní-dée ɔ́ána-daá. ⁴ Baanmatí baní ɔ́amá sɔ́si bakpa Yeésu súmúú-daá bika bako yi. ⁵ Amá sɔ́si: «Bíkalá jíngáári lowóre na bokókóni bitulúsi zamóó.»

⁶ Yeésu we Betáaniya téédɔ́-daá Símóóni -dée ɔ́ána-daá né, ⁷ nge aló naáru woogóduu ɔ́j ɔ́gána kparábá kazóó ngi kídaá na liidee boné tulaarí. Nge waabíri tulaarí Yeésu kojóó-daá sáátɔ́ wenkí lé ɔ́we wéndji kíjím né. ⁸ waana bilé né, nge beeyée baaná. Nge sɔ́si: «Wé-ro ge woovrósi tulaarí bilé? ⁹ Bayaabízi bayá kí liide-boné, bokpóó kiliidee bafa kadanborósi.» ¹⁰ Yeésu waaní bilé né, nge sɔ́si: «Wé-ro ge mínlám aló ɔ́mó nɔ́wóya? Kazóó níbi ge waalá ma. ¹¹ Káma báa sáátɔ́ wenkí mína kadanborósi ge, amá bídekée báa sáátɔ́ wenkí ge si iyuú mójó míj. ¹² Waabiríná ma tulaarí né, médeé bím ge waajám ikpíri bilé. ¹³ Ménveerim mí tovonúm sɔ́si báa lé ge si beféeri laabaáru kiféngi ɔ́úúlinya ríja-daá, bánmatí wenbí waalá né botóóziná ro.»

¹⁴ «Nna ge fuú na nɔ́wóle-daá kóɔ́m weení bánjáa yi sɔ́si Yudasí Isikariyóó né, weedé kóbonáa-jó ¹⁵ ɔ́tó we sɔ́si: «We ge mínváa ma a biyé máágbá Yeésu mejéle mí?» Nge belé beejéle yi liidee gbóó akóosaaláa. ¹⁶ Bídínja-ro ge waazóó níbaáni na ikpa Yeésu icéle we.

¹⁷ Kpónó badaɔ́ kí faadíní né-dée jíngáári wíre kaɔ́aa níde ge woogóni bobóózi Yeésu sɔ́si: «Le ge nyóóólé sɔ́si ɔ́ikpuri nya -dée jíngáári kíjím?» ¹⁸ Nge woobúsi we sɔ́si: «Ibó téédɔ́-daá nmaáni-jó ɔ́tó yi sɔ́si kóboní sɔ́si: Médeé alowáati waajóó, nyédeé ge mána médeé wanbaaráa si ɔ́i ɔ́fele ndéé-dée jíngáári.» ¹⁹ Nge wanbaaráa waalá wenbí nóó Yeésu waanmatí we né bakpíri ɔ́fele ndéé-dée jíngáári.

²⁰ Kíɔ́áani né, nge Yeésu na wanbaaráa fuú na nɔ́wóle bojóó si beǔ́i kíjím. ²¹ Bowe béndji né, nge Yeésu sɔ́si: «Ménveerim mí tovonúm sɔ́si mídáa kóɔ́m wányám ma.» ²² Wanbaaráa waazóó kaanjá, nge bónboózi yi kóɔ́m-kóɔ́m bángáa ɔ́amá sɔ́si: «Ɖádóó, mójó yáa wé?» ²³ Nge woobúsi we sɔ́si: «Mána weení wányám ma né ɔ́ndji ninyóó kóɔ́móó-daá.» ²⁴ wéndéé nínúna baanmáa Isóó-dée tóóm tákaríɔ́-daá ro né, amá nbusú na weení si iyá yi né. A bátálóro bodóó, biyaalá sóní.» ²⁵ Nna ge Yudasí, weení wányám yi né,

wɔɔbɔ́ɔzɪ sɪsɪ: «Mɔ́ɔ ge bɪgée yáá wé kóɔɔnɪ?» Nge Yeésu wɔɔbúsi yɪ sɪsɪ: «Nyóóɔ́ɔ ná.»

²⁶ Bɔwe béndjɪ kídjím né, Yeésu wɔɔgbɔ́ɔ kpónɔ́, waazá Isóo kɔɔɔ bité né, nge weɛbelí kɪ icéle itó sɪsɪ: «Imo itóo, móɔɔnɔ́ɔ nɔ́lɛ.»
²⁷ Bilé bɔwɔ́ɔɔ né, nge wɔɔgbɔ́ɔ viinyi biya-dée solóm na kagbɔ́ɔ, waazá Isóo kɔɔɔ bité né, nge weejéle ke iwanbaaráa itó we sɪsɪ: «Mírɪɲa unyóo, ²⁸ káma méɔ́ɔe azimá nɔ́lɛ, bunáa kedjɪyá azimá bɪbírɪ uráa tutúúma-ro na becé we beɔ́ɔe alahááɔ́wá né. ²⁹ Ménveerim míɪ sɪsɪ móɔ́ɔɔnɔ́ɔyɔɔ viinyi biya-dée solóm bɪmí hálɪ wíre wendé sɪ móɔ́ɔkɔ́nɔ́yɔɔ solóm kíɔ́ɔbɪ mána míɪ majaa-dée kowúrɔ́ɔ-daá né.»
³⁰ Beedée jɪngáárɪ yéndiwá basá Isóo bité né, nge baalɪ beɔ́ɔe olivíyee tíɪnɪ bɔ́ɔ-daá.

³¹ Nna ge Yeésu wɔɔɔɔ we sɪsɪ: «Nuvoowú kɪna kɪɔ́ɔɔɔɔɔ, mínzée iyéle ma, káma baanmáa Isóo-dée tóɔm tákarɪɔ́ɔɔ-daá sɪsɪ: «Mángóɔ ketirú na féeni ɪya ɔ́ɔmá fuúre-daá.» ³² Amá a méévé malɪ ɪsɪɔ́ɔa-daá, méndée míɪ níbááwɔ́ mobó Galilée laadóo-daá.» ³³ Nna ge sɪsɪ: «Báa barɪɲa bénzée beyéle nya, móɔ́ méɔ́ɔnɔ́ɔe ketengere meyéle nya.» ³⁴ Nna ge Yeésu wɔɔɔɔ yɪ sɪsɪ: «Ménveerim nya toovonúm sɪsɪ nuvoowú kɪna kɪɔ́ɔɔɔɔɔɔ, naaní na kalɔ́ɔbááwɔ́ ɪbóo né, nyónjɔ́ɔlɪ bɔɔɔ nabúɔ́ɔoɔo sɪsɪ nyáásɪ ma.» ³⁵ Nna ge wɔɔɔɔ yɪ sɪsɪ: «Báa bɪnbɔ́ɔzɪ sɪsɪ mána nya ɔ́ɔsɪ, móɔ́ɔɔnɔ́ɔm sɪsɪ máásɪ nya.» Nge wanbaaráa baaganáa rɪɲa ɔ́ɔɔɔ wɔɔɔɔ bilé.

³⁶ Bána Yeésu boobó bilé hálɪ batála ɔ́ɔɔáare bánjyáá ɔ́ɔe sɪsɪ Getsemaanée né ɔ́ɔɔáa. Nna ge Yeésu wɔɔɔɔ iwanbaaráa sɪsɪ: «ɪjɔ́ɔ cé, na mobó lí magázóɔɔ Isóo.» ³⁷ Nge weegbeɔ́ɔɔna na Zebedée biyaalɪnáa léénɪ. Bɪɔ́ɔe sááɔɔ ge waazóɔ kaanɪɲá bɪka ɪlaakáarɪ koráa.
³⁸ Nna ge wɔɔɔɔ we sɪsɪ: «Málaakáarɪ waazóɔ kaanɪɲá páá hálɪ bɪnyéllɪ mazí. ɪjɔ́ɔ ce ɪɔ́ɔɔná míɪzá mána míɪ.» ³⁹ Nge woodorɪ ɪɔ́ɔ ɪlɪ bolɪnɪ ɔ́ɔkɔ, nge waabá ɪgojɔ́ɔ ade ɪsólɔ sɪsɪ: «Majaa, a bɪnlám, laná ma bolɪnɪ na wahála kagbɔ́ɔ kana. Amá bɪɔ́ɔkée wenbɪ mózɔ́ɔlɛe né ɪláná, wenbɪ nyózɔ́ɔlɛe né ɪláná.» ⁴⁰ Yeésu wɔɔɔɔ ɪkábɪsɪ iwanbaaráa toozóónɪ-jó né, nge wɔɔɔɔɔná we bóndóm. Nge wɔɔɔɔ sɪsɪ: «A bilé míɔ́ɔbɪzɪ ɪɔ́ɔɔná míɪzá báa alowááɔɔ ɔ́ɔkɔ mána míɪ? ⁴¹ ɪjɔ́ɔná míɪzá bɪka ɪsólɔ Isóo na ɪkasála sitááni-dée kɔ́ɔɔsɪ-daá. ɪró wená sɔ́ɔlɪm sɪ ɪlá, amá tɔ́nɔ́ɔ táfɪya.» ⁴² Nge woodorɪ ɪɔ́ɔ ɪlɪ bolɪnɪ ɔ́ɔkɔ síɪle-dée ɪsólɔ sɪsɪ: «Majaa, a níɔ́ɔnlaná ma bolɪnɪ na wahála kagbɔ́ɔ kana, nge bɪnbɔ́ɔzɪ sɪsɪ mɔ́nyóo ke ge, nyéɔ́ɔe sɔ́ɔlɪm ɪláná.» ⁴³ Waadákabɪsɪ iwanbaaráa-jó né, wɔɔɔɔɔɔná we bóndóm, káma ɔ́ɔm caarée we.
⁴⁴ Nge Yeésu weeyéle we itorɪ ɪɔ́ɔ ɪlɪ bolɪnɪ ɔ́ɔkɔ ɔ́ɔɔɔ ɪsólɔ toozo-dée na tóɔm-biɪyá kóɔɔmáa beɔ́ɔ. ⁴⁵ Nge waagábɪsɪ wanbaaráa-jó itó we sɪsɪ: «míbámáa ɔ́ɔm míɪnveezí! Alowááɔɔ wenkɪ sɪ bakpa bayaná alahááɔ́ɔ ɪnɔ́ɔɔ ná waajóɔ. ⁴⁶ ɪgoró! ɔ́ɔɔɔe! ɪbée, weení wánjám ma né waadála.»

⁴⁷ Babamáa ɲmatɪre ge Yudásɪ, fuú na nɔ́wólɛ-daá kóɔɔm waadála ɪgána uráa fuúre báɔ́ɔna tókobíwá na ɔ́ɔáázɪ. kóɔɔná na weegédirɪná we. ⁴⁸ Yudásɪ, weení wánjám yɪ né, waavóngeveeri we sɪsɪ: «Weení sɪ megbírɪkɪ yɪ mezée yɪ né, Yeésu nɔ́lɛ. ɪgba yɪ.» ⁴⁹ Nna-ɲna ge waanóm ɪkédɔ́ɔe Yeésu-jó itó yɪ sɪsɪ: «Méézée nya kóɔɔnɪ.» Nge weegbírɪkɪ Yeésu. ⁵⁰ Nge Yeésu wɔɔɔɔ yɪ sɪsɪ: «Móɔ́ɔnɔ́ɔ, la wenbɪ nyóóɔ́ɔnɪ lám né.» Nna ge baaganáa woogóduu bakpa Yeésu. ⁵¹ Bɪnáa Yeésu

na wenbá né badaá kóḍom wεεgbée idée tókobí icsú Isóo sarásí landó kóḍoní-dée bōwotá-dóo, nge bujé ulé unigbamóó. ⁵² Nge Yeésu wóḍó yí sísí: «Bísná nyédée tókobí ndó kídídáare, káma wenbá ríḅa bónyooná tókobí né, tókobí ge sí basíná. ⁵³ Nyánmaazí sísí mádnbízi mavíní majaa ikéjéle ma malááyikawá yooráa tutúúma fuwé fuú na náále na bōwóró? ⁵⁴ Bínlám nḅíní na wentí Isóo-dée tóm waanmáti sísí bímóona bulá bulé» né ikóodi?» ⁵⁵ Alowááti kiní ge Yeésu wóḍó zamóo sísí: «Míígalíi ikóni sí ikpa ma na tókobíwá na dǎázi nyazi mégée uráa-góoró? Báa wíre wendé, mójóo -daá ge mánwílí uráa Isóo-dée tóm, mídákpá ma. ⁵⁶ Amá bilé biríḅa bulá ge na wentí waanmáa né ikóodi. Nge Yeésu-dée wanbaaráa waaya ḍamá bese beyéle yí.

⁵⁷ Wenbá baagba Yeésu né, beḍeená yí Isóo sarásí landó kóḍoní kayíifu weení na tuuzée idée né-jó. ⁵⁸ ulé woovu Yeésu ɔjóna yí bolíni háli sarásí landó kóḍoní-dée ḍaána-daá icsú icsó ina ulé idée bōwotá dnáa sí una nḅíní sí bitená né. ⁵⁹ kóḍonáa na yahúúḍúwá-dée kóḍonáa baaganáa wánjáádi sí bobuuná Yeésu tóm na bako yí; ⁶⁰ Bodoyúu kúbúunáti na biríḅa uráa ḍabata waalízi seriya bobóti nḅi né. Kegbiirinóo ge uráa nōwóle wóḍóni ⁶¹ bótó sísí: «Író ceení wóḍó sísí: "Mánbuzí moyó na mabísi mama ke we náádoozo."» ⁶² Nna ge Isóo sarásí landó kóḍoní waaguró itó yí sísí: «Nyévéyína natírí sí nbusí wentí uráa bana bónbuunáa nya né?» ⁶³ Amá Yeésu sumáa ge. Bínáa Isóo sarásí landó kóḍoní sísí: «Na Isóo weezuú-dóo-dée yídε-daá mónbōozí nya sísí nvéeri-ḍáa a nyóo ge , .» ⁶⁴ Yeésu woobúsi yí sísí: «Nyóódó ná. Biriké wentí sí mevéeri míi né ge sísí suná leleedó, mínáa ɔjó Isóo yiko-dóo-dée nóóni kíḍiwú-ro. Míndanáa yí wángalunáa icsóḍáa wéngedím nḅíndi-ro.» ⁶⁵ Nna ge Isóo sarásí landó kóḍoní weelerí igúzúúdi^a itó sísí: «Wεεgbēená Isóo. Bidokúti búbózi seriya-dóo ḍḍḍ. Mííní waanmáti ikpeená Isóo né. ⁶⁶ Mímmaazí sísí wé?» Nge boobúsi sísí: «Imóona bako yí.» ⁶⁷ Nge bōḍḍo ndoolumá waazá-daá, bamá yí cḍḍíwá, nebére icé yí kadaázi ⁶⁸ bika bóndóm sísí: «Lεéró, tíríki, weení waamaná nya?»

⁶⁹ Bidée sááti, cḍḍo aso tóo-roozí. Nge aló bōwotá-dóo woogóduu ɔjó itó yí sísí: «Nyóo ḍḍḍ nyágána Yeésu Galílee nḅí ge. ⁷⁰ Amá wóḍjólí uráa ríḅa ızá-daá itó sísí: «Máási wentí nyóndóm né.» ⁷¹ Sááti wenkí wéndεé ḍḍḍ wōḍó né, kífaló waana yí iféeri wenbá bōwe rína né sísí: «Ceení kána Yeésu nazaréeti nḅí ge.» ⁷² Waadási icsólí iduuná sísí: «Máási író ceení.» ⁷³ Búdási cōko né, wenbá bavonwe rína né, boogódúu bótó sísí: «Toovonúm ge, nyóo ḍḍḍ nyégée idée író ge, nyédée nmatire wánwílí bilé.» ⁷⁴ Nna ge waanmatí sísí: «Isóo ífo mánigbamóó a ḍé bobóti ge mēnbélí. Máási író ceení.» Nge kalnbááwo waajān kḅóo. ⁷⁵ Nge wóḍjólí tóm Yeésu wóḍó yí sísí: «Naaní na kalunbááwo ɔbóo né, nyónjoolí boro nabúdoozo sísí nyáási ma» né. Nge waalíi ɔbá iwíi.

27

¹ Kiivé tééré né, kóḍonáa na wóḍjóo bacáa lomaazé na bako Yeésu.

^a 26:65 26.65 Bidée sááti, Israyéélí bíya wénlerí bogúsúúdi ge a bigée sísí nabóro waalíi bojólí káále nyazi: nbusú, wenbiré gosuré, líiya, kodoní yáa batóo Isóo bilé.

² Nge boovóki yi nibé boboná yi becéle laadóo-dée níbaadeeró Pilááti.

³ Yudasí weení waayá Yeésu né, waana sisi baazízi sisi bángósu Yeésu né, waalá mányi lé ikpóo liideé gbóo ákóosaaláa iboná icéle kóbónáa na

⁴ sisi: «Máálá alahááci mayá iró weení idalá nabóru né.» Amá belé boobúsi yi sisi: «Wentí waananá d́aa. Nyójó nbulé.» ⁵ Nge Yudasí wooboná liideé ilo Isóo-dée qaána-daá. Nge weed́ee idóo idi nibiire ísí.

⁶ kóbónáa woogbóo liideé botó sisi: «Bɔdafa níbaáwó sisi dɔdu liideé ana Isóo-dée qaána-daá kujónu wóró káma iró-dée azimá liideé ge agéé.» ⁷ Baalaná damá saáwóra bité né, nge boogbóo liideé amó bamo ćoo maaró-dée f́oo b́enbim igoma. ⁸ Buroozí ge háli na sinje bánýaa f́oo kení sisi azimá-dée f́oo. ⁹ Bulé ge wentí waanmáti sisi: «boogbóo liideé gbóo ákóosaaláa nɔ́nna Israyéeli biya waamáazi si beféere uró né, ¹⁰ bamo ćoo maaró-dée f́oo nɔ́nna Dádúu waavóruzi ma né» woogóodi.

¹¹ Booboná Yeésu laadóo-dée níbaadeeró-jó si bafuoná yi, nge ilé woobóozí yi sisi: «Nyóo ge Yahuúduwá-dée wúro?» Nge Yeésu woobúsi yi sisi: «Nyóodo ná.» ¹² Nge Isóo sarási land́aa kóbónáa na téedí-daá kóbónáa-kóbónáa woobuuná yi t́omwá dabata, amá idobúsi we natíru. ¹³ Nna ge Pilááti woodo yi sisi: «Ndánnu wentí ríña bónbuunáa nya né?» ¹⁴ Amá Yeésu tobúsi yi natíru wenti ríña waanmáti yi né tiró háli bíbá bilá laadóo-dée níbaadeeró Pilááti bití.

¹⁵ Fele nd́ee jingáári b́aa wenki laadóo-dée níbaadeeró wéndéréjém sáraka-dúu kódom weení zamóo woózóli sisi íce né. ¹⁶ Bidée saáti né, sáraka-dúu kóbóni naáru we sáraka-daá, bánýaa yi sisi Barabáasi.

¹⁷ Bɔnnaá Pilááti woobóozí zamóo kiduuzée rínaamó né sisi: «Weení ge mízoolee sisi méje? Barabáasi yáa Yeésu weení bánýaa yi sisi né?» ¹⁸ Káma Pilááti nyi bulé sisi sóuzi weeyelená bakpa Yeésu becéle yi. ¹⁹ Sáati wenki Pilááti ćoo t́om yaavusod́e rína né ge ideló weegédiri beféeri yi sisi: «Nkadɔ nyónóo iró d́eyi-d́eyi-dúu ceení-dée t́om-daá. Káma nuvoowú kuna máána wahála dabata médee d́oozire-daá uróozí.» ²⁰ kóbónáa na téedí-daá kóbónáa-kóbónáa waadási zamóo sisi kíbóozí Barabáasi-dée ćem bika bakó Yeésu.

²¹ Laadóo-dée níbaadeeró waadási ibóozí we sisi: «Beléeni badaa, weení ge mízoolee sisi méje» Nge boobúsi yi sisi: «Barabáasi.» ²² Bɔnnaá Pilááti woobóozí we sisi: «Né we ge málaná Yeésu weení bánýaa yi sisi Leeró né?» Baríña boobúsi yi sisi: «Báka yi d́eni abelí akóo-ro.» ²³ Nge waadási ibóozí we sisi: «Taalí wenki ge waalá?» Amá belé baabá ge babamáa kóodi bɔnjaaría sisi: «Báka yi d́eni abelí akóo-ro.» ²⁴ Pilááti waana sisi waawí we bika bɔbamáa búu kpáa né, nge waajiri lím ísám inóuzi zamóo ízá-daá itó sisi: «Mánóoni féyí iró ceení-dée sím t́om-daá. Míjé nbulé.» ²⁵ Nge zamóo ríña woobúsi yi sisi: «Idée sím-dée nɔ́gbamóo narí ití d́ana d́ebiya-d́óo.» ²⁶ Nna ge Pilááti weejé we Barabáasi. Buga Yeésu ilé né, weeyéle bosúti yi agbáázá bité né, nge woogbóo yi icéle we sisi bóbóná yi baká d́eni abelí akóo-ro.

²⁷ Nge laadóo-dée níbaadeeró Pilááti-dée sóójawá wooboná Yeésu idée kowuro-dugore-daá; botúuzi sóójawá baaganáa ríña balára bamɔliná yi. ²⁸ Baalzi yi igbina izóona né, bosúu yi t́oko kíseemóo.

²⁹ Nge baalóu wɔláazi sɔ́jóo sowá-sowá né nyazi kowuro-vulóo

bofu igojso; bacáa dıgeré baḡu inóonu kídjiwú-daá. Nge boozóm waazá-daá bánmone yi bándóm sisi: «Đéééé nya yahuúdqúwá-dée wúro.»³⁰ Bónḡonáa yi ndoolimá bika bónḡbowóo dıgeré bánmám igojso-daá.³¹ Baamóm yi bité né, nge baalizí yi tóko boozúu yi né, babıstıná idée-ndı bosúu yi. Nge beedıená yi sı bakága dıni abelı akó-ro.

³² Baalı béndıé né, beegéti abaaló naáru igée Siréeni téedi-daá níni. Bánıyáa yi sisi simóonu. Nge baagba yi dóole isóu Yeésu-dée dıni abelı akó.³³ Baadála dıdáare wendé bánıyáa-dı sisi Golıgóota né, Golıgóota kutuluú ge sisi kojso bōorō dıdáare,³⁴ nge baava yi viinyi biya-dée solóm baajaná faadını nyéni-rıdı né sisi inyo. Waadım né, idetisi inyo.

³⁵ Baagá yi dıni abelı akó-ro bité né, nge boodo tété igbiná-ro batára ye ḡamá.³⁶ Nge beedı bōōo nına bēnverii ırō.³⁷ Nge baanmáa kpálfō-ro bosúsi igojso-ro wenbi-ro baago yi né sisi: «Ceenı ge Yeésu yahuúdqúwá-dée wúro.»³⁸ Nge baagá ıráa-gúoráa nowóle batasıná yi. Kóḡóm igıdqıwú-ro, waaganáa inıııwō-ro.³⁹ Nıbáa-dıeráa wándóodı yi, bánmone yi,⁴⁰ bika bándóm sisi: «Nyóo weeni nyónıyóm Isóo-dée ḡaána nbısi nma ke we náádoozo né, nyádıtıya lee nyadı a nyééé , bika ngédi dıni abelı akó-ro.»⁴¹ Bilé ḡoḡo ge Mará wııḡáa na téedi-daá kóbónáa-kóbónáa na kóbónáa wánmone yi bándóm yi sisi:⁴² «Weelé baaganáa, amá idánbízi lée ıdı. A igée İsrayélı wúro, ikédi leledó dıni abelı akó-ro na ḡıfa yi toovonúm!⁴³ Isóo ge waava toovonúm né, Isóo ikónı lée yi leledó a ızoolé yi, káma woóó sisi: "mééé ge."»⁴⁴ Bilé nóo ge bıkpédına ıráa-gúoráa wenbá baagá ina we dıni abelı akó-ro né bándóodı yi.

⁴⁵ Kpoo idaawó kéréfu fuú na natıle nbó ḡaanıya kéréfu natúdoozo, bıılá temeenuú laadóo rıya-ro.⁴⁶ ḡaanıya kéréfu natúdoozo bilé ge Yeésu woogóo bıcáarı sisi: «Elıı, Elıı, lemá sabaktanı», bugutuluú sisi: «Médée Isóo, médée Isóo, ngbaalá ge nyééé ma ndalı.»⁴⁷ Wenbá bowe nına ge baanı né, badaá nebére sisi: «Elıya ge wánıyáa.»⁴⁸ Nge badaá naáru waaján ise ikóḡbóo kıcé ilıı viinyi biya-dée solóm nyıgáazı nııı-daá ikpóo isúu dıgere noó-daá ikpáazı Yeésu noó-jó sisi inyo.⁴⁹ Baaganáa sisi: "İzım ḡıbée sisi Elıya wóngonı lée yi?"

⁵⁰ Amá Yeésu woodókoo bıcáarı, nge iweezúu waalıı.⁵¹ Nge Isóo-dée ḡaána-daá láámılé waadára nabóle koḡboó isóo-daá ngónı ade; Ade weezéle, bıtangbalını fıée,⁵² booláanı ifulú bika Isóo-dée ıráa ḡabata bánzım né ifé.⁵³ Yeésu weevé lıı booláanı-daá né, belé ḡoḡo baalıı, nge baazóo Yesusalém Isóo-dée téedi-daá balzı badı bawıı ıráa ḡabata.⁵⁴ Róoma sóoja kóbónı na soojawá baaganáa bēnverii Yeésu né, baana ade weezéle na wenbı rıya bıılá né, nge nındáare kóbónḡe waazóo we botó sisi: «Toovonúm, ıró ceeni kééna .»

⁵⁵ Aláa ḡabata we nına bagazıne bolını begebeéna; ḡoo Galılee laadóo-daá ge boogónı Yeésu bángalám yi bowotá.⁵⁶ Badaá, beé Marıyáma Magıdaláa aló, Marıyáma Yaakúbu na Isıfu boḡoo na Zebedée bıyaalınáa ıḡoo bowe nına.

⁵⁷ ḡaainı waalá né, ḡóole-dóo bánıyáa yi sisi Isıfu igée Arimatée téedi-daá níni bika igée Yeésu-dée wanbaaró ḡoḡo né, waadála.⁵⁸ İró unó woobó unooná Piláati ıbóozı yi Yeésu tonóo. Nge Piláati waava

níbaáwɔ sɪsɪ bécéle yɪ kɪ. ⁵⁹ Isifu wɔɔgbóɔ kɪ né, nge woogodiná kɪ kásáná. ⁶⁰ Nge wɔɔgbóɔ kɪ ɪɔɔ bɔlááwɔ kífalɔ́ɔ waabáa kɪ ɪɔɔ bítáŋbalɔ́ɔ-daá né kɪdaá; nge weebiláázi bóóre kóɔɔ́ŋɔ́ɔ ɪɔɔ bɔlááwɔ nɔ́ɔ. Bilé bɔwóɔ́ɔ né, nge weedǵé. ⁶¹ Bɪdée sááti kɪm, Maríyáma Magɪdaláa aló na Maríyáma líini bɔwe nína, bɔjɔ́ɔ bɔlááwɔ ɪzá-daá.

⁶² Kíívé né, bángburi fεεzɪre wíre kifé né nbulé, nge kóɔɔnáa na booyóɔzi bobó Pílaáti-jó. ⁶³ Nge bɔɔɔɔ yɪ sɪsɪ: «Kóɔɔnɪ, dǵóɔɔɔɔɔɔ sɪsɪ bɔbɔtɔ́ɔ ɔeení wɔɔɔɔ ɪna waazá né sɪsɪ: "Wé nááɔɔɔɔ wíre ménvém." ⁶⁴ Bilé né, fa níbaáwɔ sɪsɪ befere bɔlááwɔ háli wé nááɔɔɔɔ na ɪwanbaaráa ɪkókɔnɪ banmíli yɪ bɪka bɔtɔ́ɔ zamóɔ sɪsɪ: "Weevé ɪlí ɪsɔ́ɔáa-daá". Bobóti kegbiirinóɔ níɔ tɪna tɪngɪlí kaɔaa níɔ.» ⁶⁵ Nge Pílaáti weevéeri we sɪsɪ: «ɪbée fereɔáa. Iboná we befere bɔlááwɔ nɪnáa mízɔɔlé né.» ⁶⁶ Nge boobó sɪ befere bɔlááwɔ. Baadáázi kɪnɔ́ɔ-ro bóóre kóɔɔ́ŋɔ́ɔ-ro na a naáru weedekiná ɔɔ, batíli.

28

¹ Beeɔi Sabááti kifé láhaɔi téere-téere né, Maríyáma Magɪdaláa aló na Maríyáma líini boobó sɪ bebéém bɔlááwɔ. ² Nna-nna ge ade waabá biséle. ɔ́ɔɔɔ-dée malááyika waalí ɪsɔ́ɔɔáa ɪti ɪbiláázi bóóre ɪti ɪɔ́ɔɔ ɔɪɔ. ³ Wéndée nyazi wɪɔɔ bɪka ɪgbɪná izóóna né aabá avolomáa pári-pári nyazi dǵóm-bó. ⁴ Nge bɪɔɔ fereɔáa nundáare, bɛnzeli bɪka babísi nyazi ɪsɔ́ɔáa. ⁵ Amá malááyika wɔɔɔɔ aláa sɪsɪ: «Mínyóɔ ɪkaní nundáare. Mányi sɪsɪ Yeésu baagá yɪ ɔ́ɔnɪ abelí akóɔ-ro né ge mɪnjááɔ. ⁶ ɪvéyí cé kama weevé ɪlí ɪsɔ́ɔáa-daá nínyáa waavóndóm né; ɪgónɪ ɪbée lénlé baavónvɪzi yɪ né. ⁷ ɪbó ɔasam iféeri ɪwanbaaráa sɪsɪ: Weevé ɪlí ɪsɔ́ɔáa-daá. Wéndée mí níbaáwɔ ɪɔ́ɔɔ Galilée. Nna ge míngɔmɔɔnáa yɪ. Wentí sɪ mevéeri mí né nbulé.» ⁸ Na nundáare na wenbi-niini kóɔɔ́ŋɔ́ɔ ge boodozíná balí bɔlááwɔ-jó bese bobó bekévéri Yeésu-dée wanbaaráa laabáaru kɪm. ⁹ Nna-nna ge Yeésu wɔɔɔɔnɪ ɪkétɪ we ɪtɔ́ɔ we sɪsɪ: «Méézée mí!» Nge boogóduu ɪjɔ́ɔ bosóm ɪnóɔɔ-daá bokúu yɪ téédɪ. ¹⁰ Nge Yeésu wɔɔɔɔ we sɪsɪ: «ɪkaní nundáare. ɪbó iféeri mogoobíya sɪsɪ bédǵé Galilée. Nna ge bánganáa ma.»

¹¹ Aláa bemí bɔwe níbaáwɔ-daá né, nge fereɔáa-daá nebère woobó téédɪ-daá bafa kóɔɔnáa wenbí rɪna bulá né-dée laabáaru. ¹² Belé boodúúzi ɔamá bána balá sááwóra né, nge baava sɔ́ɔjawá fereɔáa bemí liide-bɔnɔ́ɔ, ¹³ beféeri we sɪsɪ: «Wentí sɪ ɪnmáti né nɔ́ɔ: ɪdée wanbaaráa wɔɔɔɔnɪ nuvoowú banmíli yɪ sááti wenkí ɔ́ɔnɔ́ɔm né. ¹⁴ A ngó tóm waadála laadóɔ-dée níbaadeeró, ɔ́ɔɔ sɪ ɔ́ɔlɪzɪna yɪ bugutoluú na mínyóɔ míɔnɔ́nyúú nɔ́wóya nakíri.» ¹⁵ Nge belé baamo liideé balá nínyáa baanmáti we né. Bedée nmatɪre ɔ́ɔm ɔɪɔ, háli na sinje bánmáti tóm tɪm yahúúɔúwá ɔ́wótáa.

¹⁶ Bɪga wanbaaráa fuú na naáru né, beedǵé Galilée bús wenkí Yeésu waavónvéeri we sɪsɪ bóɔɔ né-kɪɔ. ¹⁷ Baana yɪ né, nge boozóm ɪnóɔɔ-daá bokúu yɪ téédɪ, amá badaá nebère waalá sika. ¹⁸ Nge Yeésu woogóduu bɔjɔ́ɔ ɪtɔ́ɔ we sɪsɪ: «Baava ma yíko rɪna ɪsɔ́ɔ-daá na ade laadóɔ-ro. ¹⁹ Bulé né, ɪbó ɪbɪsná yíri-báa wenkí-dée ɪráa médée wanbaaráa, ɪlíri we lím-daá ɪsɔ́ɔ we túúbá lím na Caáwɔ na Bijaaló na Kezená ɔacɪri-nga-dée yíɔɔ-daá, ²⁰ ɪwíli we bofu balá wenbí rɪna

μάάζίζι μίι νέ. Βιγα νέ, μώωε μίίό γε βάα ώίρε wendé hál
dúúlínya koróo.